PIL

9 770353 762009

Vesela šola

Poplave

Doja Cat

David Guetta

Green Day

V jesen z barvami

Šepet metulja

Ghostanje

JE ZMERJANJE ŽE NASILJE?

Letnik 76 / oktober 2023 / št. 2 / 5,88 € za naročnike v šoli / 6,24 € za individualne naročnike / 7,35 € v prosti prodaji

WIZARDING WORLD

Harry Potter

S prizori iz vseh filmov o Harryju Potterju!

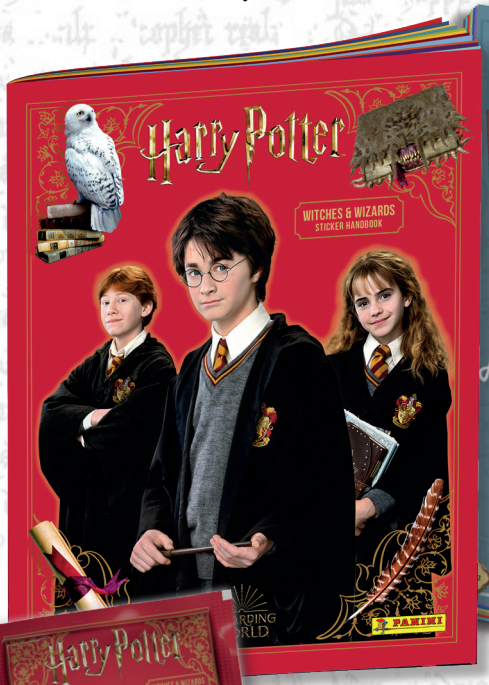

Sličice, ki se svetijo v temi!

Vključen poster!

OGLASNO SPOROČILO

Svilene sličice!

WIZARDING WORLD characters, names and related indicia are © & ™ Warner Bros. Entertainment Inc.
WB SHIELD: © & ™ WBEI. Publishing Rights © JKR. (s21)

PANINI
www.paninigroup.com

WWW.SLICICE.NET

Fotografija: Uroš Hočevar

»Kaj pa si tako razburjena, da imaš čisto rdeča ušesa in se ti trese smrček?« je zaskrbljen Šnofi.

»Ah, najrajši bi prebutala Bulota in njegove!« je razburjena psička.

»Kaj pa so spet ušpičili?« se nasmehne kuža.

»Ušpičili niso nič, ker je to premilo rečeno. To, kar delajo, je nasilje!« pribije Pepca.

»No, povej že, kaj se dogaja!!« zanima Šnofija.

»Mojo sošolko Brino, saj veš, tisto s pisanim kožuhom, že ves teden zmerjajo s šekotrsko zaradi njene dlake in postave!« jezno pove Pepca.

»Oh, za to se pa res ni treba sekirati, itak so eni otročji bumbarji,« komentira Šnofi in zamahne s tačko.

»Joj, ti pa res nimaš pojma, kako se počutijo tisti, ki jih zmerjajo in se delajo norca iz njih! Veš, če nekdo trpi zaradi zafrkavanja in zmerjanja, potem je to kar huda stvar. Sicer si pa preberi v Pilu, kaj je to besedno nasilje in kakšne posledice ima!« je jezna psička.

»Hmm, nisem vedel, da se Brina tako slabo počuti. Potem moramo pa nujno pritisniti na Bula in njegove, naj takoj nehajo!«

»Ja, nujno! Če to ne bo pomagalo, bom pripravila Brino, da bo šla k učiteljici Štefki in ji povedala, kaj se ji dogaja. Ker to pač ni tožarjenje, ampak nuja!« je borbena Pepca.

In res je, treba je vedeti, kaj je tožarjenje in kaj je tisto, kar morajo odrasli vedeti, da pravilno ukrepajo. Tokrat veliko govorimo o nasilju, tudi teta Justi se je razpisala, je pa seveda tudi polno jesenskih in drugih vsebin, ki jih boste, upam, veseli!

& Jana

Ilustracija: Matej de Cecco

Kazalo

03 UVODNIK
04 POŠTA
07 NAGRADNI SKLAD
08 SVET
10 TI&JAZ
14 TEST
16 ODRAŠČANJE
18 TAČKE
20 BIOZNANČICE
21 VETERINAR
22 NEZNANOST
24 SPLETNE ZVEZDE
26 GLASBA
32 GLASBENE LEGENDE
33 KINO INTERVJU
34 EKRAN
36 POSTERJI
41 VESELA ŠOLA
60 KINO
62 KUKALO
64 MANGA
66 STRIP
68 BRALNI GRIŽLJAJ
70 ŠPORT
72 INTERVJU
74 SKRIVNOSTI ZGODOVINE
76 TETA JUSTI
79 IZ ORDINACIJE
80 MODA
84 KUHARSKI KOTIČEK
86 RAZVEDRILO
89 KRIŽANKA
90 HOROSKOP

Pišite nam na: POŠTA PIL, 1536 LJUBLJANA; pil@mkz.si; www.pil.si

Dragi pilovci!

Vstopili smo v jesen, zato je tudi Pil že jesensko obarvan. Pridno pišete, pošiljate veliko predlogov, a vseh želja žal ne moremo uresničiti. Nekateri sprašujete, zakaj ni več zgodbe, pa bom še enkrat napisala. Letos se z zgodbo žal ni izšlo, se bo pa gotovo drugo leto. Vam pa obljubljam, da bo namesto zgodbe veliko zanimivih člankov. Tokrat je to zgodba o ananasu, pa tudi v prihodnjih številkah bo še kakšna zanimiva reportaža ali članek o vsebinah, za katere prosite. Uživajte v jeseni in jesenskih počitnicah!

Jana &

Hej,

ste naj revija na svetu!!!!!!!!! Imam nekaj vprašanj in prošenj. 1. Ali bi lahko malo manj pisali o k-popu? 2. Bi lahko malo bolj pazili, da nekaterih pisem ne objavljate v istem izvodu? 3. Zakaj ste ukinili rubriko Zgodba? 4. V rubriki Bralni grižljaj bi lahko pisali o knjigi Eragon, ker je zelo dobra. 5. Ali lahko daste na poster kaj od Harry Potterja? 6. Bi lahko objavili kakšno stran več stripa? Vsem pa pošiljam lepe pozdrave, Šnofiju in Pepci pa 1000000 kosti!!!!!!

Bela., 11 let

Draga Bela!

Za Zgodbo sem napisala že v uvodu, letos je žal ne bo, bo pa gotovo drugo leto. Tvoje trditve o pismih, ki se ponavljajo, nisem razumela, mi moraš bolj natančno pojasniti, kaj si mislila s tem. Kot sem že velikokrat povedala, knjige za Bralni grižljaj izbiramo med tistimi, ki so na novo izšle, za starejše knjige pa ti priporočam, da na naši spletni strani poiščeš rubriko Knjižnica in se vključiš v debate o knjigah. Poster s Harryjem imaš v tej številki, o k-popu pa se kar naprej prepirate, mi pa skušamo ustreči obema skupinama, ljubiteljem Harryja Potterja in k-popovcem, kolikor se le da. Upam, da nas razumeš. Žal je strip za Pil kar velik finančni zalogaj in bi tako morali revijo podražiti, tega pa ne želimo. Naša kužka se ti lepo zahvaljujeta za kosti.

Hey, hey!

Itak že veste, da ste the best in moje slabše dneve spremenite na boljše. Imam pa ogromno prošnjo! Torej govorite, da ogromno pišete o k -popu, ampak po mojem mnenju to sploh ni res. Ampak ni to važno, ampak to, da ko pišete o k-popu, pišete le o Blackpink, BTS ... Smo pa tu tudi oboževalci drugih skupin kot so: Stray Kids, Gidle, Le Serafim ... Res si želim kakšen poster k-popa več. Upam, da bo to pismo v Pilu, ker sem vam že ogromnokrat pisala. Pepco ter Šnofija pa odpeljite v Disneyland:)

BLINKforever., 13 let

Živijo!

Tvojo željo o Disneylandu bomo težko izpolnili, ker ni ravno poceni, morda pa tudi kdaj. Šnofi in Pepca bi bila seveda vesela. Pri člankih o k-popu bomo pazili, da bomo govorili o čim več skupinah, obljubimo! Tudi posterji bodo, čeprav jih bomo poslušali od tistih pilovcev, ki niso k-pop feni.

Živijo,

zanima me, ali bi lahko napisali kaj več o igralki Emmi Watson, saj je igrala v veliko uspešnih filmih (Harry Potter, Lepotica in zver ...)? Morda jo lahko date celo na poster? Šnofiju in Pepci pošiljam posebno kost, ki je nikoli ne zmanjka, razen če se preveč najesta. Res bom hvaležna, če boste upoštevali mojo željo.

Katka🦋, 11 let

Draga Katka!

O Emi smo v preteklosti že veliko pisali, bomo pa gotovo še kdaj. Upam, da ti bo v veselje, ko jo boš zagledala na posterju skupaj z drugimi igralci filmov o Harryju. Hmm, kost, ki je nikoli ne zmanjka!! To pa bo težka naloga. Najboljše, da kar pišemo na Bradavičarko, da nam uresničijo željo!!

Ojla,

ste naj revija na celem svetu. Za vas imam nekaj vprašanj in prošenj. 1. Bi lahko dali na poster Charli D'Amelio? 2. Bi lahko dali pod glasbo Ariano Grande in Nino Pušlar? 3. Upam, da bo moje pismo objavljeno v Pilu. Vsem, ki delate na Pilu, se zahvaljujem, ker ste ustvarili odlično revijo. 😄😄 Kužkoma pošljite 100000 kosti,100000 objemov in 1000000 poljubčkov. Hvala😄😄😄😄

Evica, skoraj 11 let

Ojla,

Najprej hvala za kosti, objeme in poljubčke. Ob sebi imam dva smrčka, ki sta dobila tvoje poljubčke!! Tvoje predloge bomo upoštevali, morda ne ravno takoj, v tej sezoni Pila pa gotovo!

Ojla!

Ste super revija za začetek! Imam par prošenj in upam, da bo moje pismo v Pilu. Zanima me, če lahko pišete kaj o marauderjih. Pa še zelo rada berem in prosim, če lahko pišete še kaj o knjigi Vampirska akademija in še knjigah o Percyju Jacksonu. In za konec si še res želim poster Lane del Rey. Hvala! P. S. Razdelite si veliko čokolado, ker si jo res zaslužite!

rosehathaway, 12 let in pol

Hej!

Hvala za pohvale in čokolado. Si že oblizujemo ustnice in smrčke!! O knjigah sem pisala že v prejšnjem odgovoru. V našem bralnem kotičku pišemo o novih knjigah, o starejših pa lahko debatirate na naši spletni strani v Knjižnici. Tudi tebe pozivam, da pokukaš tja!

Bonjour in hejjjjj

po slovensko. Kako ste? Kako gre? Men gre dost uredu. Mam pa tko dve prošnji 1. Če bi lahko prosiiiiiiim napisali še kaj o Joker Out al pa jih dali na poster, druga pa je, če bi lahko v modo dali kaj baggy oblačil. Fuuuul hvala, če lahko!

BojanKrisJanJureNace., 13 let

Živijo!

Tudi mi smo v redu, polni zagona za novo šolsko leto. Veseli nas, da si tudi ti ali da ste tudi vi, kajti pod pismom je podpisanih kar nekaj fantov. Joker Out imate na posterju v tej številki, baggy oblačila pa so tudi vmes med drugimi oblačili, ki jih predstavljamo v modi. Morda pa naredimo kdaj prispevek samo s takšnimi oblačili.

Zdravo,

sem velika oboževalka Pila, vendar me je v prejšnji številki nekaj zmotilo. Sploh niste nič pisali o k-popu. Sem velika oboževalka in poznam tudi veliko ljudi, ki so naročeni na Pil samo zaradi k- pop posterjev. Res bi prosila, da bi dali več stvari o k-popu v revijo. Lepo prosim, da bi intervjuvali Stray Kids in dali njihov poster zdaj, ko so zmagali na VMA's Oprostite za predolgo pismo. 😄😄😄

IuvFelixLee., 12 let

Hej!

Hm, o k-popu sem se že razpisala v prejšnjih pismih, res je težko ustreči vsem pilovcem enako! Obljubim, da bodo Stray Kids v naslednji številki na posterju, za intervju z njimi pa sporočim naši Urški, ki ureja glasbo v Pilu.

HITRADIO center
Najboljši glasbeni miks

HITRADIO CENTER IZBRAL SLOVENSKO BARBIE

Potem ko je Slovenijo zajela prava barbiemanija, so se na Hitradiu Center odločili, da skupaj s svojimi poslušalci in Instagram sledilci izberejo slovensko Barbie.

Med pestro konkurenco slovenskih pevk, igralk, voditeljic in vplivnic, kot so Katarina Čas, Melani Mekicar, Katarina Benček, Saša Lešnjak in druge, sta se v finale uvrstili pevka **Ines Erbus** in mariborska vplivnica **Fiona Čuček**, bolj znana kot Fionči. Na koncu je z dvema glasovoma razlike zmagala **Fionči**, ki je zmago pokomentirala z besedami:

»Sedemletnica v meni pravkar dela salte.« A ker vsaka Barbie potrebuje tudi svojega Kena, so izbrali tudi tega. To je postal postavni zvezdnik resničnostnih šovov **Franko Bajc**.

VESNA PONORAC ZA LAS UŠLA HUDEMU POTRESU

Priljubljena voditeljica Hitradia Center Vesna Ponorac, ki se je gotovo spomniš tudi iz serije Gospod profesor, je imela veliko srečo. Septembra se je s prijateljico odpravila na potovanje po Španiji in Maroku, ki ga je stresel močan potres, v katerem je izgubilo življenje več tisoč ljudi. Vesna je mesto Marakeš, ki ga je potres močno prizadel, zapustila le nekaj ur pred tem.

»Ko so se tla stresla, sem bila na srečo že v Španiji. Niti predstavljati si ne upam, kako bi se končalo, če bi le še en dan več ostala v Marakešu. Riad (tradicionalna maroška nastanitev), v katerem sva bivali s prijateljico, je bil v starem mestnem jedru, ki je bilo popolnoma porušeno. Očitno me nekdo tam zgoraj res čuva,« je povedala vedno optimistična voditeljica, ki je znana po tem, da je izjemno hvaležna za vse stvari v življenju. Tudi mi smo hvaležni, da se je Vesna vrnila živa in zdrava in se že veselimo nove sezone jutranjega šova, ki ga na Hitradiu Center vodi skupaj s Klemnom Kopino.

sveža podoba in še več streamov

prenesi aplikacijo

NA VOLJO V Google Play

Prenos iz App Store

HITRADIO center

OGLAŠNO SPOROČILO

NAROČITE REVIJO PIL
in izkoristite ugodnosti!

do 20 % ugodnejša naročnina

Najnižja cena velja za naročnike v šoli.

do 35 % prihranka

Največ prihranite ob naročilu kompleta revij!

Ob naročilu dveh revij (Cicido, Ciciban, Cici zabavnik, Moj planet, Pil, Gea) v vrtcu/šoli prihranite 30 %, pri naročilu treh revij pa kar 35 %. Ob naročilu dveh revij na dom prihranite 25 %, pri naročilu treh revij pa 30 %.

NAJHITREJE

DO REVIJE

DARILA ob naročilu revije Pil

DARILO beležka

V **PILOVO BELEŽKO** zabeleži vse, kar ti je pomembno! Imej svoje šolske obveznosti zapisane na enem mestu, lahko pa jo uporabiš tudi kot dnevnik, v katerega zapišeš vse izvirne misli in ideje.

EKSKLUZIVNO na www.pil.si

Naročniki revije Pil prejmete kodo za dostop do **EKSKLUZIVNIH VSEBIN** na Pilovi spletni strani: dodajte svoja besedila, objavljajte fotografije, sodelujte v forumih, nagradnih igrah in še in še.

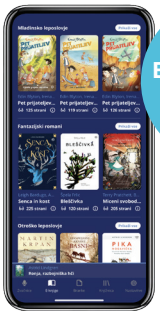

BREZPLAČNO 3 mesece

PLUS

V mobilni aplikaciji **Mladinska knjiga PLUS** te čakajo knjižne uspešnice in zvočnice domačih in tujih avtorjev. Kadarkoli in kjerkoli jih lahko bere ali posluša vsa družina.

Darilo prejmete novembra. Kodi za dostop do spletnih vsebin prejmete novembra po e-pošti.
© Mladinska knjiga. Vse materialne avtorske pravice so last Mladinske knjige. Interni oglas.

Naročanje: 080 12 05 www.mladinska-knjiga.si/revije

Mladinska knjiga

Oktober

NAGRADE ZA OKTOBER SO:

Odgovore pošljite do 27. oktobra 2023.
29. oktobra bomo izžrebali 20 srečnežev.

Nagradni sklad

2 Pilovi majici

1 lučka

1 nogavičke

1 zvočnik

www.chameleon.si
www.vsezamobi.com

SLOVENSKI ETNOGRAFSKI MUZEJ

1 družinska vstopnica

6 šopkov lizik Chupa Chups

1 LED svetilka

1 družabna igra s kartami

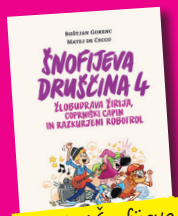

2 knjigi Šnofijeva druščina 4

2 knjigi V kraljestvu živali

2 knjigi Strašilka

Ne pozabi pripisati svojih podatkov (ime in priimek, naslov). Podatke naj podpiše eden od tvojih staršev oziroma skrbnikov; s podpisom dovoljuje, da te podatke posreduješ in sodeluješ v tej nagradni igri. Nagrajenci bodo v tednu dni po žrebanju objavljeni na www.pil.si.

Zakoniti zastopnik otroka s podpisom pri poslanih odgovorih nagradnih iger dovoljujem, da moj otrok posreduje te podatke in sodeluje v Pilovih nagradnih igrah, da Mladinska knjiga Založba, d. d., z namenom izvedbe Pilovih nagradnih iger vzpostavi, vzdržuje in upravlja evidenco z osebnimi podatki otroka za čas izvedbe Pilovih nagradnih iger in izročitve nagrad ter da se podatki nagrajencev objavijo v skladu s pravili nagradnih iger ali natečajev. • Družba zagotavlja varstvo osebnih podatkov v skladu z veljavnimi predpisi o varstvu osebnih podatkov. Zakoniti zastopnik lahko kadar koli pisno ali po telefonu zahteva, da MKZ v 15 dneh trajno ali začasno preneha uporabljati otrokove osebne podatke za namen izvedbe Pilovih nagradnih iger ter ga o tem v nadaljnjih 5 dneh obvesti na svoje stroške.

ALI OGRIZEK ANA PRAZNIK BRANE ZAVRŠAN MITJA RITLOP LARA KOLAR ELYES SAMBA

OD USTVARJALCEV USPEŠNICE "VLOGA ZA EMO"

"To jesen bo drugačnost postala edinstvenost."

V KINU OD 12. OKTOBRA

OGLASNO SPOROČILO

REŽIJA: ALEN PAVŠAR

ŠEPET METULJA

REŽIJA ALEN PAVŠAR SCENARIJ ALEN PAVŠAR MATEJA ZORKO PAVŠAR
IGRAJO ALI OGRIZEK ANA PRAZNIK BRANE ZAVRŠAN MITJA RITLOP LARA KOLAR ELYES SAMBA JOŽE DOBERŠEK TAREK RASHID URŠKA MAJCEN TINA GORENJAK RANKO BABIĆ PRODUCENTI ROK SKALE IZVRŠNA PRODUCENTA ALEN PAVŠAR MATEJA ZORKO PAVŠAR
DIREKTOR FOTOGRAFIJE IGOR PEČOLER ZVOK IN GLASBA TIM ŽIBRAT ASISTENT REŽIJE MATIC HOLOBAR MONTAŽA ALEN PAVŠAR VIZ EFEKTI MIHA MAŠTNAK
KOSTUMI SIMON GOSNIK SCENOGRAFIJA EVA PUŠNIK GAŠPER REBERNIK MATIC HOLOBAR ROK SKALE IGOR PEČOLER KOSTUMOGRAFIJA VLADIMIRA SKALE
NASLOVNA SKLADBA ŠANK ROCK&BEPOP LADIES
DISTRIBUCIJA Constantin Film S. www.sepetmetulja.si

V CINEPLEXXU OD 12. OKTOBRA

CINEPLEXX

Pripravila: V. F.

KITAJSKA

Pobegli krokodili

Letos je očitno leto poplav. Tudi na Kitajskem so bile velike poplave. Na jugu te velike države se je poleg velike škode in tudi žrtev zgodilo še nekaj nenavadnega. Devetinšestdeset odraslih in šest mladih krokodilov je med poplavami, ki jih je povzročil tajfun Hajkuj, ki divja po južni Aziji, pobegnilo s farme za vzrejo. Plazilci so pobegnili, ko se je razlilo jezero v Maomingu v pokrajini Gvangdong. Oblasti zdaj krokodile iščejo celo s sonarji. Medtem ko so nekatere spet ujeli, so lokalne oblasti iz varnostnih razlogov druge ustrelile ali ubile z elektriko. Kitajski državni mediji poročajo, da so do zdaj ujeli osem plazilcev, drugi so še na begu, zato so bližnjim vaščanom povedali, naj ostanejo doma. Da so večino ponovno ujetih krokodilov ustrelili, pa je kitajskim medijem zaupal eden izmed gasilcev. Šlo naj bi za siamske krokodile, sladkovodne plazilce, ki lahko zrastejo do treh metrov. Povprečna teža ujetih odraslih krokodilov je bila 75 kilogramov, v povprečju pa so bili dolgi več kot dva metra. V pokrajini je sicer ogromno krokodiljih farm, vzrejajo pa jih zaradi kože in mesa.

Vir: RTVSLO

DANSKA

Psi, solisti na koncertu

Ste kdaj bili na pasjem koncertu? Danski komorni orkester je imel med izvajanjem simfonije Lovska, ki jo je napisal Leopold Mozart, oče še slavnejšega skladatelja Wolfganga Amadeusa, neobičajno družbo, saj so se glasbenikom z lajanjem pridružili trije kosmatinci. Štirinožci Cookie, Sophus in Sica so se morali pred tem izkazati na avdiciji, na katero so prijavili deset psov. Ocenjevalci so poslušali, kako lajajo, in opazovali, kako se znajdejo pred občinstvom, da so izbrali tri najboljše. V Lovski simfoniji je bilo sicer že do zdaj slišati pasji lajež, tudi Leopold Mozart je svetoval, naj se v določenem delu simfonije sliši živali, a še nikoli se ni zgodilo, da bi kosmatinci s svojim oglašanjem sodelovali kot solisti na živem nastopu. Lajež je bil namreč vedno predhodno posnet. Helle Lauvring, lastnica psičke Cookie, je bila po nastopu izjemno ponosna na svojo štiriletno hišno ljubljenko, ki pripada pasmi španskih vodnih psov. »Če bi morala sama stopiti na oder, bi bila izredno živčna, a zdaj, ko je bila vso pozornost na njej, sem bila mirna, saj je bila ona zvezda. Sama sem jo po nastopu le zasula z objemi in poslad-ki,« je dejala.

Vir: RTVSLO

ZDA

Podganji turizem

Običajno si turisti v New Yorku ogledujejo Empire State building, Kip svobode, Centralni park in Times Square. A najnovejša, ne ravno pričakovana turistična atrakcija New Yorka so, ne boste verjeli, podgane! To ameriško velemesto se spopada z vse resnejšim podganjim problemom – njihova populacija se je lani podvojila, obupani župan je decembra objavil oglas za deratizerje, prebivalci zahtevajo ukrepanje, obstajajo pa tudi številni obiskovalci, ki bi radi na lastno pest izkusili »poplavo glodavcev«. Zato so nekateri od newyorških turističnih vodnikov začeli na svojih turah po mestu dodajati postanke na lokacijah, ki so jih podgane najbolj preplavile, kar pomeni, da podganji turizem postaja cvetoč posel. Eden od teh vodnikov je – nehote – postal tudi Kenny Bollwerk, ki si je na TikToku pridobil zavidljivo število sledilcev z objavami posnetkov New Yorka. A rekord gledanosti je požel, ko je poldrugo uro v živo prenašal preganjanje podgan okoli gradbišča v Queensu. Odziv je bil izjemen. Po navedbah 36-letnega Bollwerka si je njegov prenos v živo ogledalo več kot 10.000 ljudi. Bollwerk sicer pravi, da skuša s svojim konjičkom bolj kot kaj drugega pomagati ljudem na območjih, ki so jih preplavile podgane. Končno so uvedli tudi nova pravila in prisilili restavracije, da odlagajo organske ostanke v zabojnike, ne pa v vreče za smeti, ki jih nato po stari newyorški navadi puščajo na ulici. A vojna proti podganam še niti približno ni dobljena.

Vir: RTVSLO

ZDA

Umetna inteligenca in novi okus kokakole

Podjetje Coca-Cola je ustvarilo prvi okus, ki je bil ustvarjen s pomočjo umetne inteligence. Razvoj nove pijače je potekal v dveh stopnjah. Sprva so določili izbor okusov in trende, »s katerimi bi lažje razumeli, kakšen okus prihodnosti si uporabniki sploh predstavljajo,« je pojasnil predstavnik podjetja. Na naslednji stopnji so zbrane informacije obdelali z umetno inteligenco, s čimer so razvili različne okuse in njihove kombinacije. Podjetje na

Vir: RTVSLO

embalaži ne opisuje, kakšen je novi okus Coca-Cola Y3000, prodajali pa jo bodo tudi v različici brez sladkorja. Umetno inteligenco so nato uporabili tudi pri podobi embalaže. Poleg prepoznavnega logotipa v črni barvi je embalaža v celoti v barvi kroma s poudarki vijoličaste, modre in rožnate barve. »S pomočjo umetne inteligence smo dobili Coca-Colo Y3000 Zero, ki daje vpogled v to, kakšnega okusa bi bila lahko kokakola v prihodnosti, hkrati pa predstavlja inovativno izkušnjo pri raziskovanju prihodnosti,« je dejala direktorica za globalno strategijo Oana Vlad.

SLOVENIJA

Bučna rulada velikanka

V Središču ob Dravi so priredili že 20. praznik buč. Kot je za tradicionalni dogodek značilno, je tudi letos potekalo tekmovanje v kuhanju bučnega golaža, na katerem se je pomerilo deset prijavljenih ekip, ki so morale za ocenjevanje skuhati pet litrov te žlahtne jedi. Obiskovalci na prazniku spoznavajo mnoge, predvsem mlajšim generacijam neznane jedi, ki jih prinesejo kmečke žene, ob tem pa lahko vsako leto spremljajo prikaz trebljenja buč, tako kot so to počeli nekoč. Obiskovalci so lahko okusili tudi jedi kuharice Brine Robnik Kobal, ki je med drugim pripravila

Vir: RTVSLO

posebne burgerje – z bučo. Posebnost letošnjega jubilejnega dogodka pa je bila bučna rulada velikanka, ki je v dolžino merila 20 metrov in so jo pekli v kar 40 pekačih, nato pa razrezali in brezplačno razdelili med obiskovalce dogodka. Na Štajerskem in v Prekmurju bučno olje tradicionalno predelujejo že od 18. stoletja. Olje, ki ga proizvajajo s stiskanjem praženih bučnih semen, je s svojim značilnim aromatičnim vonjem in okusom nepogrešljivo v kulinariki. Ima specifične barve, vse od temno zelene do rdečkastih odtenkov, uporablja pa se lahko pri pripravi skoraj vseh jedi, pravi gurmanski užitek je tudi z njim prelit vaniljev sladoled. Pokusite!!

Besedilo: Jana Zirkelbach, dipl. psih. | **Fotografije:** Shutterstock

Je zmerjanje že nasilje?

Vprašanje se zdi enostavno, a v resnici ni. Večina odraslih bi najbrž odgovorila, da so se otroci vedno zmerjali, se zbadali in garbali, da je to pač del odraščanja, da je tako bilo, je in vedno bo. In da je najboljše, da gre na primer zmerjanje skozi eno uho noter in skozi drugo ven. Ko otroci odrastejo, se to večinoma neha. Pa je res tako?

Kje je meja?

Res je, da ste otroci in najstniki bolj »direktni«, kot smo odrasli. A takšna »direktnost« še ne pomeni, da je to vedno na mestu. Če se takšne besede sprevržejo v zlobno zafrkavanje, žaljenje, zmerjanje, poniževanje, ustrahovanje in grožnje, v kričanje, ustvarjanje negativnih mnenj o osebi na podlagi predsodkov in stereotipov ali pa ignoriranje – potem to niso več nedolžna dejanja. To je psihično nasilje. Naša Obupanka, ki nam je pisala, čuti natanko tako, in čeprav se zdi, da res ni nič takega, če te zmerjajo z žirafo, ona ob tem trpi in se počuti bedno. In če je to tako, potem ni dvoma – gre za nasilje.

Opazovalci

Strokovnjaki ugotavljajo, da je pojavov psihičnega, zlasti verbalnega (besednega) nasilja v družbi čedalje več. Razlogov za to je veliko, a imamo premalo prostora, da bi se temu, zakaj je tako, tule podrobno posvetili. Bolj pomembno je, da razumemo in se seznanimo s tem, kaj vse takšno nasilje povzroči pri žrtvi. Ker če bomo to razumeli, bomo morda tudi sami bolj pozorni na to, da se takšne svari ne smejo dogajati. Ali da ne bomo »opazovalci«.

Tudi opazovalci imajo namreč veliko vlogo pri spodbujanju nasilja. Če jih ne bi bilo, nasilneži ne bi imeli toliko uspeha.

Kdo so torej opazovalci? Opazovalci so tisti, ki se žrtvam pogosto smejijo in tako dajo spodbudo nasilnežu, da ponavlja svoja dejanja in ob tem občuti še večje zadovoljstvo. Tudi če so samo nemi opazovalci in ne storijo nič slabega, s svojo neaktivnostjo kažejo, da dejanje ni tako problematično, da bi se bilo vredno nanj odzvati, in s tem pokažejo tiho odobravanje, kar je prav tako škodljivo.

Žrtve

Pogoste žrtve so otroci, ki tako ali drugače izstopajo iz povprečja. Ali so zelo inteligentni, nadarjeni za kakšno posebno področje, na primer glasbo, morda bolni, na primer imajo

astmo, nosijo očala ali pa so kot dekle v našem primeru zelo visoki, višji od povprečja vrstnikov. Lahko bi še naštevali, a mislim, da razumemo, za kaj gre. Posebno občutljivi so otroci s posebnimi potrebami, ki jih sicer drugi otroci v večini dobro sprejmejo, povzročiteljem nasilja pa predstavljajo »lahke žrtve«. Ranljivejši so tudi otroci, ki se od povzročiteljev ločijo po rasi, veroizpovedi, narodnosti, saj se mladi varneje počutijo v družbi sebi enakih.

Žrtve so v šoli osamljene in zavrnjene, včasih celo izolirane. Občutijo nemoč. Med vrstniki se težko uveljavljajo, zato se pogosto bolje ujamejo z odraslimi.

Običajno so takšni posamezniki bolj previdni, občutljivi, sramežljivi, zaprti vase in mirni. Ko je taka žrtev napadena, se ne brani, ampak se raje umakne ali začne jokati, ali pa kako drugače pokaže svojo žalost, kar pa ni dobro, saj to spodbuja storilca k ponovnemu mučenju, ker ob tem uživa.

Posledice

Najpogostejše posledice psihičnega nasilja so pomanjkanje energije, ranljivost, anksioznost, izolacija, depresivnost, napadi joka, kasneje lahko tudi zloraba mamil, izguba stika s sabo, težave s spominom, izguba zaupanja, misli na samomor, občutek nemoči … Strokovnjaki so si edini, da so posledice psihičnega, se pravi tudi besednega nasilja, večje in trajajo dalj časa kot posledice telesnega nasilja, čeprav je telesno nasilje na prvi pogled bolj strah vzbujajoče in zato ljudje nanj tudi prej odreagiramo.

Ravno zato se psihično nasilje še vedno podcenjuje in se pogosto niti ne obravnava kot sporno.

Če pomislite, bi najbrž tudi na vaši šoli nekomu, ki je povzročil sošolcu telesno poškodbo, dali vsaj ukor in poklicali starše, ga peljali na zagovor k ravnatelju in še kaj, tisti, ki zmerjajo in žalijo, pa sploh niso kaznovani ali pa so samo malenkost oštveti in opozorjeni, naj tega več ne počnejo.

Kako nasilje preprečiti?

O vrstniškem nasilju govorimo, kadar gre bodisi za prevlado v telesni moči ali pa (še pogosteje) za to, da je tisti, ki izvaja nasilje, v skupini bolj vpliven, ali pa je tistih, ki izvajajo nasilje, več. Otrok ali mladostnik, ki doživlja vrstniško nasilje, je torej v izrazito neenakem, šibkejšem položaju. Zato odzivi staršev in/ali vrstnikov tipa »Daj ga nazaj« ali »Postavi se zase« niso prav uporabni.

Žrtev sama ne zmore preprečiti nasilja in potrebuje pomoč. In pomoč mora biti predvsem pomoč odraslih.

Če so to starši, ne smejo reagirati tako, da bi na primer poklicali mamo nasilneža in ji napeli nekaj krepkih. Da bi odvihrali v šolo in razredničarki očitali, da ni opazila, kaj se dogaja, ter zahtevali, naj zadeve nemudoma uredi. To bi le poslabšalo zadeve, saj bi se vsi ti počutili napadene in bi tako tudi odreagirali. Razmere bi tako za žrtev lahko postale še slabše. K temu je treba pristopiti počasi in z razumevanjem in se zavedati, da spreminjanje razmer poteka počasi. Treba pa je nasilje obravnavati in reševati tam, kjer se je začelo – v šoli.

Kaj lahko storiš žrtev?

- Če si žrtev nasilja, je zelo modro, da se naučiš, da **ne pokažeš jeze, prizadetosti in nemoči**. S tem boš počasi odvrnil/a nasilneže od dejanj, saj ne bodo imeli več užitka ob tvojih reakcijah in se bodo počasi naveličali delovati v prazno.
- Povej svojo **stisko tistim osebam, ki jim najbolj zaupaš**, poišči podporo in razumevanje. Lahko so to tudi sošolci ali prijatelji, vsekakor pa se moraš obrniti tudi na odrasle, saj imajo več izkušenj in bodo lažje pravilno ukrepali.
- **Zelo koristno je, da se naučiš, kako se lahko postaviš zase,** kako se ob ponovnem nasilju vrstnikov **drugače odzoveš** in kako **poiščeš pomoč**. Super je, če takšne treninge izvaja šola, lahko pa se udeležiš takšnih vaj tudi drugje, na primer v kakšni svetovalni instituciji. Naj ti pomoč pri iskanju treninga takšnih veščin pomagajo najti starši ali pa kakšna druga odrasla oseba.
- Zavedaj se, da se stvari **lahko spremenijo**. Seveda nihče nima čarobne palice, s katero bi bilo mogoče na hitro vse urediti, a če boš nekomu na šoli (razredničarki ali svetovalni službi) povedal, kaj se dogaja in kako se ob tem počutiš, je zelo verjetno, da bo postopoma bolje. Otroci, predvsem mlajši, velikokrat ne želijo povedati, kaj se jim dogaja, ker to razumejo kot tožarjenje. A če iščeš pomoč, ne tožariš, ampak prosiš za zaščito in pomoč. **Vsak ima pravico, da se v šoli počuti varnega**.
- Če se ti zdi, da v šoli nisi bil slišan/a, spoštljivo, a odločno vztrajaj. Bistveno je, da šola prevzame odgovornost za celotno skupino/razred, v kateri se nasilje dogaja, še zlasti za tiste, ki nasilje izvajajo, in za opazovalce vrstniškega nasilja, ki ga s svojimi odzivi krepijo. **Pomembno je, da se zavedaš, da je to »tek na dolge proge«** – vzorci odnosov in vedenja v razredu se spreminjajo postopoma.
- **Obsodi nespoštljivo vedenje sošolcev, a ga ne pripisuj njihovi nesramnosti ali hudobiji:** največkrat je v ozadju vrstniškega nasilja želja po priljubljenosti in statusu v razredu – učenci, ki izvajajo vrstniško nasilje, tega načeloma ne počnejo, ker bi bili slabi ljudje, ampak ker s tem dobijo to, po čemer hrepenijo – pozornost in strahospoštovanje sošolcev.
- **Pogovori se s svojimi prijatelji** – zelo verjetno je, da tudi drugi **ne odobravajo nasilja nad tabo**, a ker nihče ničesar ne naredi, vsi napačno sklepajo, da se ni zgodilo nič hudega. Če bodo med seboj izmenjali svoje poglede na dogajanje in uvideli, da razmišljajo podobno, jih bo to spodbudilo za ukrepanje.

Kaj se zgodi, če ne ukrepamo ob nasilju?

Če proti nasilju v šoli ne ukrepamo načrtno in sistematično, se utegne zgoditi, da se boste sprijaznili, da si ob nasilju nemočen, da v konfliktu zmaga močnejši, da je najbolj varno pogledati stran, kadar se komu dogaja kaj hudega, da je nasilje ustrezen način, da dosežeš svoje, da odraslim ne gre zaupati …

Mnenja pilovk in pilovcev

12-letna Obupanka nam je pisala:

»Hejjj! Imam eno težavo. Moji sošolci me vsak dan žalijo in zmerjajo. Sem jim že povedala, da naj nehajo, pa nočejo. Tudi učiteljici sem že povedala, pa se ni nič spremenilo. Pač učiteljica jim je rekla, naj nehajo, pa so se še bolj spravili name. Začeli so me klicati žirafa (ker sem za svoja leta nadpovprečno velika). A lahko, prossssim, pomagate, saj jaz tega ne zdržim več! Hvala!«

V mojem razredu jaz nimam težav, saj se s fanti in s puncami razumem. Ima pa nekaj mojih sošolcev težave, to vem zato, ker jih žalijo prav moje najboljše prijateljice. Enega fanta kličejo zobna pasta, ker ima takšno obliko las in ker ima zelo dolge lase (za fanta nenormalno). Fanta rešim tako, da sošolkam zagrozim, da ne bom več njihova prijateljica, če ne prenehajo. Svetujem ti, da si poiščeš takšnega prijatelja, ki te lahko reši iz te godlje. Opazuj malo, kdo to počne.

Prijateljica, skoraj 12 let

Hej, tudi mojo najboljšo prijateljico so fantje veliko zmerjali, bila je zelo potrta. In ravno tega so si seveda želeli. O tem sva se veliko pogovarjali in dogovorili sva se, da se za njih ne bova več zmenili in bova šli stran ali pa jih bova malo za hec zmerjali nazaj. Ugani, kaj je pomagalo. Zdaj se zmerjamo samo še za hec in na prijazen način. Poskusi tudi ti, ne obljubim, da bo pomagalo, ampak poskusiti ni greh! 😉 Upam, da bo uspelo!

Katarina😀, 11 let

Hej, jst mislim, da bi morala iti do pedagoginje ali pa bi te morali premestiti v drug razred. Lahko pa bi tudi učiteljica napisala staršem otrok, ki so nesramni do tebe in mogoče tudi drugih. Tudi eni moji sošolki se je to dogajalo. Upam, da sem ti pomagala!

Blackpink1, 12 let

Hej! Ne skrbi, nisi edina k se ukvarjaš s takimi problemi ... Pri nas je pomagalo v vso zadevo vključit razrednika in tudi psihologinjo. Upam, da sem ti vsaj malo pomagala.

Ladjica, 13 let

Zdravo! Meni se v mojem razredu isto dogaja le na drugačen način, ampak ne kar tako. To se dogaja meni in vem, kako ti je. Žal ne vem, kako ti bi svetovala, ker še sama ne vem. Jaz sem tudi rekla učiteljici in je rekla, da se bo pogovorila, vendar se ni, ker ji ni bilo mar zame. Moja sošolka se je prepisala na drugo šolo zaradi žaljivk itd. Jaz pa nisem obupala in sem dobila BFF! Še naprej vztrajaj in bo super. Adijo!

Lily, 12 let

Hej, priporočam ti da postaneš samozavestna in odločna ter jih začneš ignorirat, začni se družit s svojimi prijatelji, njih pa pusti pri miru oz. ignoriraj jih, verjemi, razjezili se bodo, ker jih ne vzameš resno in odnehali.

Flygirl123 Starost: 11 let

Hej! Kako grdo te zmerjajo. Kar ne morem verjeti. Čudno mi je, da ni učiteljica prišla tej stvari do dna. Morda ji lahko poveš še enkrat. Ali težavo zaupaš staršem. Če pa še ne bodo nehali, potem pa res ne vem, kaj storiti. Morda poskusi povedati kakemu prijatelju/prijateljici, da se bo postavil zate. Ali pa morda povej še kakšni osebi, ki ji lahko zaupaš. Postavi se zase! V nekaterih primerih pa pomaga tudi ignoriranje. Upam, da sem ti vsaj malo pomagala.

Ajda, 11 let

Ojla, Obupanka! Veš, za vsakega se najde kakšna žaljivka. Vsakega so že kdaj zmerjali. Tudi mene. In priznam, da sem se počutila enako kot ti. Veš, najlažje je, da fante preprosto ignoriraš. Fantom je zabavno, da te spravljajo ob živce in nato dobijo tvojo pozornost, ko pa bodo videli, da ti ni več pomembno, kaj ti govorijo, bodo tudi oni počasi odnehali. Ne bom rekla, da se bo to zgodilo v trenutku, vendar ko bodo ugotovili, da se te ne morejo več živcirati, se bodo spravili na koga drugega. Tako je vedno pri fantih. Glede tega pa, da si za svoja leta prevelika, nikar ne skrbi. Imam najboljšo prijateljico, ki je večja od moje mami, pa je vseeno zame čudovita, lepa, pametna, prijazna oseba. Skozi leta bodo tudi drugi zrasli in ne bo več tako velike razlike! Zato ne obupaj in veliko sreče!

Foxy, 12 let

Poklepetajmo:

13-leta Alya nam je pisala:

»Ene moje sošolke ful vejpajo. Ne razumem, kaj je v tem tko fajn. So tud mene silile, naj probam, pa nočem. Ne morem jih prepričat, da je ful škodljivo. Nočem pa povedat drugim, samo rada bi, da nehajo. Kaj lahko nardim?«

Imate tudi vi takšne primere v šoli? Kaj si mislite o vejpanju? Ste se o tem že pogovarjali v šoli ali doma? Kaj bi svetovali Alyi?

Svoja mnenja ali izkušnje pošljite na **PIL,1536 Ljubljana**, ali na e-naslov **pil@mkz.si**, s pripisom **MOJE MNENJE**. Lahko jih poveste tudi na spletni strani **www.pil.si**. Napišite svoje ime in koliko ste stari! Ti podatki bodo uporabljeni izključno za (morebitno) objavo v tej rubriki in bodo po objavi izbrisani. Upoštevali bomo odgovore, prispele do 25. oktobra 2023.

Sestavila: Barbara Jarc

Razred zase

Kakšno je vzdušje v vašem razredu? Se ti zdi, da je prijetno, da ste med seboj prijazni in sprejemate medsebojno različnost? So odnosi v vašem razredu tako lepi, da so razred zase? Ali pa drug drugega zafrkavate in se bojite delati napake? Kako se počutiš med sošolci? Reši test in preveri še, kaj lahko storiš oziroma storite, da bi se razmere izboljšale.

1. Kako se počutiš v razredu?

- ♥ Super. Vsak dan se veselim sošolcev.
- ★ Dokaj v redu. Z nekaterimi se lepo razumem.
- ▲ Grozno. Šoli bi se najraje v loku izognil/a.

2. Se v razredu veliko smejite?

- ♥ Ja, in to dobrohotno, prizanesljivo. Radi se imamo.
- ★ Se. Ampak se tudi veliko zmerjamo in prepiramo.
- ▲ Ja, vendar na račun drugih. Ko koga zafrkavamo.

3. Ne gredo vsi predmeti vsem sošolcem dobro od rok.

- ♥ Normalno. Tisti uspešnejši med nami pomagamo manj uspešnim.
- ★ Ja. V šoli nas silijo, da si med sabo pomagamo, pa je to vsem zoprno.
- ▲ Manem si roke! Čudovit vzrok za zafrkavanje. S piflarji. Ali luzerji.

4. Si pred sošolci upaš narediti kakšno napako?

- ♥ Ja, toliko sem sproščen/a, da mi ni (preveč) nerodno, če ustrelim kozla.
- ★ Kakšno manjšo napako si upam privoščiti. Večjih neumnosti pa niti v sanjah.
- ▲ Neusmiljeno me zafrkavajo že iz čistega miru. Na smrt se bojim sploh karkoli narediti.

5. V vsakem razredu se najde kdo, ki izvira iz neke druge države. Kako se počuti med vami?

- ♥ Povsem sprejetega.
- ★ Nekaterim se raje izogiba.
- ▲ Grozno.

6. Imaš občutek, da je vašemu razredniku mar za vas?

- ♥ Ja, zelo se trudi. Z nami se pogovarja, nam daje zgled, organizira delavnice ...
- ★ Do neke mere. Je dokaj prijazen in pravičen, a si ne vzame vedno časa za nas.
- ▲ Raje vidi, da mu sploh nič ne povemo. Če mu kaj povemo, pa nič ne naredi.

7. Kako prizanesljivi ste sošolci med seboj na družbenih omrežjih?

- ♥ Podpiramo se, si objave všečkamo in nismo preveč kritični.
- ★ Hja ... Tam še bolj pride do izraza, kdo drži s kom proti komu.
- ▲ Tam nekateri izživijo svoje najbolj nizkotne strasti.

8. Sošolki je težko zaradi razmer doma.

- ♥ Po svojih najboljših močeh ji poskušamo stvari olajšati.
- ★ Tega niti ne opazimo ali pa se za to ne zmenimo.
- ▲ Odlična priložnost za to, da iz nje brijemo norca.

ČE SI ZBRAL/A NAJVEČ ♥:

Zveni kar prelepo, da bi bilo res. A tudi če je vsaj deloma res, je vzdušje v vašem razredu čudovito. Med seboj se podpirate, sprejemate, strpni ste do medsebojnih razlik, nesporazume pa znate zgladiti. Krasno! Gotovo vam pri tem pomagajo tudi starši in šolski delavci. Naj se čim več vaših vrstnikov in odraslih naleze vašega ravnanja! Med ljudmi bo vedno prihajalo do nesoglasij. Smo pač različni, imamo različna hotenja in potrebe. Toda samo od nas je odvisno, ali bomo znali potrebe drugih sprejeti in sklepati kompromise. Le tako naprej!

ČE SI ZBRAL/A NAJVEČ ★:

V vašem razredu vlada precej povprečno vzdušje. Med seboj se sprejemajo tisti, ki se že tako ali tako dobro razumejo. Tisti, ki se med vami počutijo slabo, pa se nikoli ne bodo počutili bolje, če ne boste zavihali rokavov in se česa lotili. Mar ni škoda? Zakaj ne bi nekomu polepšali dneva, če mu ga lahko? Začnimo pri sebi. Bodimo vljudni in prijazni. Seveda niso vsi naši prijatelji. Lahko pa smo drug do drugega spoštljivi in uvidevni. Če kdo ustreli kozla, bodimo prizanesljivi. Tako bodo tudi drugi pomagali nam, ko bo prišla vrsta na nas.

ČE SI ZBRAL/A NAJVEČ ▲:

Vaš razred je kot bolnik, ki ga je treba začeti negovati, da si bo opomogel. Če si ne bo, bo samo zastrupljal medosebne odnose, vašo sedanjost in prihodnost ... Kako žalostno! Nikar ne misli, da si toliko nepomemben/nepomembna, da ne moreš ničesar spremeniti. K medsebojnemu vzdušju lahko pripomore prav vsak. Če se potrudiš in si do sošolcev prijazen/prijazna, prispevaš čudovit kamenček v mozaiku. Vztrajaj tudi takrat, ko drugi že vržejo puško v koruzo in druge popljuvajo. Zgledi vlečejo. In več ko bo prijaznih ljudi, prijaznejši bo svet.

generali.si

NIHČE ZA SVOJO DRUŽINO NE SKRBI TAKO KOT VI

Pred nezgodami otroka težko obvarujemo. Z našim **Nezgodnim zavarovanjem otrok in mladine** lahko poskrbite, da posledice nezgode ne prinesejo še finančnih skrbi. Preverite več o zavarovanju na **generali.si** in izkoristite **10 % popusta za sklenitev prek spleta**.

KER NAM POMENITE VSE

GENERALI

OGLASNO SPOROČILO

Besedilo: Urška Kaloper | Riše: Bojana Dimitrovski

Ghostanje

No, in a veste, kaj se lahko zgodi, ko nekomu odpreš dušo in srce in mu poveš, da mu boš stal ob strani, ne glede na vse?

Točno tako. Ghosta te.

Izgine z obličja sveta.

Tudi z družabnih omrežij.

Z vseh komunikacijskih kanalov sploh.

Ni ga več. Nikjer. Kot bi se pogreznil v tla ali izpuhtel v zrak.

In v šoli se vede, kot da te ni (ampak tako vsaj veš, da je še živ, in vse skupaj ja še bolj boli).

O duhovih

»Mogoče pa ni videl tvojega sporočila?« me je skušala potolažiti Klara Jasna, ker je videla, da sem v stiski, ampak je bila tolažba slaba.

Zato sem ji zabrusila: »In ga, kaj, v treh tednih ni niti enkrat zanimalo, kaj se dogaja z mano? Kakšen prijatelj, da ne rečem fant, je to?«

V resnici Klara Jasna ni zaslužila moje sitnobe. Ona ni bila nič kriva, samo prijazna je hotela biti. Poleg tega je imela sama enako težavo, saj je tudi fant, v katerega je zaljubljena in s katerim sta si zadnje čase intenzivno dopisovala, nenadoma mrknil v neznano. Po nekem večeru, ko sta si izmenjala najmanj sto sporočil, ji je meni nič, tebi nič nehal odpisovati. In tudi on se je v šoli delal, da je ne pozna. Klaro Jasno je to strašno grizlo in včasih je z glasom, zaradi katerega bi še kamen tulil od sočutja, potožila:

»Le kaj sem mu napisala, da me zdaj ignorira?«

Tisočkrat je šla čez vsa sporočila, tisočkrat analizirala, kaj v tistem klepetanju o šoli, serijah in glasbi je bilo takega, da bi »se mu zamerila«, če jo citiram, pa ni nikoli odkrila prav ničesar, kar bi znalo biti sporno.

»Mogoče mu ne bi smela napisati, da imam rada Taylor Swift?« se je žrla. »Ali da imam raje zgodovino kot geografijo? Mogoče išče punco, ki sovraži vse predmete. Ali nekoga, ki ga bolj zanimajo igrice, tako kot njega?«

Stokrat in stokrat sva vse premleli, pa nisva bili nič bližje odgovorom. Kdo ve, o katerih pevcih je razmišljal fant, čigar imena še kar ne smem izdati, in kdo ve, s čim sem se jaz zamerila Amirju, ki sem mu hotela povedati samo to, da bom ob njem, ne glede na vse, s čimer se bo spopadal v tem krutem svetu. Edino eno se mi zdi hecno, zdaj ko o tem razmišljam za nazaj: obe sva bili prepričani, da sva krivi midve, in ne fanta, ki sta očitno videla duhove.

Beg

Nič ne rečem, tudi jaz včasih bežim od stvari, s katerimi se težko spopadem. Niti ni nujno, da so mi neznosno zoprne, lahko samo ne vem, kako naj k njim pristopim. Če imam recimo veliko domače naloge, jo toliko časa odlagam, da na koncu že skoraj pozabim, da me čaka v torbi. Ali če me kliče stara teta, ki mi vedno podrobno razlaga, kako je na tržnici iskala najlepšo solato in odpravljala kurja očesa, včasih ne odgovorim na klic in jo potem pokličem šele, ko potrebujem izgovor, da se mi ni treba lotiti domače naloge (včasih vmes mine kakšen teden, ampak saj so kurja očesa vedno tam). Ko sem se pripravljala, da bi Tomu povedala, da v najini zvezi ne vidim prihodnosti, sem se večkrat pokrila čez glavo in se pretvarjala, da ne obstajam.

Ampak bistveno je, da na koncu vedno vzamem v roke zvezek ali telefon, stisnem kliči ali napišem tisto neprijetno sporočilo, ker bi me sicer pobralo. Dobesedno v želodcu čutim stvari, ki se jim skušam izogniti, in če se mi predolgo valjajo med napol prebavljenimi obroki, mi postane prav slabo. Misli, pred katerimi bežim, me potem najdejo v sanjah, ali še huje, v šoli, med poukom, pri uri klavirja ali celo takrat, ko gledam kakšno serijo ali berem knjigo, česar se v bistvu lotim predvsem zato, da bi pozabila na vse drugo. Duhovi me ujamejo kot v kakšni grozljivki, kot bi name prežali za vrati, v temni kleti – ali še huje, v temnih kamrah moje duše, od koder ne moreš pobegniti. Prepričana sem, da bi se mi, če bi hotela koga ghostati, sčasoma zmešalo.

Amir in neimenovani nesojeni fant Klare Jasne pa, kot kaže, nimata takih težav. In priznam, da se ne morem povsem odločiti, ali to po svoje občudujem ali se mi zdi hud značajski feler. Ker kaj je boljše: da znaš preprosto odmisliti, kar te obremenjuje, in živiš naprej, kot da tega nikoli ni bilo, ali da zmeraj vse, kar te moti, odrežeš – in te čez nekaj časa nič več ne veže na druge ljudi in svet?

Upanje umre... zadnje?

Včasih sem neznansko jezna nase. Trije tedni in dva dneva so minili, odkar sem zadnjič komunicirala z Amirjem, pa še vedno vsako uro pogledam, ali mi je pisal. V šoli oprezam za njim po hodniku in čisto vsak dan upam, da se bova srečala pri omaricah. Vsako jutro posebno skrbno izberem, kaj bom oblekla, se počešem in preverim, ali mi kje kaj ne štrli, gomazi (da si ne boste česa mislili: nikoli mi nič ne gomazi, ker sem imela nazadnje uši v prvem razredu, ampak človek nikoli ne more biti preveč previden), ali nimam kje kakega madeža, ostanka hrane, smrklja, krmežlja, prežvečenega čigumija, na katerega sem se po nesreči usedla, ali ogabnega zadaha. Celo bleščilo si nanesem na ustnice, česar prej nisem nikoli počela (pa saj ga itak poližem z ustnic že do konca dovoza, ker ima okus po jagodah).

Vsak dan upam. Vsako uro, pravzaprav vsak prosti hip. Pričakujem, si želim, če bi bila še malce bolj dramatična in bi bila tole poezija, bi gotovo rekla: hrepenim.

Čakam, da se bo Amir prebudil iz transa, da bo ušel iz krempljev tistih zombijev, ki so ga uročili, da je pozabil name in še sam postal zombi, izmuzljiv, neulovljiv, nedosegljiv. Čakam, da bo duh odložil preobleko in spet postal človek, ki me je očaral. Kam je izginil skrivni oboževalec in kako je lahko, potem ko se je razkril, postal le še večja skrivnost?

Včasih se ustrašim, da postajam prav obsedena, kot bi tudi jaz padla v pest duhovom.

Mogoče sem pa res v grozljivki.

»In zakaj mu ti ne pišeš?« me je enkrat vprašala Klara Jasna.

Nisem ji odgovorila, saj je bilo jasno. Jaz sem svoje povedala, na potezi je bil on.

»Ti pa tvoj ponos.«

(In če koga zanima, ona je svoji simpatiji vsak teden napisala: Kako si?, a nikoli ni bilo odgovora. Zato se nisva in nisva zedinili, kaj je boljša izbira.)

Šok

Ni me sram priznati (no, v resnici me je, ampak se takole lepše sliši), da sem se valjala v samopomilovanju, dokler nisem bila povsem prekrita z njim kot kakšna blatna, sluzasta pošast. Ta reč se te prav nagravžno prime, lepka je in zdrizasta, in preden se zaveš, si je poln do zadnje luknje, pa če se še tako razčesavaš, preoblačiš in si nanašaš blešČilo. In enkrat, ko sem bila že itak do vratu v zdrizu, me je zjutraj na telefonu pričakalo še eno presenečenje: na družabnih omrežjih so izginili vsi Amirjevi profili. Me je blokiral??

Priznam (to pa čisto zares), vzelo mi je sapo. Nekaj je, da človek obstaja, a noče imeti stika s tabo. Toda ko niti sam ne moreš več imeti stika z njim, ko ne veš, kaj se mu dogaja, in mu ne moreš pisati, niti če bi mu hotel … je tako, kot bi ti odrezali noge in roke, žal pa ne tudi možganov. Znajdeš se v peklu lastne domišljije, kjer nate nenehno prežijo negotovost in strahovi, pri čemer ni nikjer stikala, da bi v vso to temo usmeril vsaj snopič svetlobe.

Ko te kdo blokira, ti vzame upanje. In potem je okoli tebe le še črnina.

Konec

Tistega dne sem se s težavo spravila v šolo. Če je rezanje komunikacijskih vezi, kot bi ti odrezali roke in noge, je to najbrž še kar razumljivo – naenkrat si invalid. Lahko bi se kvečjemu prežarčila, ampak to je bila grozljivka, ne znanstvena fantastika, in tudi mami je imela kaj malo razumevanja za moj nenadni hendikep. Rekla je, da mi ne bo napisala opravičila in da za dva ovinka ne bo jemala avta iz garaže, naj grem peš, saj imam noge (ko bi le ona vedela). Tako mi ni preostalo drugega, kot da sem se po vseh štirih (ali kar je pač od njih ostalo), odplazila k pouku.

Tam pa zadnji šok.

Amirja ni bilo nikjer. Ni ga bilo pred vhodom, ne v avli, ne na hodniku, ne pri omaricah, nikjer sploh.

Mogoče je zbolel.

Priznam (presneto, danes marsikaj priznavam), da me je to po svoje pomirilo. Pomislila sem, da ima morda kakšno bolezen, zaradi katere je moral izklopiti internet in ni smel v šolo. (Verjamem, da zveni privoščljivo, in najbrž sem zaradi tega grozen človek, ampak takrat sem se oklepala sleherne bilke, da bi sama preživela.)

Samo potem je okoli vogala pridrvela Klara Jasna in zavpila: »Si slišala?«

Posmehnila sem se. »Dereš se, cela šola te sliši.«

»Koza, nisem mislila mene,« je zavila z očmi. »Govorim o Amirju.«

Za hip se mi je ustavilo srce.

»O Amirju?«

Medtem ko sem čakala, da Klara Jasna spet odpre usta, je iz mene odtekalo življenje. Svet je izgubljal barve, podobe so se popačile in okolica je bila en velik zmazek. Pričakovala sem, da se bom zdaj zdaj onesvestila, morda celo umrla.

»Amirja ni več na šoli,« je končno izdavila in jaz sem potrebovala še nekaj sekund, da sem razumela, kaj je rekla.

»Kako to misliš?« sem se morala prepričati.

»Starši so ga izpisali iz šole. Ana mi je povedala, ker je njegova soseda. Preselili se bodo nazaj v Bosno.«

Amir se bo preselil nazaj v Bosno.

Amir se bo preselil nazaj v Bosno.

Amir se bo preselil nazaj v Bosno.

Toliko časa bom morala ponavljati, da bom dojela.

Besedilo: Marina Dermastia | Fotografije: Shutterstock

Nutrija

ali kdo ima pravico se imenovati invazivka

V zadnjem času lahko v medijih preberemo in slišimo veliko o nutrijah na Ljubljanskem barju in o nasprotujočih si mnenjih o tem, ali jih je preveč in kolikšno škodo povzročajo. Z novimi spoznanji o razvoju in prilagodljivosti vrst smo postali izjemno občutljivi za vrste, ki smo jih poimenovali invazivke. Da jih lažje prepoznamo, smo sestavili definicijo invazivnih vrst. Po njej so invazivne vrste, ki so vseprisotne, imajo izvor izven kraja pojavljanja, na novo okolje delujejo škodljivo in najpomembnejše: v novo okolje jih je prinesel človek. S prav tem zadnjim delom definicije smo sami sebe izključili iz seznama invazivk, saj smo se iz rodne Afrike po vsem planetu naselili povsem sami. Čeprav po našem lastnem opisu ne ustrezamo definiciji invazivke, pa smo ultimativni vsiljivci, saj je naš škodljivi vpliv na planet največji od vseh vrst, ki so se kadarkoli razvile. Kljub vsemu invazivnim vrstam napovedujemo že vnaprej na neuspeh obsojene vojne in bitke na različnih frontah. Pri tem pa pozabljamo dvoje: na ključ definicije, da smo jih v okolje, kjer jih nočemo, prinesli sami in da smo to vojno na globalni ravni že zdavnaj izgubili.

Nutrija je velik glodavec

Nutrija spominja na veliko podgano in je z njo tudi v sorodu. Celotno, do 60 cm dolgo in do 9 kg težko telo, prekriva grob rjav kožuh, pod katerim ima sivo poddlako. Ima okrogel, 25 do 40 cm dolg rep. Oči ima visoko na glavi. To ji zagotavlja dober pregled okolice iz trave ali iz vode, v kateri preživi večino časa. Ima majhna ušesa in oranžne zobe.

Nutrije se hranijo s školjkami in polži ter s koreninami vodnih rastlin, iz rastlin lahko celo gradijo lebdeče splave.

Družabna polvodna žival

Nutrije živijo v kolonijah, v katerih sta od 2 do 13 živali. Kolonijo po navadi sestavlja odrasel samec in številne samice z mladiči. Samice imajo dve do

Zobje so obarvani oranžno zaradi mineralnih železovih barvil v sklenini.

Nutrija poje za četrtino svoje telesne mase hrane na dan. Pri hranjenju s koreninami vodnih in obvodnih rastlin spodkopava tla.

tri legla na leto in v vsakem leglu pet do devet mladičev. Spolno dozorijo že pri štirih mesecih, parijo pa se lahko že dva dni po kotitvi. Vse to zelo prispeva k izjemno velikim in naraščajočim populacijam nutrij.

Življenjski prostor nutrij so sladkovodna močvirja; čeprav redko pa jih vseeno najdemo tudi v slanih močvirjih. Svoje brloge si gradijo v bližini jezer ali vodnih kanalov, včasih pa se naselijo v opuščene rove bobrov ali pižmovk. Nutrije v naravi živijo okrog šest let, v ujetništvu pa do deset.

Od kod so k nam prišle nutrije?

Nutrije so doma v mokriščih Južne Amerike. Zaradi lepega kožuha so jih za potrebe modne industrije v tridesetih letih prejšnjega stoletja začeli gojiti na številnih farmah po vsem svetu. Nekatere so s teh farm ušle in se od tam razširile ter izjemno namnožile v lokalnih močvarah.

Zakaj ne maramo nutrij?

Nutrije pri hranjenju kopljejo v tla in s tem tako zelo uničujejo vegetacijo, da povzročajo erozijo tal in poškodbe na jezerskih in rečnih bregovih. Zaradi izjemno hitrega večanja populacij nutrij in njihovih prehranjevalnih navad v resnici invazivno ogrožajo ekosistem, v katerem živijo. Nutrije pa so tudi gostiteljice številnih zajedavcev in povzročiteljev bolezni, vključno s trakuljami, jetrnimi metljaji, glistami in bakterijskimi povzročitelji tuberkuloze.

Nutrije gojijo na farmah za kožuhovino – le kdo bi se še rad ovijal vanjo?

In kako naprej?

Populacija nutrij je pri nas prevelika, če si to priznamo ali ne. A zanjo gotovo niso krive nutrije, temveč, tako kot v številnih primerih, naše nespametne odločitve in želje. Ne glede na vse ukrepe, ki jih bomo uporabili za zmanjšanje števila nutrij, bodo nutrije zelo verjetno ostale prebivalke našega Ljubljanskega barja in močvirij po vsem svetu. Se pa na primeru nutrij lahko nekaj naučimo, pa čeprav nam gre tovrstno učenje zelo slabo – če našega okolja ne bomo varovali in skrbeli za domačo biotsko raznovrstnost, izvornih življenjskih okolij naši zanamci ne bodo poznali.

Besedilo: dr. Timotej Turk Dermastia | **Fotografije:** Wikipedia, Shutterstock

Družina tasmanskih tigrov v živalskem vrtu v Hobartu na Tasmaniji leta 1910

Iskanje izgubljenega sveta

Niso vse živali umrle v času dinozavrov

Svetovi, ki so jih kolesja evolucije in naključja zdrobila v prah, so postali svetovne filmske uspešnice, kot je npr. Jurski park. Tudi mene so tovrstni svetovi in njihovi prebivalci navduševali od mladih nog in želel sem vedeti vse o izumrlih dinozavrih, mamutih, orjaških praprotih in kačjih pastirjih. Ena mojih najljubših »izumrlih« živali pa je bil od vedno tasmanski tiger. Vrsto je iztrebil človek z načrtnim lovom; zadnji znani tasmanski tiger pa je poginil leta 1936 v živalskem vrtu v Hobartu na avstralskem otoku Tasmanija.

Če je nekaj podobno tasmanskemu tigru, ni nujno, da to tasmanski tiger tudi je

Čeprav je vrsta razglašena za uradno izumrlo, pa številni navdušenci nad tasmanskimi tigri še vedno poročajo o srečanjih z njimi tako na Tasmaniji kot tudi na avstralski celini. Večino teh opažanj znanstveniki zlahka ovržejo kot divje pse, dinge ali lisice. Vendar pa nekatera od opažanj prihajajo tudi od ljudi, ki se spoznajo na divje živali Avstralije ali pa so čuvaji v tamkajšnjih naravnih parkih. Na podlagi takih poročil so znanstveniki v zadnjih 40 letih organizirali že številne odprave, da bi tasmanskega tigra ponovno našli – a do zdaj brez uspeha.

Morda pa res še živi?

Nedavno sem tudi sam sodeloval pri iskanju in potrjevanju obstoja tasmanskega tigra, saj je eden od avstralskih samostojnih raziskovalcev stopil v stik z mano. V Gippslandu, področju avstralske zvezne države Victoria, kjer naj bi tasmanskega tigra večkrat opazil in od koder prihaja največ opažanj, je iz ograje za živino nabral nekaj dlak, za katere je obstajala možnost, da so last tasmanskega tigra. Moja naloga je bila, da z mikroskopom in s pomočjo genetske analize ugotovim, ali mu dejansko pripadajo. Zapis dedne snovi DNK tasmanskega tigra je shranjen v javno dostopnih bazah in te podatke lahko raziskovalci primerjamo z na novo pridobljeno DNK. Tako sem podatke iz baze primerjal z DNK, ki sem jo pridobil iz dlak. Dlake sem pregledoval tudi pod mikroskopom in rezultate primerjal z mikroskopskimi opisi dlak tasmanskega tigra v znanstveni literaturi. Žal sta obe moji analizi pokazali, da so dlake pripadale kengurujem.

Danes tasmanskega tigra najdemo na znamkah, morda pa se le še kje skriva pred nami.

Ker so tasmanski tigri izumrli nedavno, so njihovi organi, kože in celo celotni zarodki ohranjeni v muzejih in zbirkah. Iz njih so znanstveniki pridobili dedno snov DNK.

Upanje ostaja

Kljub neuspeli potrditvi, da bi dlake pripadale tasmanskemu tigru, pa smo pokazali, da je tovrstna analiza mogoča, in sodelovanje z avstralskimi raziskovalci se nadaljuje. Morda pa se tasmanski tiger res še kje skriva in morda ga odkrijemo prav mi na Nacionalnem inštitutu za biologijo v Sloveniji. Ne glede na vse pa moramo ljudje bolje skrbeti, da živali in rastline ne bodo več izumirale zaradi naše neumnosti in pohlepa.

Fotografije: Shutterstock

Odgovarja:

Tina Pihlar, dr. vet. med.

Veterinarki pišite na naslov:
PIL, 1536 Ljubljana, ali pil@mkz.si, s pripisom VETERINARKA, ali na www.pil.si.

Živijo,

doma imam dve grški želvi (samca) in eden je star 5 let, drugi pa je okoli eno leto mlajši. Najprej sta bila skupaj vesela, zdaj pa se grizeta do krvi in nastajajo rane in me skrbi, kaj naj naredim, da bosta spet prijatelja. Upam, da mi lahko odgovoriš, in hvala 🐢

Robi&Alfi_theTurtles, 12 let

Živijo!

Običajno je tako, da se samca, ki živita skupaj, na začetku razumeta. Pozneje, ko spolno dozorita, pa se začneta bojevati, ker ščitita svoj teritorij ali če se jima pridruži samica. Predlagam ti, da ju ločiš, da preprečiš nadaljnje poškodbe.

Živjo,

sem zelo velika oboževalka kokoši. Ampak sem pri malo nesramnih sosedih opazila, da imajo kokoš, ki je slepa in oni to verjetno vejo, ampak jih prav nič ne briga. Pred sosedovo in našo hišo je zelooo velik travnik, ki ga vidiš iz hiše, no, in sem tam videla to kokoš, ki se je pasla, ampak je bilo tako vroče, da so se vse kokoši skrile pod senčko, pol sm šla tisto kokoš takoj iskat in sploh ne vem, če je tehtala 150 g. Ni znala pit in ne jest, niti trave in semen. Zdej že 2 meseca samo z repom navzdol stoji. Oprostite za predolgo pismo, upam da znate pomagat!

živa.31, 13 let

Živijo, Živa!

Zelo lepo se mi zdi, da te skrbi za to kokoš in da ji poskušaš pomagati. Glede na tvoj opis bi rekla, da gre za staro kokoš. Žal je tako, da se kokoši redko zdravi, razen če zboli celotna jata. Predlagam ti, da poskušaš sosede opozoriti na njeno stanje, saj mogoče ne vedo. Lahko, da ji bodo potem pomagali.

Moja mačka

bruha vsake 2–3 dni in starši je ne želijo peljati k veterinarju zaradi denarja ... Menim pa, da je nekaj narobe z njo, ker ni navadno, da tolikokrat bruha ... Mačka je stara 2 leti in pol in je sterilizirana ... Kaj naj naredim?

Lovehorses, 13 let

Pozdravljena!

Prav imaš. Ni normalno, da tvoja mačka bruha tako pogosto. Seveda bi jo morali peljati k veterinarju. Če bo mačka bruhala še naprej, bo hujšala, ne bo dobila potrebnih hranil, vitaminov in mineralov, zato lahko še bolj zboli. Sama lahko poskusiš zamenjati hrano, če ji morda ta, s katero jo hraniš sedaj, ne odgovarja. Če je mačka zunanja, ima mogoče kakšne črevesne zajedavce, zaradi česar bi tudi lahko bruhala. Pri veterinarju lahko kupiš ampule ali tabletke, kar ne bo drago. Če bo po vsem tem še bruhala, pa bi jo res morali peljati k veterinarju.

Hej,

mene pa zelo zanimajo papagaji. Še posebej afriški sivi papagaj. Baje zna zelo dobro govoriti in je zelo inteligenten. Zanima me, kako je živeti z njim, kako skrbeti zanj, kakšno hrano mu devati, bivališče, ali ga vzamem ven iz kletke, kdaj počistiti kletko, ali so glasni, ali te ugriznejo, kako jih naučiš govoriti, ali ga lahko imam, če imam doma mačko, koliko stane, kje ga kupiti ... Prosim, če mi napišeš čim več o njem in če je težko skrbeti zanj ... Hvala za odgovore. ;)

Parrot Lover, 14 let

Živijo!

Afriškega sivega papagaja bolj poznamo pod imenom sivi žako. Je zelo priljubljen, vendar pa zaradi oskrbe sodi med zahtevnejše ptice, saj zahteva veliko pozornosti. V ujetništvu lahko živi do 50 let, ima izjemno sposobnost govorjenja in oponašanja različnih zvokov ter je zelo družaben. Sivi žako potrebuje veliko kletko, ki jo je treba opremiti s prečkami, raznimi igrali in plezali. Prehrana naj bo čim bolj raznovrstna in raznolika tudi po barvi in obliki. Mešanico žit, kot so pšenica, oves in proso, lahko dopolnimo s svežim sezonskim sadjem in z zelenjavo, občasno pa ga lahko pocrkljamo tudi z orehi, mandlji, semeni sončnic in arašidi. Pri tem je pomembno, da papiga iz ponujenega obroka ne bo izbirala le najljubše hrane – navadno so to ravno oreščki, ki pa lahko v čezmerni količini škodujejo njenemu zdravju. Sivi žako je glasen. Če ni dobro udomačen in vzgojen, te lahko kljune, kar je lahko nevarno, saj ima zelo močan kljun. Lahko ga vzameš iz kletke in mu po prostoru namestiš različna plezala in igrala. Kletko mu počistiš, ko je umazana. Če imaš mačko, bi bilo treba opazovati, kako bi se ta obnašala do tako velikega papagaja. Mogoče bi se ga bala, obstaja pa tudi nevarnost, da bi ga poskušala napasti, saj za mačko še vedno predstavlja plen. V tem primeru ne bi smela biti skupaj v istem prostoru. Sivega žakoja je najboljše kupiti pri rejcu teh ptic, saj jih že od majhnega ročno hranijo in navajajo na človeški dotik. So pa lahko precej dragi. Papigo naučimo govora tako, da se z njo veliko pogovarjamo in besedo, ki jo želimo naučiti, čim večkrat ponovimo.

Besedilo: Irena Duša

Človeška vrsta ni cilj evolucije, prej ponesrečen ovinek

Na Zemlji živi približno devet milijonov različnih vrst, od enoceličnih organizmov do ljudi, ki si radi predstavljamo, da smo višek evolucije. Konec koncev imamo zelo zapleteno telo in še bolj zavidljive možgane. Če bi imela evolucija cilj, bi bil ta verjetno ravno človek. Tako nekako logično sklepamo. A kot je ugotovil že Charles Darwin, naravna selekcija ne gre v nobeno vnaprej določeno smer, včasih stvari zakomplicira, drugič jih poenostavi. Sodobni biologi se sicer strinjajo, da so najbolj zapleteni organizmi v zadnjih štirih milijardah let postali še bolj zapleteni, a ker je večina živih bitij preprosta, je do kompliciranja najverjetneje prišlo po nesreči. Da bi preverili svojo teorijo, so se spravili na okostja sesalcev, natančneje na njihove hrbtenice. Te imajo različno število vretenc, ki so lahko oblikovana za različne naloge, in tako imamo na primer vratna, prsna, ledvena, križna in trtična vretenca. Bolj ko je vrsta zakomplicirana, torej »razvita«, več vretenc ima in bolj so ta specializirana za različne naloge. Številni sesalci imajo v tem pogledu zelo zapleteno hrbtenico, poleg nas na primer kiti, netopirji, glodavci, zveri in seveda primati oziroma velike opice. Po drugi strani imajo relativno preprosto hrbtenico sloni, nosorogi, lenivci, morske krave, pasavci, zlati krti in kljunaši, pa so vseeno čisto zadovoljni. Rezultati raziskave so torej pokazali, da razvoj (vsaj evolucijsko) res razumemo povsem napačno kot hojo po stopnicah navzgor. V resnici bi morali namesto o razvoju govoriti o spremembah, ki so precej bolj naključne. Mogoče nam bo to pomagalo, da bomo tudi v življenju manj kompliciral, se pustili večkrat presenetiti in si predvsem zapomnili, da ima narava preproste rešitve načeloma raje od kompliciranja.

Pravzaprav ni čudno, da imamo o sebi tako visoko mnenje, saj nas že v šoli učijo, da smo »sesalci (znanstveno ime Mammalia) najvišje razviti razred vretenčarjev in s tem tudi najbolj razvite živali«.

Ilustracija: Shutterstock Fotografija: Shutterstock

Skrivnostni vprašaj na nebu

Vesoljski teleskop Jamesa Webba je ujel čudovit portret dveh nastajajočih zvezd, oddaljenih 1470 svetlobnih let. A pod osupljivim dogajanjem na nebu je marsikdo opazil nenavaden »vprašaj«. Slika je hitro zaokrožila po družbenih medijih in sprožila debate o tem, kaj nam sporočajo vesoljci. Kaj pa je vprašaj v resnici? »Vsekakor ni zvezda v Rimski cesti,« pojasnjuje fizik Matt Caplan. Zvezde imajo zaradi robov ogledal teleskopa vedno krake, takšne, kot jih rišemo na slikah. Barva vprašaja izdaja, da je zelo daleč, verjetno več milijard svetlobnih let. Poleg tega je jasno, da gre za dve telesi, eno ukrivljeno in eno okroglo, ki je pika na dnu vprašaja. Telesi sta lahko povsem nepovezani in sta se le znašli v primernem kotu, možno pa je tudi, da gre za dve galaksiji, ki se bosta zdaj zdaj združili.

Spodnji del vprašaja je verjetno rep galaksije, podaljšan pas zvezd in plinov, ki nastane ob interakciji med dvema galaksijama.

Fotografija: NASA, ESA, CSA. Image Processing: Joseph DePasquale (STScI)

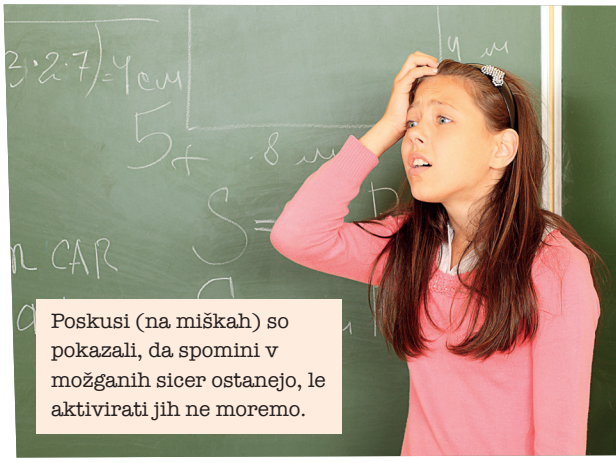

Poskusi (na miškah) so pokazali, da spomini v možganih sicer ostanejo, le aktivirati jih ne moremo.

Nevroznanost potrdila, da je pozabljanje koristno

Pozabljanje je v bistvu samo drugačen način učenja, so pokazali rezultati preizkusov, ki so jih celo lansko leto izvajali na Inštitutu za nevroznanost na Irskem. Hoteli so preizkusiti teorijo, da pozabljanje možganom omogoča prilagajanje odziva na spremembe v okolju. Takole so sklepali: »Nekatere spomine moramo pozabiti, da ostanemo prilagodljivejši. Če bi si zapomnili tudi tiste izkušnje, ki niso pomembne za dobro počutje v trenutnem okolju, bi v možganih nastala gneča in bi težje sprejemali dobre odločitve.« Vsaj to si zapomnite kot izgovor, ko boste kaj »pomembnega« pozabili.

Fotografija: Shutterstock

V londonskem živalskem vrtu so stehtali vse živali

Od najmanjšega paglavca do najvišje živali in vseh 14.000 stanovalcev vmes. To sicer počnejo vsako leto in tako spremljajo zdravje živali na dolgi rok. Tehtajo in spremljajo jih sicer tudi med letom, enkrat letno pa iz tega naredijo cel cirkus. Med drugim na ta način odkrijejo tudi marsikaterega mladička v nastajanju. A tehtanje in druge meritve niso vedno preproste in oskrbniki se morajo kar znajti. Sajmirije so tako na tehtnico zvabili s priboljški, medtem ko so pri pingvinih izkoristili njihovo ljubezen do stanja v vrsti in tehtnico preprosto postavili tja, kjer jim zjutraj strežejo zajtrk. Pingvini so se drug za drugim pridno postavili nanjo. Najtežja od vseh živali je bila s 750 kg letos žirafa Maggie, najlažja pa mravlja, ki je tehtala 5 mg. Prvič so se tehtanja udeležili samec zahodne nižinske gorile Kiburi, ki je v živalski vrt prišel novembra lani, in mladiča sumatranskega tigra Zac in Crispin, ki sta pred kratkim praznovala prvi rojstni dan.

Vsaj pri mravljah so si nalogo malo poenostavili, stehtali so celo kolonijo in težo delili s številom mravljic.

Fotografija: Shutterstock

Besedilo: Nika Osredkar | **Fotografije:** arhiv Pila

Andraž Žontar (@andrazontar)

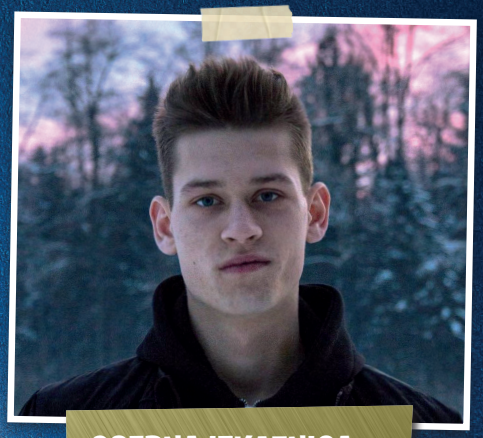

Andraž Žontar je simpatičen 24-letnik, ki prihaja iz Škofje Loke, navdušil pa nas je s svojim ustvarjanjem vsebin za TikTok, v čemer je pravi mojster. Njegovi videi so zabavni, pristni in nabiti s pozitivno energijo, ki jo boste začutili tudi ob branju tega intervjuja. Andraž ima na TikToku že skoraj 150 tisoč sledilcev - če mu še ne slediš, hitro stisni *follow* in ga bolje spoznaj na naslednjih dveh straneh.

OSEBNA IZKAZNICA:

Starost: **24 let**
Datum rojstva: **7. januar 1999**
Zvezdno znamenje: **kozorog**

Živjo, kako si kaj?
Zdravo pilovci, kljub temu, da je moj najljubši čas sicer poletje, saj obožujem morje, sem super!

Imaš rad jesenske dni? Kako jih preživljaš?
Rad imam jesenske dni, dokler še ni tako hladno, da bi potreboval zimsko bundo, in sem lahko oblečen v pulover in usnjeno jakno. Te dni večinoma preživljam čas s punco Brino. Rad tudi preberem kakšno dobro knjigo ali pa pogledam kakšen film, najraje kakšnega, ki sem ga videl že 100-krat. Rad se družim tudi z nečakoma Petrom in Ano, ker se imamo skupaj res super. Če imam kakšen vikend prost, pa rad skočim v hribe, pred kratkim sem bil na Ratitovcu.

Kako bi se opisal s tremi besedami?
Deloven, vesel, radoveden.

Na TikToku imaš zavidljivo število sledilcev. Kako se je začela tvoja TikTok zgodba?
Moja TikTok zgodba se je začela iz radovednosti. Naložil sem si aplikacijo, a nisem objavljal nobenih vsebin, samo gledal sem jih. Nato pa me je nekega dne v službi prešinilo, kaj, če bi objavil nekaj svojega. Tisti dan sem naložil prvo objavo in niti malo mi ni žal, da sem se odločil stopiti iz območja udobja. S tem se je v mojem življenju začela nova zgodba. Velika prelomnica na moji TikTok poti je bila tudi, ko sem začel objavljati videe s svojo papigo Žano, ki je mojim sledilcem zelo všeč.

Je TikTok danes tvoja služba ali prosti čas?
Danes bi težko rekel, da je TikTok samo moj prosti čas, ker mi ustvarjanje vsebin ne le zase, temveč tudi za podjetja vzame veliko časa. Snemanje je dolg proces, ampak uživam v vsaki minuti. Je pa za tem ogromno dela, ki ga ljudje ne vidijo: ideja, snemanje, odgovarjanje na e-pošto, urejanje vsebin, odgovarjanje na komentarje ipd.

Kako si se naučil ustvarjanja videov?
Preizkušal sem različne aplikacije, veliko prebral in si ogledal številne tutoriale. Ogromno pa sem se naučil

tudi sam, ko sem se preprosto igral s TikTokom.

Kakšen je po tvojem mnenju recept za uspeh na TikToku?
Za uspeh na TikToku moraš ustvarjati vsebino, ki je zabavna, poučna ali enostavno zanimiva. Predvsem pa moraš ostati pristen, torej tak, kot si tudi takrat, ko kamera ugasne.

Kakšna meniš, da bo prihodnost TikToka?
Glede na to, da so se TikToku v zadnjem letu pridružila različna podjetja, menim, da bodo vsebine še naprej zanimive. Samo ustvarjalnosti nam ne sme zmanjkati!

Katere tiktokerje rad spremljaš?
Veliko jih rad spremljam. Izpostavil bi Tejo Muhič, Liljanxa, Emo Jagrič, Ano Mačič Kotnik in pa Benija Kunsta.

Ti gre TikTok kdaj na živce in zakaj?
Zaenkrat ne, se pa kdaj zgodi, da čutim pritisk, da moram za sledilce, ki me redno spremljajo, naložiti novo objavo, kar pa je včasih ob zelo napornem urniku kar izziv.

Kakšen si bil v osnovnošolskih letih?
V osnovni šoli sem bil karakterno in vizualno čisto drugačen, kot sem danes. Imel sem dolge lase, počesane na stran, in bil sem zelo zelo tih. Kar pa je čisto

nasprotje mene danes, ko imam kratko frizuro in me je težko ustaviti, ko začnem govoriti, hehe. 😊

Kaj rad počneš v prostem času?
Prosti čas najraje preživljam z najbližjimi. Rad tudi mešam koktejle ali pa klepetam ob kavici. Vsake toliko si privoščim tudi kakšno žurko, da se sprostim.

Kakšni so tvoji načrti za prihodnost?
Kmalu bom diplomiral in si želim najti službo, v kateri bi se ukvarjal z digitalnim marketingom, saj se bom lahko v tem poklicu vsak dan kreativno izražal. Še naprej bom ustvarjal za TikTok, ker mi je tako prirasel k srcu, da bi se od njega težko ločil. Ob tem pa bi z veseljem še kakšen dan delal tudi v šanku, kar sem počel do zdaj, saj sem v tem dober in to rad delam.

Kakšen je tvoj življenjski moto?
Vse se da, če se hoče.

Spletne novičke:

MRBEAST NAVDUŠIL Z VIDEOM, V KATEREM NASTOPA SLOVENEC

MrBeast je pred kratkim objavil video, v katerem je iz vsake države na svetu povabil po enega posameznika, da je tekmoval v ekstremnih športnih igrah. Tekmovalec iz Slovenije, Matjaž Pešelj, je dosegel odlično 2. mesto! Video na YouTubu šteje že več kot 100 milijonov ogledov, če si ga še nisi ogledal, ga najdeš pod naslovom *Every Country On Earth Fights For $250,000!*

PIL NA DRUŽBENIH OMREŽJIH

Že spremljaš Pil na družbenih omrežjih? Najdeš nas na Instagramu, TikToku in Facebooku, kjer objavljamo zanimiva dejstva, vsebine iz revije, kvize, nagradne igre, poučne vsebine in še marsikaj. Če Pil prehitro prebereš in nas nato do izida naslednje številke že zelo pogrešaš, se z nami poveži na družbenih omrežjih. Lahko nam tudi pišeš in poveš, kaj vse bi si na naših profilih še želel/a videti. Z veseljem ti uresničimo željo!

JUSTUS REID SE JE PRESELIL NA BALKAN

Američan Justus Reid, ki je pred dobrima dvema letoma na TikToku zaslovel s petjem pesmi v slovenščini, hrvaščini in srbščini, je pred meseci uresničil svojo veliko željo in se preselil na Balkan. V Združenih državah Amerike je pustil službo in se odpravil v Srbijo. Tam je začel svojo pot, pravi pa, da se odpravlja na turnejo po Balkanu. Videti je, da na svoji poti zares uživa in še naprej rad poje balkanske pesmi.

PEVKA MESECA

Besedilo: Matevž | Fotografija: arhiv Pila

Doja Cat

Amala Ratna Zandile Dlamini z umetniškim imenom Doja Cat je znana ne le po uspešni glasbeni karieri, temveč tudi po tem, da je brez dlake na jeziku in rada šokira. Spomladi je recimo na modno prireditev Met Gala prišla oblečena in naličena v mačko, na vprašanja novinarjev pa je odgovarjala z »mjav«. Pred kratkim je izdala četrti studijski album Scarlet, s katerim se vrača k raperskim koreninam, z njega pa so do zdaj izšli trije uspešni singli – *Attention*, *Paint the Town Red* in Demons. Trenutno pridno nastopa na razprodanih koncertih v Ameriki, 21. oktobra pa bo praznovala 28. rojstni dan. Vse najboljše.

Zanimivosti:

- Letos je ameriška revija Time Dojo uvrstila med 100 najvplivnejših ljudi na svetu.
- Njena glavna vzornica je Nicki Minaj, navdihujejo jo tudi Rihanna, Beyoncé, Missy Elliott, Christina Aguilera in Lil' Kim.
- Živi v vili na Beverly Hillsu v Kaliforniji.
- Zaradi motnje pozornosti in hiperaktivnosti je šola nikdar ni zanimala.
- Najraje ima kitajsko in tajsko hrano – še posebej pečen riž –, od sadja pa ji najbolj teknejo jagode in ananas.

Scarlet

Pesmi na najnovejšem albumu so v glavnem v stilu rapa, hip hopa in r'n'b-ja. Sama je precej kritična do svojih prejšnjih albumov, češ da sta bila preveč pop in da je bil glavni namen izdaje zaslužiti čim več denarja: »Naveličala sem se ustvarjati pop pesmi. Pop me več ne navdušuje. Z novim albumom sem se bolj poglobila vase, na dan pa so prišle temačnejše teme, ki jim bolj ustrezajo žanri, kot so rap, hip hop in r'n'b.«

Dobri in zlobni komentarji

Nekateri Dojo častijo kot vsestransko umetnico, drugi pa pljuvajo po njej. Sama o tem pravi: »Menim, da si zaslužim ljubezen in spoštovanje od tistih ljudi, ki jih ljubim in spoštujem tudi jaz. Mnogi mislijo, da me poznajo, ker sem javna oseba, in na družabnih omrežjih o meni objavljajo tudi zelo grde stvari. Nič nimam proti konstruktivni kritiki, pljuvanje po javnih osebah na spletu pa je zares grdo. Osredotočam se na odzive ljudi, ki podajajo mnenja brez zlobe. Zelo spoštujem tiste, ki se zavzamejo in borijo proti trpinčenju internetnih trolov. Najbolj sem bila ganjena, ko so me oboževalci branili pred zlonamernimi komentarji.«

Prihodnji projekti

Doja: »Glasba je in vedno bo moja prva ljubezen. Poleg tega se želim preizkusiti kot modna oblikovalka in imeti svojo linijo ličil. Tudi igranje me je vedno privlačilo, tako da bi z veseljem sprejela vlogo v kakšnem dobrem filmu, seriji. Najraje imam akcije in komedije.«

Besedilo: Matevž | **Fotografije:** arhiv Pila

PESEM MESECA

David Guetta, Anne-Marie, Coi Leray: Baby Don't Hurt Me

Legendarni francoski didžej in producent David Guetta je ponovno združil moči z britansko pevko Anne Marie in ustvaril plesni komad *Baby Don't Hurt Me*, ki je zelo primeren za zabave. Tokrat jima je pomagala še ameriška raperka in pevka Coi Leray. Pesem je sicer priredba istoimenskega hita iz devetdesetih let, v originalu, ki je še vedno zelo poslušljiv, pa ga je odpel trinidadski Nemec Haddaway. David tako uspešno nadaljuje s priredbami hitov iz devetdesetih - lani je na primer z Bebe Rexha navdušil s hitom *I'm Good (Blue)*.

Sodelovanje z Anne Marie in Coi Leray

David in Anne sta prvič sodelovala leta 2018 pri pesmi *Don't Leave Me Alone*. Od takrat sta dobra prijatelja. Tako Davidu ni bilo treba prav dolgo razmišljati, kdo bo glavni vokal v njegovi najnovejši priredbi: »Anne je odlična pevka s super glasom in moja dobra prijateljica. Ker se že nekaj časa nisva videla, sem se takoj spomnil nanjo. Super je bilo spet sodelovati. Coi pa je dodatno popestrila snemanje. Zelo smo se zabavali.«

Sodelovanje z Davidom Guetto

Anne: »Ko mi je David poslal posnetek, sem bila v hipu navdušena nad njegovo različico hita iz devetdesetih let. Zveni zelo optimistično. Ko ga poslušate, vas spravi v dobro voljo, želite se zabavati.« Coi: »Počaščena sem bila, da je David izbral mene, saj je velika legenda, jaz pa sem njegova oboževalka že vrsto let.««

Besedilo

Pesem govori o intenzivni in strastni plati ljubezni ter o tveganju in ranljivosti, ki so prav tako del nje. Raziskuje idejo, da je ljubezen lahko hkrati vir užitka in bolečine. V pesmi zaljubljenca drug drugega prosita, naj je/ga drugi ne prizadene, po drugi strani pa priznavata, da je njun odnos razburljiv prav zaradi napetosti med njima. Besedilo želi izraziti, da je ljubezen pogosto zapleteno čustvo, ki pa se mu je kljub izzivom vredno prepustiti.

Zanimivosti:

- Pri pisanju pesmi je sodeloval Ed Sheeran.
- Anne-Marie je poleti izdala tretji studijski album *Unhealthy*, ki je bil uspešen predvsem v njeni rodni Veliki Britaniji. Z njega so do zdaj izšli trije singli, in sicer *Sad Bitch*, *Psycho* in *Unhealthy*.
- Tudi Coi Leray je poleti izdala drugi studijski album.
- David je do zdaj prodal 10 milijonov albumov in 65 milijonov singlov. Poleg tega so bile njegove pesmi predvajane kar 14-milijardkrat.

PILOV POSTER

Sobo si lahko opremite s posterji Primoža Rogljiča, Doje Cat, Harryja Potterja, Joker Out in koale.
Kaj želiš obesiti na steno? Katera je tvoja najljubša žival? Pa najljubša glasbena skupina, pevka ali pevec? Najljubši športnik ali filmska zvezda? Pošlji svoj predlog na dopisnici (PIL, 1536 Ljubljana) ali po e-pošti pil@mkz.si, s pripisom **PILOV POSTER**. Predloge zbiramo tudi na **www.pil.si. Med predlogi bomo enega izžrebali.**

RTV Slovenija, Kolodvorska 2, 1550 Ljubljana

GAJA in KLEMEN sta pripravljena in te **14. oktobra** vabita v nov Krompir!

Ob sobotah zjutraj

živo

na TV SLO 1

Krompir je tudi na

@cist_hudo,

@cist_hudo in

@cisthudo.

RTV SLO | čist hudo

OGLAŠNO SPOROČILO

Piše: Nika Osredkar | **Fotografija:** arhiv Pila

PREDVAJALNIK

Pesmi, ki so večne

Oktobra poslušamo pesmi, ki nikoli ne odidejo v pozabo. Saj veste, to so tiste, ki jih vsi poznajo, se še leta po izidu vrtijo po radiu in vžgejo na vsaki zabavi. Preprosto treba jih je poznati! Preveri, katere večne pesmi so se znašle na našem seznamu, in hitro poslušaj vse, ki jih še ne znaš na pamet.

Queen – Bohemian Rhapsody

Bohemian Rhapsody je šestminutna rock-operna balada, sestavljena iz delov, ki so si tako različni, da bi lahko bil vsak del svoje pesmi. Ravno zaradi tega je ta pesem tako posebna, dodatno pa jo začini besedilo, ki je odprto za raznolike interpretacije. Freddie Mercury, pevec skupine Queen, ni nikoli podal svoje, saj si je želel, da bi si pesem vsak razložil po svoje. Ob izidu leta 1975 je bilo težko napovedati, ali bo postala uspešnica, a danes že vemo, da se je vpisala med nesmrtne – še danes velja za eno najbolj znanih pesmi skupine Queen in se redno pojavlja tudi na seznamu najboljših pesmi vseh časov.

ABBA – Dancing Queen

Dancing Queen je ena najbolj priljubljenih pesmi švedske pop skupine ABBA. Z besedilom in melodijo izraža veselje, ki ga začutimo, ko se na plesišču povsem sprostimo in brezskrbno predamo glasbi. Velja za eno najboljših pop pesmi vseh časov in je že takoj po izidu leta 1976 postala velik hit v številnih državah po svetu. Ta pesem bo prava izbira, če želite na zabavi razgreti plesišče in v prostor vnesti dobro energijo, saj ob njej le malokdo ostane ravnodušen – na noge spravi celo tiste, ki se pretvarjajo, da plesa ne marajo preveč.

John Lennon – Imagine

Tudi pesem *Imagine* prihaja iz 70. let prejšnjega stoletja in ima globoko sporočilo. Z besedilom slavi idejo o miru, slogi in upanju, čudovite besede pa spremlja nežna melodija na klavirju. Nič nenavadnega ni, da je postala simbol številnih mirovnih gibanj, s svojim sporočilom pa je navdihnila marsikoga. Tudi John Lennon, sicer član skupine The Beatles, je bil velik aktivist in borec za mir. Imagine je njegova najbolj znana pesem, tragično pa je, da je bil leta 1980 umorjen.

Lestvico ste soustvarili pilovci, ki ste pesmi predlagali na **Pilovem spletnem forumu.**

1. **The Beatles** – LET IT BE
2. **Cyndi Lauper** – GIRLS JUST WANT TO HAVE FUN
3. **David Bowie** – HEROES
4. **Bee Gees** – HOW DEEP IS YOUR LOVE
5. **Toto** – AFRICA
6. **Elton John** – ROCKET MAN
7. **Michael Jackson** – BILLIE JEAN
8. **Whitney Houston** – I WANNA DANCE WITH SOMEBODY (WHO LOVES ME)
9. **Prince** – PURPLE RAIN
10. **Bob Dylan** – BLOWIN' IN THE WIND

PILOVA LESTVICA

Na vrhu domače lestvice so Joker Out s pesmijo Carpe Diem, druga je Nina Pušlar, tretji so Fehtarji, četrto mesto zasedajo Joker Out s pesmijo Barve oceana, peti pa je Magnifico. Na vrhu tuje lestvice kraljuje Käärijä s pesmijo Cha Cha Cha, druga je Dua Lipa, tretja Miley Cyrus, na četrto mesto se je uvrstila Olivia Rodrigo, peta pa je Taylor Swift s pesmijo Cruel Summer. Lestvico je postavilo vaše glasovanje.

DOMAČA

1. **JOKER OUT** – CARPE DIEM
2. **NINA PUŠLAR** – MALO, MALO
3. **FEHTARJI** – ŠTORKLJE
4. **JOKER OUT** – BARVE OCEANA
5. **MAGNIFICO** – NA OBALI

TUJA

1. **KÄÄRIJÄ** – CHA CHA CHA
2. **DUA LIPA** – DANCE THE NIGHT
3. **MILEY CYRUS** – FLOWERS
4. **OLIVIA RODRIGO** – VAMPIRE
5. **TAYLOR SWIFT** – CRUEL SUMMER

Izbiramo Pilovo najljubšo skladbo! Katera pesem ti je najbolj všeč? Lahko glasuješ med naštetimi domačimi in tujimi skladbami, seveda pa lahko pošlješ tudi nove predloge in vplivaš na lestvico!

Nagradno vprašanje

Predlog pošlji **do 27. oktobra 2023** na dopisnici (PIL, 1536 Ljubljana) ali po e-pošti na **pil@mkz.si**, s pripisom **PILOVA LESTVICA** oziroma **PILOV POSTER**. Glasuješ lahko tudi na spletnih straneh na **www.pil.si**.

Med prispelimi predlogi za Pilovo lestvico bo Chupa nagradil 5 izžrebancev. Med prispelimi predlogi za Pilov poster bomo nagradili 1 izžrebanca.

Več o varstvu osebnih podatkov, nagradah, pravilih nagradnih iger in nagrajencih na strani 5.

Besedilo: Petra Skrivarnik | **Fotografije:** arhiv Pila in glasbenikov

Taylor Swift

Taylor Swift pometla s konkurenco

Ameriška zvezdnica Taylor Swift je na podelitvi Video Music Awards ponovno dokazala, da nima konkurence, saj je domov odnesla kar devet nagrad, med drugim tudi glavno nagrado večera za najboljši videospot leta. To je dobila za uspešnico Anti-Hero, ki jo je režirala kar sama. Odlična Taylor se je sicer vpisala v zgodovino kot glasbenica, ki je kar štirikrat osvojila nagrado za najboljši video, poleg glavne nagrade pa je domov odnesla še kipec za najboljšo pesem leta, umetnico leta, najboljšo pop pesem, režijo, kinematografijo, vizualne učinke, najboljši nastop poletja in najboljši album leta (Midnights). Rečemo lahko samo: »Kapo dol, Taylor, in navdušuj nas še naprej z odlično glasbo!«

Harry Styles

ima novo punco

Harry Styles (29), ki je po mnenju mnogih najbolj zaželen moški na svetu, ni več samski. Njegovo novo dekle je Netflixova zvezdnica Taylor Russel (29), ki ga je spremljala tudi na koncertu na Dunaju letos poleti. Tokrat se je parček pojavil na zabavi, kjer nista mogla več skrivati, da sta si všeč. Da sta par, je postalo še bolj očitno po tem, ko je Harryja pri stranskih vratih pobral avto s šoferjem, ki se je nato vrnil še po lepo igralko. Harryju, ki se je novembra razšel z deset let starejšo igralko Olivio Wilde, želimo tokrat več sreče v ljubezni.

Glasbene novičke

Ed Sheeran
prišel na poroko kot nepovabljen gost

Simpatični rdečelasi pevec Ed Sheeran se je odločil, da bo svojo novo pesem predstavil na zelo nenavaden način. Kot nepovabljen gost je prišel na poroko v Las Vegasu in kar naenkrat začel igrati na kitaro ter peti svojo novo pesem Magical. Pevec je seveda s svojim nastopom naravnost šokiral mladoporočenca in svate, da je res drzen fant z izjemnim smislom za humor, pa je še dodatno dokazal, ko se je na poročno pogodbo podpisal kot priča.

Joker Out
ponovno rušijo rekorde

Slovenska skupina Joker Out je po nastopu na Evroviziji doživela pravi razcvet. Te dni nastopajo po Evropi in skoraj povsod so njihovi koncerti razprodani. Fantje pa so pred kratkim podrli še en zanimiv rekord. Odločili so se, da bodo na koncertih merili glasnost krikov svojih oboževalcev, in ugotovili so, da je najbolj glasna švedska publika. Podrli so nov rekord, 123,2 decibelov. Do oktobra, ko bomo Švede zagotovo preglasili Slovenci na koncertu v Stožicah.

Nina Pušlar
se pripravlja na koncert leta

Za eno najbolj priljubljenih slovenskih pevk Nino Pušlar so pestri meseci. V zadnjem času je obiskala velik del Slovenije, od Maribora, Kranja, Ljutomera, Žalca, Ljubljane do Celja in Portoroža, kjer je bila del dobrodelnega koncerta za žrtve poplav. Zdaj je čas, da se lahko Nina končno posveti pripravam na največji samostojni šov v svoji karieri. To bo koncert v Stožicah, ki se bo zgodil 16. decembra. Nina obljublja številna presenečenja in prepričani smo, da bo koncert pravi spektakel.

Rihanna
pokazala drugorojenca

Pop zveznica Rihanna in ameriški raper A$AP Rocky sta prvič pokazala drugega sina, ki sta ga poimenovala Riot Rose. Pevka in njen mož tako nadaljujeta tradicijo imen, ki se začnejo na črko R. Prvorojencu sta glasbenika nadela ime RZA Athelson Mayers, na isto črko pa se začneta tudi njuni imeni, saj je pravo ime Rihanne Robyn Rihanna, Rocky pa se imenuje Rakim. Mladi družini želimo veliko zdravja in sreče, hkrati pa se že veselimo Rihanninih novih hitov.

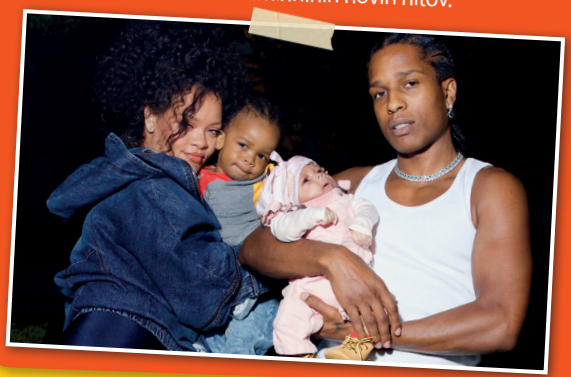

Besedilo: Nika Osredkar | **Fotografija:** arhiv Pila

GREEN DAY

Green Day je ameriški punk rock band, ki je eden izmed krivcev za to, da je punk rock postal bolj razširjena in priljubljena zvrst. Delujejo že več kot trideset let in v tem času so izdali 13 albumov, s čimer so poskrbeli, da so jih vzljubile nove in nove generacije. Po svetu so prodali več kot 85 milijonov izvodov svojih albumov in prejeli pet nagrad grammy.

Člani skupine: Billie Joe Armstrong, Mike Dirnt, Tre Cool
Leta delovanja: od leta 1987 do danes
Glasbeni žanr: punk rock
Najbolj znane pesmi: *Basket Case, 21 Guns, Wake Me Up When September Ends, American Idiot, Boulevard of Broken Dreams, Longview, Good Riddance ...*

Nastanek skupine

Skupina Green Day je nastala leta 1986 v Kaliforniji. Ustanovila sta jo prijatelja iz otroštva – kitarist in vokalist Billie Joe Armstrong in basist Mike Dirnt, ko sta bila stara 14 let. Band sta sprva poimenovala Sweet Children, nekaj let kasneje pa so se preimenovali v Green Day. V bandu se jima je pridružil bobnar Al Sobrante, ki ga je kmalu zamenjal Tre Cool. Zasedba je enaka do danes.

Koraki do slave

Sprva so zavladali na *underground* sceni in opazilo jih je več pomembnih glasbenih založb. Že prej so izdali dva albuma, s pomočjo katerih so postali opazni, pod okriljem založbe pa jih je čakal še večji uspeh. Leta 1994 so izdali *album Dookie, s katerega prihaja hit Basket Case*. Album je bil zelo uspešen – pesmi so kraljevale na glasbenih lestvicah in skupina je prejela prve večje nagrade. Naslednji album *Insomniac* je bil manj uspešen in člani skupine so zaradi utrujenosti prekinili evropsko turnejo ter preostanek leta v miru pisali glasbo za novi album *Nimrod*.

Uspeh punk rock opere

Presenetljiv uspeh so ponovno dosegli leta 2004 z albumom American Idiot, ki velja za punk rock opero, kar pomeni, da se vse pesmi na albumu povezujejo v zgodbo. Nekateri pravijo, da je prav to njihov najboljši album, saj je postal zares priljubljen in zanj je skupina prejela več nagrad. Po uspehu pa skupina ni počivala in od takrat so izdali še pet albumov, zadnjega leta 2020. V zadnjih dveh letih so se pojavili na številnih glasbenih festivalih in videti je, da bodo tudi v prihodnje ustvarjali novo glasbo, nastopali in razveseljevali poslušalce po svetu.

Zanimivosti:

- Za skupino je značilen punkerski stil oblačenja in črna ličila okoli oči.
- Billie Joe je leta 2012 na odru doživel živčni zlom in razbil svojo kitaro.
- Na turneje s seboj vzamejo profesionalnega maserja, saj vsi člani skupine obožujejo masaže.
- Billie Joe je edini član skupine, ki je obdržal svoj resnični priimek. Mikeov pravi priimek je Pritchard, Tre Cool pa nosi ime Frank Edwin Wright III.
- Člani skupine obožujejo tatuje in vsak izmed njih ima kakšnega zelo posebnega. Tre ima tatu razbitega okna, skozi katero pada TV.
- Priljubljena pesem *Wake Me Up When September Ends* je spomin na Billie Joejevega očeta, ki je umrl za rakom.

Besedilo: Nika Osredkar | **Fotografije:** arhiv Pila

Lara Kolar

Lara Kolar je simpatično dekle, ki jo bomo v novem slovenskem mladinskem filmu Šepet metulja lahko videli v vlogi luštne in netipične najstnice Tare, ki si prizadeva, da bi v programiranju postala najboljša in s tem preskrbela sebe in mamo. Čeprav pred tem še ni imela večjih igralskih izkušenj, je na avdiciji očarala in si priskrbela vlogo edine punce v programerski skupini, za snemanje pa se je morala tudi naučiti igrati saksofon. Spoznajmo jo!

Kako si bila izbrana za vlogo?

Februarja 2020 sem se udeležila prve avdicije filma, ki je trajala ves dan, na vrsti pa sem bila zadnja. Zaradi pandemije se je vse skupaj ustavilo in dve leti pozneje sem prejela sporočilo, da sem izbrana v drugi krog avdicije, po nekaj krogih pa sem se uvrstila v finalni izbor. Konec junija me je režiser Alen Pavšar poklical in mi povedal, da sem bila izbrana za vlogo Tare. Mesec pozneje smo začeli snemati.

Si imela pred tem že kakšno igralsko izkušnjo?

Edino igralsko izkušnjo sem imela kot statistka v filmu Vloga za Emo. Ko sem bila izbrana za vlogo Tare, sem se začela vse bolj zanimati za filmsko industrijo in podrobnosti, povezane s snemanjem.

Kako je potekalo snemanje?

Odvisno od dneva. Ker sem imela večjo vlogo, sem bila prisotna na večini snemalnih dni. Po navadi smo snemanje začeli zjutraj. Po maski, kostumografiji in ozvočenju smo začeli snemati kadre. Večinoma je snemanje trajalo do večera, nekaj snemalnih dni je potekalo tudi ponoči. Po snemalnem dnevu sem se pripravila za naslednji dan.

Nam lahko zaupaš kakšno zabavno anekdoto, ki se je pripetila na snemanju?

Na setu je bilo kar nekaj smešnih situacij in vedno smo se imeli lepo. Prva, ki mi spontano pade na misel, je ta, da smo kar nekajkrat posneli prizor, ko Tara skoči z odra. Po veliko uspešnih skokih nazaj na oder, smo po posneti sceni ugasnili lučke na odru. Spontano sem še zadnjič hotela skočiti na oder, pri čemer sem premalo dvignila noge in pristala na tleh. (smeh) Mislim, da je padec slišal prav vsak!

Kaj je bilo na snemanju najboljše?

Najboljši je bil občutek ob koncu dneva, ko sem vedela, da smo posneli dobro. Celoten proces snemanja filma mi je bil v veliko veselje. Spoznala sem izjemne ljudi in pridobila dragocene izkušnje.

Snemanje je včasih tudi naporno – kaj je bilo na snemanju najtežje?

Za dve sceni sem se morala naučiti igrati saksofon. Ker nikoli nisem igrala nobenega inštrumenta, je bila to zame kar velika preizkušnja.

Ste z drugimi igralci po snemanju ostali prijatelji?

Ja. Z nekaterimi sem še vedno redno v stiku.

Kako bi v eni povedi prepričala pilovce, naj si ogledajo film Šepet metulja?

Film nosi veliko pomembnih in aktualnih sporočil, s katerimi se srečujejo vse generacije, zato ogled filma Šepet metulja priporočam celotni družini.

Besedilo: Nika Osredkar | **Fotografije:** arhiv distributerja

Midve z mamo

V poplavi novih serij nas pilovci nemalokrat presenetite in prosite, naj pišemo o serijah, ki so starejše od vas! Pred kratkim ste nas prosili, naj v Pilu predstavimo serijo Midve z mamo, in ker smo tudi sami oboževalci te serije, vam z veseljem ustrežemo. Serija, ki spremlja dve izjemni ženski, Lorelai in Rory, je s svojim edinstvenim humorjem in čustvenostjo osvojila srca oboževalcev po svetu. Si med njimi tudi ti?

Izvirni naslov: Gilmore Girls
Igrajo: Lauren Graham (Lorelai Gilmore), Alexis Bledel (Rory Gilmore), Keiko Agena (Lane Kim), Scott Patterson (Luke Danes), Kelly Bishop (Emily Gilmore), Liza Weil (Paris Geller) ...
Število sezon: 7
Na sporedu: leta 2000–2007
Žanr: dramedija
Država izvora: ZDA
Jezik: angleščina

Vsebina

Serija spremlja 32-letno Lorelai Gilmore, zabavno in neodvisno žensko, ki je pri 16 letih postala mlada mamica prikupni Rory. Rory spoznamo, ko ima 16 let. Je zvedavo dekle, ki obožuje knjige in učenje. Ker si zelo želi na Harvard, jo mama vpiše na prestižno srednjo šolo, za katero pa mora plačati drago šolnino. Na pomoč pokliče svojo mamo Emily, ki v zameno za šolnino uvede petkove družinske večerje, na katerih ni nikoli dolgčas. V seriji spremljamo, Roryjino odraščanje, Lorelaijino sledenje sanjam ter ljubezenske, prijateljske in družinske zaplete obeh deklet, vse situacije pa spremlja dobra mera iskrivega humorja.

Snemalna lokacija

Zgodba se dogaja v prikupnem izmišljenem mestecu *Stars Hollow*. Zanimivost je, da so na isti lokaciji posneli tudi serijo Ljubke lažnivke *(Pretty Little Liars)*. Ko je lani izšla serija *Wednesday*, so se zaradi nekaterih podobnosti pojavile govorice, da je bila tudi ta posneta na isti lokaciji, vendar so bile govorice kasneje ovržene – serijo *Wednesday* so namreč posneli v Romuniji.

Iskanje igralk

Alexis Bledel, ki je odigrala vlogo Rory, pred snemanjem serije Midve z mamo ni imela igralskih izkušenj. Ustvarjalce šova je očarala s svojo sramežljivostjo in nedolžnostjo, ki sta značilni tudi za Rory. Takoj so vedeli, da so našli pravo dekle za vlogo! Nasprotno pa je bilo z vlogo Lorelei. Čeprav so želeli Lauren Graham, ki je na koncu tudi zares igrala Lorelei, je bila ta zasedena s snemanjem druge serije, zato so iskali drugo igralko. Še teden dni pred snemanjem je niso našli, zato so Lauren vseeno poklicali na avdicijo, ostalo pa je zgodovina. Dekleti sta se prvič spoznali le večer pred snemanjem pilotnega dela serije.

PIONIRSKI DOM 60 let
CENTER ZA KULTURO MLADIH

Tvoj skriti talent?

PIONIRSKI-DOM.SI

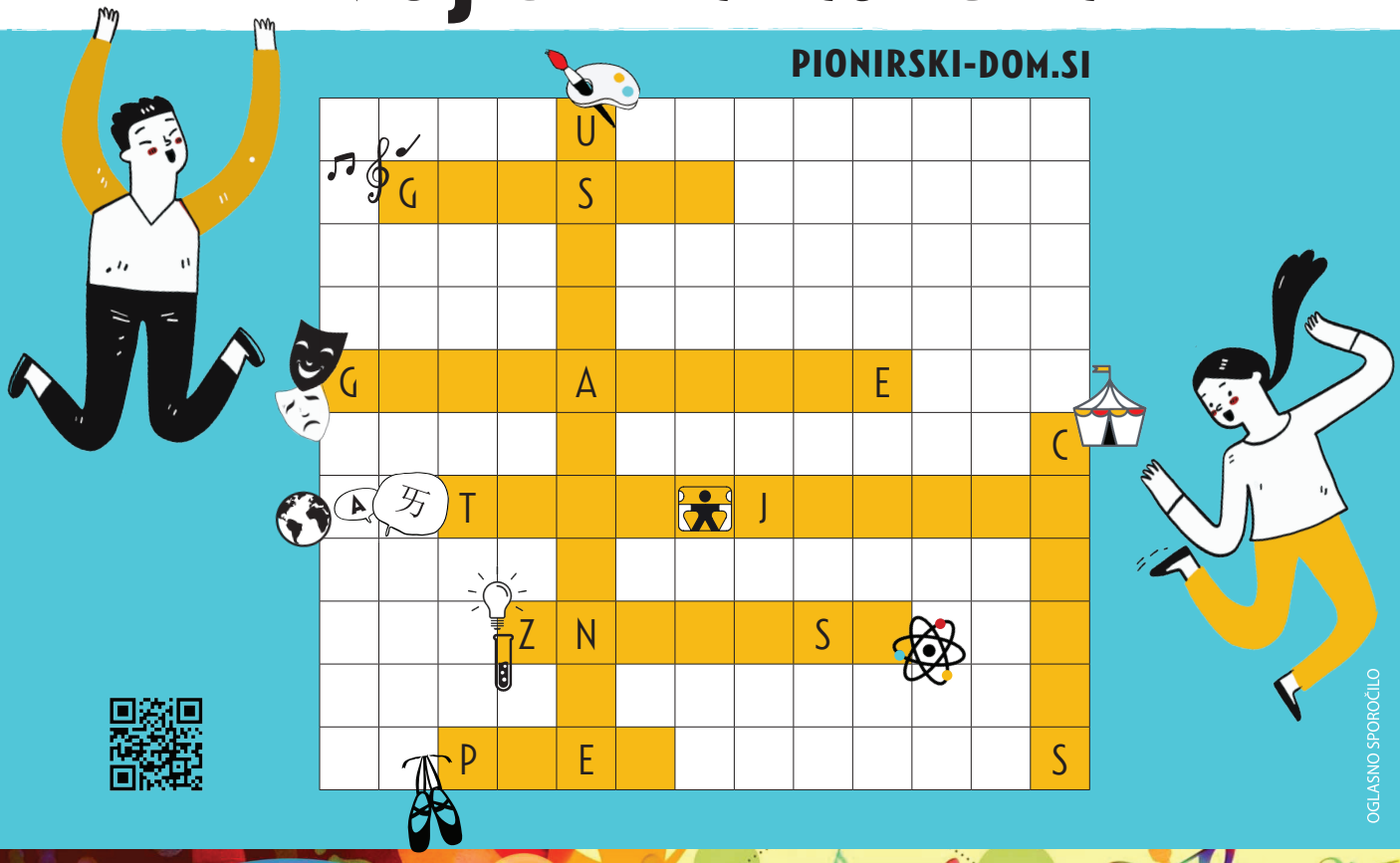

OGLASNO SPOROČILO

A ME SLIŠIŠ ?!?

Interaktivna glasbeno-gledališka predstava

Režija: Yulia Roschina
Besedilo: Kim Komljanec
Glasba: Juan Zuleta
Igrata: Anja Strajnar in Gregor Podričnik
Produkcija: Pionirski dom - Center za kulturo mladih

Premiera bo v četrtek, 9. novembra, ob 18. uri v ljubljanski Festivalni dvorani.

PIONIRSKI-DOM.SI

Mestna občina Ljubljana
CAMBRIDGE English Authorised Exam Centre
DELE
GENERALI
lek članica skupine Sandoz
SPAR

KOALA

Fotografija: Shutterstock

V KRALJESTVU ŽIVALI

Osupljiva knjiga o živalih je nastala iz zbirke člankov, ki jih je avtorica pisala za revijo Pil v rubriki Tačke. Knjiga je poučna, hudomušna in presega zgolj opise živalskih vrst. Je zgodba o našem neverjetnem planetu in živalih, s katerimi si delimo življenjski prostor.

V njej so zbrane le živali, ki jih je avtoričina pustolovska družina spoznala v domovini in na potovanjih po vsem svetu. Nazorno nam tudi prikaže, kaj pomeni izumiranje vrst ter zakaj moramo narediti vse, da živali, ki so se razvijale skozi dolge milijone let, ohranimo za prihodnje generacije.

Razdeljena je na deset delov, v katerih so zbrane živali, ki si delijo določen habitat. Bralci med drugim spoznamo vodne živali, gozdne zveri, gorske raziskovalce, stepske živali, bitja iz mokrišč in človekove najboljše prijatelje. Sprehodimo se po celinah, raziskujemo različne temperature, višine in globine. V vsakem kotičku nas razveselijo živali s svojim posebnim značajem, navadami in načinom življenja.

Izvemo, iz česa je sestavljen medvedov jedilnik, kaj naredijo surikate, ko se srečajo s plenilcem, kako dolgo lenivci skrbijo za mladiča in ali imajo lahko domače mačke mladiče z divjimi mačkami. In seveda še mnogo drugih zanimivosti.

Več kot 70 živali je v knjigi predstavljenih tako, **kot jih še ne poznamo**. Med njimi najdemo tudi ogrožene in izumrle vrste. Številne zanimivosti in osupljivo slikovno gradivo nas vabijo, da vstopimo v barviti živalski svet.

Mladinska knjiga
ZALOŽBA

emka.si

KDO MI LAHKO POMAGA?

OGLASNO SPOROČILO

Si na svojem Instagramu ali Tik Toku zagledal vsebino, ki ti ni všeč ali te je CELO prizadela? Imaš težave s sošolci, vrstniki in ne veš, kaj narediti? Te starši ne razumejo?

Če si se znašel v stiski, ne oklevaj in kontaktiraj TOM telefon. Tu so ti na voljo prijazni svetovalci, ki te bodo poslušali in ti pomagali pri izzivih, s katerimi se soočaš.

TOM®
Telefon za otroke in mladostnike
116 111
Odgovor je pogovor.

KAJ JE TOM TELEFON?

TOM telefon je več kot le telefon. Svetovalce lahko pokličeš na brezplačno številko, lahko jih kontaktiraš na spletni klepetalnici ali jim napišeš elektronsko sporočilo. Povsod ti bodo prisluhnili, ti zagotovili čustveno oporo in ti POMAGALI.

TOM telefon ti pomaga tudi, če imaš težave zaradi spletnega nasilja, varovanja tvoje zasebnosti na spletu ali neprimernih vsebin.

Na spletnem mestu e-tom.si so v rubriki Varna raba interneta objavljeni nasveti, ki so povezani z nevarnostmi ali izzivi uporabe interneta pri mladostnikih. Preveri, ali je tam kakšen koristen nasvet tudi za tvojo težavo.

KONTAKTI

TOM telefon zagotavlja brezplačno, anonimno in zaupno svetovanje.

Brezplačna telefonska številka:
116 111
vsak dan med 12.00 in 20.00

Spletna klepetalnica:
e-tom.si
ob delavnikih
med 14.00 in 21.00

Elektronska pošta:
tom@zpms.si

Telekom Slovenije je dolgoletni podpornik TOM telefona, saj omogočamo brezplačne klice na številko 116 111.

telekom.si

TelekomSlovenije
Vedno na boljše.

Besedilo: Jure Kreft | **Fotografije:** arhiv distributerjev

Šepet metulja

O novem slovenskem filmu Šepet metulja si lahko podrobno preberete v rubrikah Intervju ter Kino intervju, tukaj pa bomo tokrat preskočili neposredno k zakulisju snemanja. Imeli so 38 snemalnih dni in prej tri mesece intenzivnih priprav, saj je treba vnaprej za vsak dan določiti čisto vsako podrobnost: od kostumov za igralce do pozicije filmskih luči. Tokrat smo o snemanju klepetali z Blažem Slugo, ki je pri filmu sodeloval kot glavni osvetljevalec.

Meter pričakovanja

Romantika: 😍😍😍😍🩶
Smeh: 😂😂🩶🩶🩶
Akcija: 🔥🔥🔥🔥🔥
Strašljivost: 💀💀💀💀💀
Globina: 🤓🤓🤓🤓🩶

- v kinu od 12. 10. 2023
- romantična drama
- v glavnih vlogah: Ali Ogrizek, Mitja Ritlop, Jože Doberšek, Urška Majcen, Branko Završan
- Slovenija

Mini intervju: Blaž Sluga, glavni osvetljevalec

Blaža poznam že nekaj let. Je zelo prijeten in motiviran, a njegovo delo je za gledalce skrito in nekako samoumevno – luč pa že mora biti na snemanju, ali kako? No, ja. Nič se ne pričara samo in tako kot imajo glasbene zvezde na turnejah s sabo kopico pridnih tehnikov v črnih puloverjih, ni na snemanjih čisto nič drugače – ideje režiserjev realizirajo marljivi in pogosto po krivici spregledani ljudje. Zmotil sem ga po telefonu, medtem ko je užival septembrski dopust na hrvaški obali.

Pozdravljen, Blaž, slišim, da uživaš. Nam lahko za začetek zaupaš, kaj je bistvo dela glavnega osvetljevalca?
Na snemanju filma Šepet metulja sem realiziral ideje direktorja fotografije Igorja Pečolerja, v bistvu sem razsvetlil snemanje. Po njegovih željah sem koordiniral postavitev luči tako, da je bila slika videti najbolje možno.

Čeprav je tvoje delo dinamično in v vseh pogledih zanimivo, je malo otrok, ki bi se usmerili v tvojo poklicno pot. Vsi bi bili igralci ali režiserji. Kako si prišel do svojega poklica?
Že v osnovni šoli sem začel s fotografiranjem. Navdušil me je oče, to imamo v žlahti. Potem sem se vpisal na oblikovno šolo, smer fotografija, in iskal vse mogoče priložnosti, da fotografiram, med drugim tudi zakulisja filmskih snemanj. Preprosto sem tu in tam na družabnih omrežjih videl, da iščejo fotografa, in priložnosti sem brez odlašanja sprejel. Na snemanjih je pogosto kaos in zgodilo se je, da je bilo poleg fotografiranja treba pomagati pri luči. Ko se nečesa naučiš, se hitro razve in ljudje te začnejo klicati za razne projekte. Tako sem spoznal tudi Igorja Pečolerja, s katerim sodelujeva še danes.

Kakšen je bil običajni snemalni dan v Šepetu metulja?
Zelo različno je bilo. Včasih smo vstajali že ob štirih zjutraj, drugič pa smo začeli zvečer in šli spat šele v jutranjih urah. A veliko mojega dela je bilo narejenega že pred snemanjem. Za prizore v Vesoljskem centru Noordung Vitanje smo na primer imeli najprej ogled lokacije in sestanke, nato dan in pol tehničnih priprav in nazadnje pol dneva snemanja, ki mu je sledilo še zahtevno pospravljanje scene. In vse to za tri minute izdelka na filmskem platnu!

Tudi sam vedno znova pozabim, kako zelo smo se pripravljeni potruditi za tri minute posnetka. Hvala za prijeten pogovor!
Hvala tebi. In vsi prisrčno vabljeni na ogled filma!

Izganjalec hudiča: Vernik

Meter pričakovanja

Romantika:
Smeh:
Akcija:
Strašljivost:
Globina:

Noč čarovnic prihaja! In seveda je to priložnost, ko kinematografe preplavijo grozljivke. Izganjalec hudiča je nadaljevanje, ki je prišlo z veliko, veliko zamudo: originalen film iz leta 1973 je namreč pred 50 leti podrl vse rekorde gledanosti, kar se tiče grozljivk. Film prikaže, kaj se zgodi, ko dve punčki obsede hudič, in težaško pot spopadanja s čistim zlom za vse okoli njiju. Film deluje zanimivo, ampak je res zelo grozljiv! Za tiste, ki vas je hitro strah, nikakor ni primeren, saj po ogledu morda ne boste mogli spati še nekaj mesecev. Tisti bolj pogumni pa si filma nikakor ne oglejte sami, ampak v družbi prijateljev ali staršev, kokic in dobre volje.

- *The Exorcist: Believer*
- v kinu od 5. 10. 2023
- drama
- v glavnih vlogah: Ellen Burstyn, Ann Dowd, Leslie Odom ml., Lidya Jewett
- ZDA

Morilci cvetne lune

Meter pričakovanja

Romantika:
Smeh:
Akcija:
Strašljivost:
Globina:

Pred nekaj več kot 100 leti se je revnemu in preganjanemu indijanskemu plemenu Osage zgodilo nekaj neverjetnega – na zemlji, ki jim je bila dodeljena, so odkrili nafto. Sledilo je nepopisno veselje, saj so bile vse finančne skrbi nenadoma stvar preteklosti. A začele so se težave – bogati Indijanci so začeli drug za drugim umirati v nenavadnih okoliščinah in nesrečah. Pohlep včasih ne pozna meja in zgodovinsko gledano bi rekel, da je vse v zvezi z nafto najboljša metafora za pokvarjen del človeške narave. Tudi ta film je precej kompleksen in krut – za ogled ga priporočam predvsem starejšim pilovcem.

- *Killers of the Flower Moon*
- v kinu od 19. 10. 2023
- kriminalna drama
- v glavnih vlogah: Leonardo DiCaprio, Robert De Niro
- ZDA

Besedilo: Marina Dermastia | Fotografije: Tom Turk

Sladkosti in grenkosti ananasa

To je zgodba o ananasu - saj veste, tistem storžasto oblikovanem sadežu, ki ga za malo denarja dobite skoraj v vsaki trgovini. O tistem sadežu, ki mu težko odstranimo trnasti ovoj. Sadežu zelo posebnega, sladkega in sočnega okusa, za katerega pa se vam zdi, da bi bil morda še boljši, če bi še nekaj časa lepo zorel na vročem tropskem soncu. Na primer v srednjeameriški državi Kostariki, od koder k nam pripotuje večina ananasov. Zadnje čase lahko pri nekaterih prodajalcih sadja in zelenjave kupite tudi popolnoma dozorele ananase, a morate zanje odšteti tudi do osemkrat več denarja. S tem denarjem je bila plačana letalska dostava do naših domov neposredno s kostariških plantaž, ne pa tudi ogljični odtis, ki ga je pustilo letalo.

Borov storž ali *odličen sadež*

Glede na zgodovinske vire je ananas najverjetneje v Evropo pripeljal Krištof Kolumb s svojega drugega potovanja ob koncu 15. stoletja. Žal mu je sadež na dolgem potovanju zgnil, tako da je prve kolikor toliko dobro ohranjene sadeže pripeljala neka druga pomorska odprava v začetku 16. stoletja. Že Kolumbov spremljevalec Michael de Cunea je ananas opisal kot sadež, ki spominja na artičoko, le da je precej večji in podoben borovemu storžu. V skladu s tem opisom so ga poimenovali *piña*, kar v španščini pomeni prav borov storž. Kasnejše angleško ime *pineapple* ali borasto jabolko naj bi bila izpeljanka španskega poimenovanja. Izvor besede ananas pa lahko sledimo do francoskega frančiškanskega meniha in raziskovalca Andréa Theveta, ki je leta 1555 zapisal, da Indijanci Tupi sadež imenujejo *nanas*, kar v prevodu pomeni odličen sadež. Tej različici sledi tudi znanstveno poimenovanje rastline kot *Ananas*.

Večina predstavnikov rastlinskih vrst iz družine ananasovk živi pritrjena na drugih rastlinah. Med njimi so tudi ananasovke, ki jih poznate iz svojih dnevnih sob.

Socvetje ananasa sestavljajo drobni vijolični cvetovi.

Predstavnik družine ananasovk

Za razliko od večine ananasovk, ki rastejo pritrjene na veje tropskih dreves, ananas raste iz tal. Zraste do en meter visoko in njegovi čvrsti, kot sulica zašiljeni in ostri listi oblikujejo nekakšno košaro. Iz nje požene le eno do 30 centimetrov dolgo steblo s socvetjem, na katerem je več kot 100 neizrazitih nežno vijoličnih cvetov. Ob zorenju se cvetni deli združijo v storžasto, rumeno do oranžno soplodje. Obdano je s hrapavo in neužitno zunanjo plastjo. Zrela sredica ima belkasto ali rumeno, prijetno sladko meso, ki ima veliko železa in kalcija ter vitaminov. V naravi ananas oprašujejo kolibriji. Gojene ananase razmnožujejo le s potaknjenci in njihovi plodovi nimajo semen.

Ananas pridelujejo na plantažah

Danes ananas gojijo na velikih plantažah v vseh tropskih območjih sveta. Takšna proizvodnja je veliko breme za okolje. Najprej so za plantaže izsekali tropski gozd. Tla v takem gozdu so praviloma revna s hranili, vendar pa rastlinje v tropskem gozdu učinkovito vzdržuje samo sebe z recikliranjem hranil iz odmrle rastlinske snovi. Na gozdni poseki pa ostanejo le gola tla. Ker so bogata predvsem z železom, ki na zraku dobesedno zarjavi, so tla oranžne barve. In seveda ker drugih hranil v tleh primanjkuje, jih morajo pridelovalci ananasa za uspešno rast dodajati z obilnim gnojenjem. Ananas pa napadajo tudi številni škodljivci in povzročitelji bolezni, proti katerim se pridelovalci borijo z izjemno velikimi količinami strupenih snovi za njihovo zatiranje. Pa tudi to še ni vse. Ker pridelovalci nočejo imeti na plantaži nič drugega kot ananas, z velikimi količinami strupenih pršil uničujejo tudi vse rastline, ki zrastejo med rastlinami ananasa in jim ljudje rečemo plevel.

Ananasi na plantaži so posajeni tako blizu drug zraven drugega, da se zdi, kot da se je med rastlinami nemogoče premikati in da bi vsak poskus takih premikov med listnimi sulicami povzročil poškodbe obiralcev. Da se to ne zgodi, so obiralci oblečeni v debele dvojne hlače. Lahko si le zamišljate, kako je, ko moraš tako oblečen ves dan delati pri temperaturah nad 30 °C. Delavci se prebijajo po plantaži in z mačetami sekajo zrele plodove.

Na neskončnih plantažah ananasa ni prostora za nič drugega kot za ananas.

Delavca na plantaži ananasa. Desni je oblečen v debele dvojne hlače, ki preprečujejo poškodbe z ostrimi listi ananasa.

Pobrane ananase odvažajo s plantaž z velikimi tovornjaki.

Ko plodove odpeljejo, preostale posušene liste ananasa zažgejo.

Sto ljudi, sto okusov

Različne sorte ananasa gojijo za različne namene – ene za uživanje svežih plodov, druge pa za predelavo v ananasov sok. V Kostariki so take predelovalnice ananasa kar zraven plantaž.

Na koncu se je ananasu težko upreti

Po ogledu velike plantaže ananasa se ustavimo na lokalni tržnici. Ko nam prijazen lastnik postreže s pladnji izjemno sočnih plodov, ki so dozoreli le malo stran, hitro pozabimo na vso grenkobo, ki je povezana s pridelavo ananasa, in se do onemoglosti sladkamo.

Ilustracije, besedilo in fotografije: Tamara Bregar, Kaja Cajhen in Živa Rogelj, Narodna galerija, Shutterstock

JAPONSKA FILMSKA FANTAZIJA

V kinematografe je prišel najnovejši film mojstra japonskih animiranih filmov Hajaa Mijazakija z naslovom Deček in čaplja. Gre za fantazijsko pustolovsko dramo, v kateri 15-letni Mahita Maki in govoreča siva čaplja odkrijeta zapuščeni stolp, ki je poln nenavadno srhljivih, a simpatičnih bitij. Film je nastal po istoimenski knjigi, ki jo je leta 1937 napisal Genzaburi Jošima. Angleški naslov filma pa je *How do you live?*

Plakat za film, ki ga je narisal režiser Hajao Mijazaki.

Režiser Hajao Mijazaki je najbolj znan po filmih Moj sosed Totoro (1988), Princesa Mononoke (1997) in Čudežno potovanje, ki je bil leta 2002 nagrajen tudi s prestižno filmsko nagrado oskar za najboljši animirani film. Režiser Mijazaki je leta 2014 prejel tudi oskarja za življenjsko delo. Njegove filme prepoznaš po živih barvah in natančnih upodobitvah pokrajin in da je prav vsak prizor narisan ročno! Večina njegovih filmov raziskuje odnos človeka do narave in tehnologije, v ospredju pa je pogosto močna glavna junakinja, neodvisna ženska oziroma deklica.

PRINCESA MONONOKE (1997)

Japonska beseda »mononoke« ni ime, ampak je poimenovanje za duhove ali pošasti, ki lahko spreminjajo svojo obliko. Film je takoj ob izidu postal velika uspešnica in je še danes eden najbolj dobičkonosnih filmov na Japonskem. Princesa Mononoke je tudi prvi anime film, ki so ga predvajali v slovenskih kinematografih.

ČUDEŽNO POTOVANJE (2001)

Čudežno potovanje pripoveduje zgodbo o deklici Čihiro, ki med selitvijo v novo sosesko vstopi v svet duhov, Kam. Čarovnica Jubabe njene starše spremeni v prašiče, zato se Čihiro zaposli v Jubabinem kopališču in išče način, kako osvoboditi sebe in starše ter se vrniti v človeški svet. Mijazaki je navdih za film našel v šojo mangah (mange z ljubezensko tematiko, namenjene mladim najstnicam). Želel je ustvariti film z mlado junakinjo, ki bi jo dekleta lahko občudovala.

ZANIMIVOST

Režiser Mijazaki ima svoj filmski studio, imenovan Studio Ghibli, ki ga je ustanovil skupaj s sodelavcem, da bi lahko ustvarjala v popolni umetniški svobodi. Ime Ghibli razkriva Mijazakijevo navdušenost nad letali, saj so se tako imenovala italijanska izvidniška letala iz druge svetovne vojne.

Poskeniraj in že boš v svetu dobrih manga idej, ki jih pripravljamo v Narodni galeriji! Dostopne so tudi informacije o manga tečajih in manga počitniških delavnicah ter koristnih navodilih za risanje po korakih.

RISANJE PO KORAKIH

MOJ SOSED TOTORO

1. Narišemo pokončno, malce širšo elipso. V zgornji del elipse vrišemo oči, ki naj bodo dovolj narazen. Oči so sestavljene iz dveh krogov.

2. Med očmi zarišemo nos, ki je trikotne oblike. Totorov nosek pobarvamo temno.

3. Pod očmi narišemo ravno linijo, ki predstavlja zgornji rob ust, spodnji del ust pa zaokrožimo v rahlo trikotno obliko. Potem vrišemo zobe.

4. V spodnji del elipse vrišemo krog, ki predstavlja Totorov trebuh.

5. Ob trupu zarišemo dve polkrožni obliki za roke. Roke lahko poljubno obrnemo glede na pozo, ki jo želimo. Na vrhu trupa narišemo navpična ušesa.

6. Dodamo še podrobnosti: vzorce na trebuhu in dlačice ob ušesih. Zarišemo tudi prste oziroma krempeljčke, ki so stolpičaste oblike, ter noge oziroma šape na dnu trupa. Na obrazu ob strani narišemo tipalke. Totora pobarvamo s sivo barvo. Še boljši bo, če ga ob robovih zasenčimo s temnejšo sivo barvo.

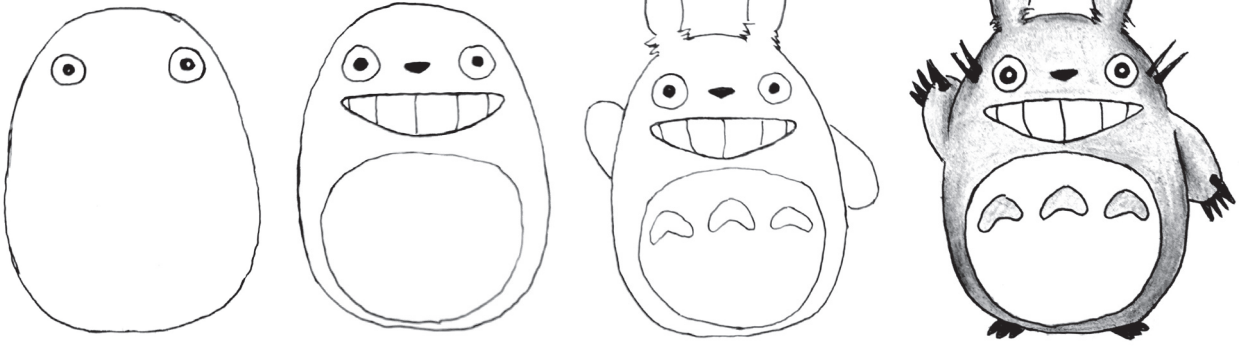

PO JAPONSKO

Film

hiragana: えいが

pismenka: 映画

izgovorjava: eiga

Emili Mandelj, 2023

NAGRADNI LIKOVNI NATEČAJ

MOJ MANGA SVET

Narodna galerija in revija Pil vabita vse, ki radi ustvarjate v stilu mange, da v obliki slike ali stripa ustvarite svoj svet. To je lahko vaše domače okolje ali pa skrivni, fantazijski svet. Predstavite lahko tudi svoj pogled na svet, pa naj bo to kritičen pogled ali pa idealizirana, sanjska podoba.

Sliko ali strip pošljite **do vključno 28. aprila 2024** na naslov: **Narodna galerija, Puharjeva 9, 1000 Ljubljana, pripis: za manga likovni natečaj.**

Dopišite tudi: ime in priimek, naslov, e-naslov in starost. Če je izdelek nastal v okviru šole, dopišite še razred, ime šole, mentorja in njegove podatke. Strokovna komisija bo izbrala najboljša dela, ki bodo v juniju 2024 nagrajena in razstavljena v Narodni galeriji.

Piše: Pižama | Riše: Matej de Cecco

ŠNOFIJEVA DRUŠČINA: PRIDANIČ 2. DEL

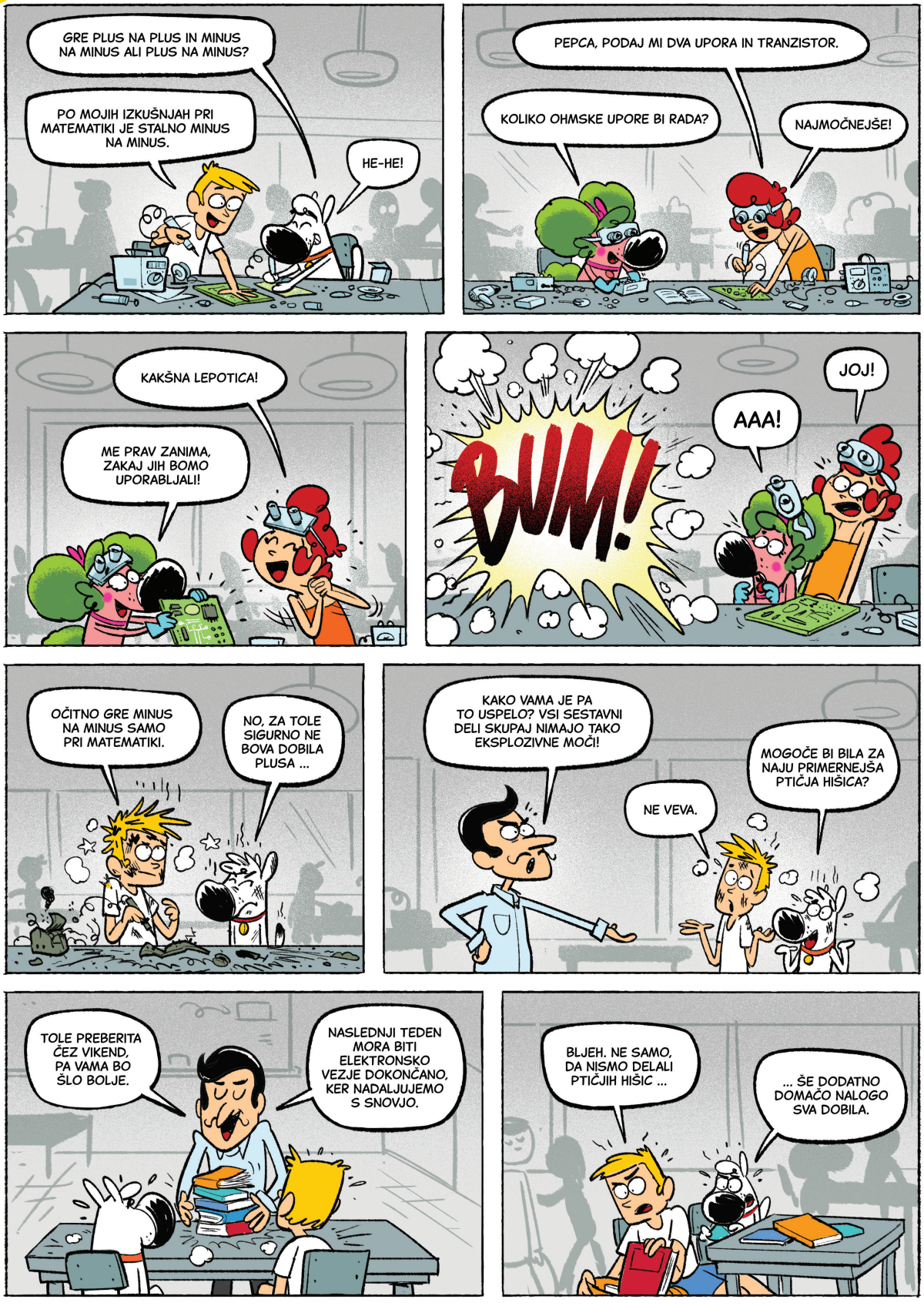

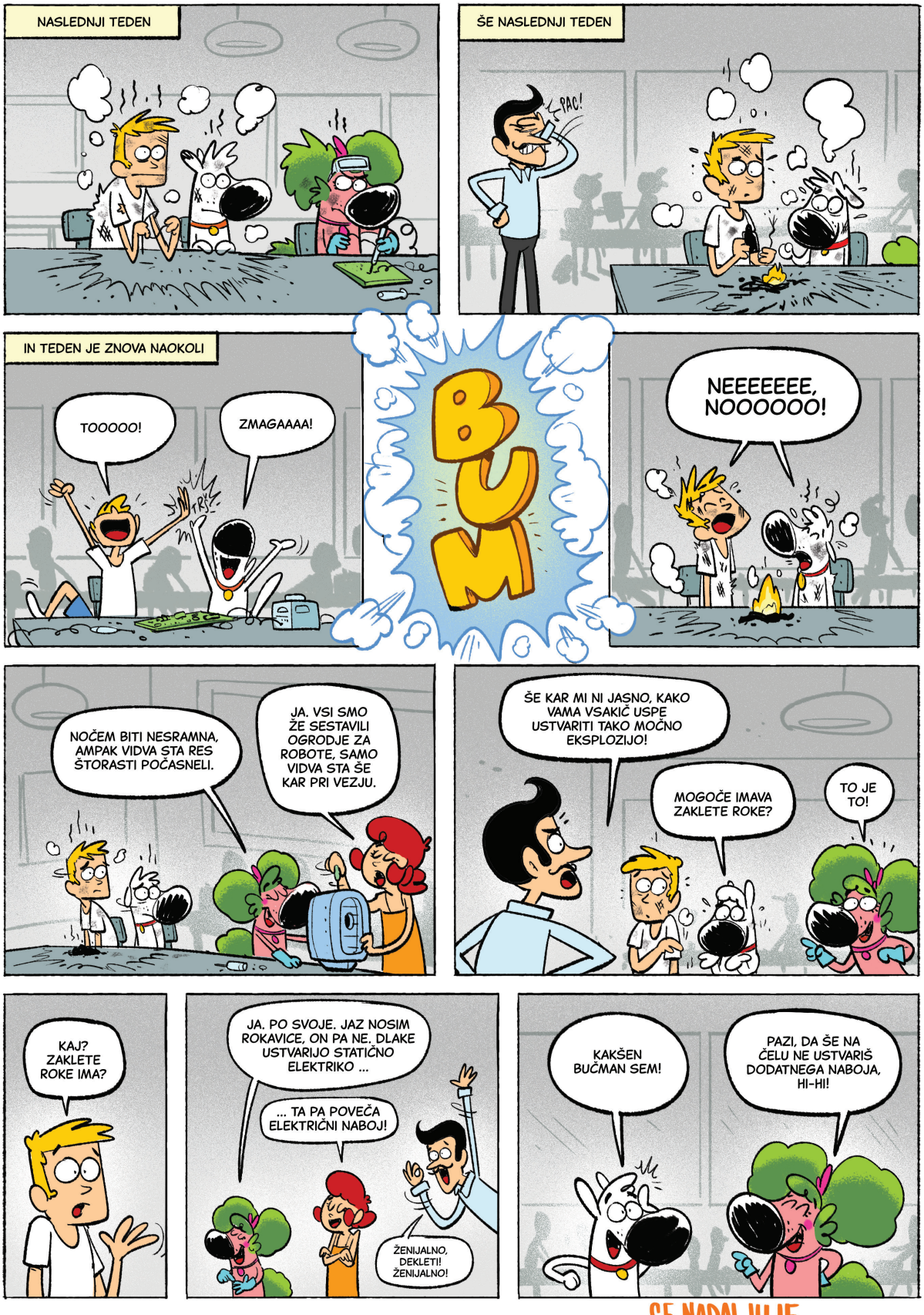

SE NADALJUJE ...

Pripravila: Katja Stergar v sodelovanju z Bralno značko
Slikovno gradivo: Mladinska knjiga, Založba Miš

Mateja Gomboc:

Sposojena babica Štefi

Ilustracije: Jaka Vukotić • Založba Miš, 2022

ZELO MI JE VŠEČ, saj je babica zelo zabavna. Ko sem brala, sem si zamislila, kako bi bilo, če bi babica prišla k meni za varuško. Potem bi se imeli zelo lepo, in zelo bi se zabavala:). **Aja, 5 dobi od mene. Odlična je!**

Lucija Babič

Ula, Jan in Luka

Ko so starši doma, se otroci obnašajo drugače, kot ko jih ni. Še ko si odrasel, se to skorajda ne spremeni. Štiriletni Luka ničesar ne zmore sam, pomagati mu je treba pri vsem, sicer je pravi cvilimož. Enajstletni Jan ni nič drugačen kot vsi drugi enajstletniki, ko le ima priložnost, je na telefonu ali za računalnikom, igrice so najpomembnejša stvar na svetu. Leto starejša Ula pa je perfekcionistka – šola brez težav in z užitkom, pa violina in gimnastika in nemščina, nato pa še knjige.

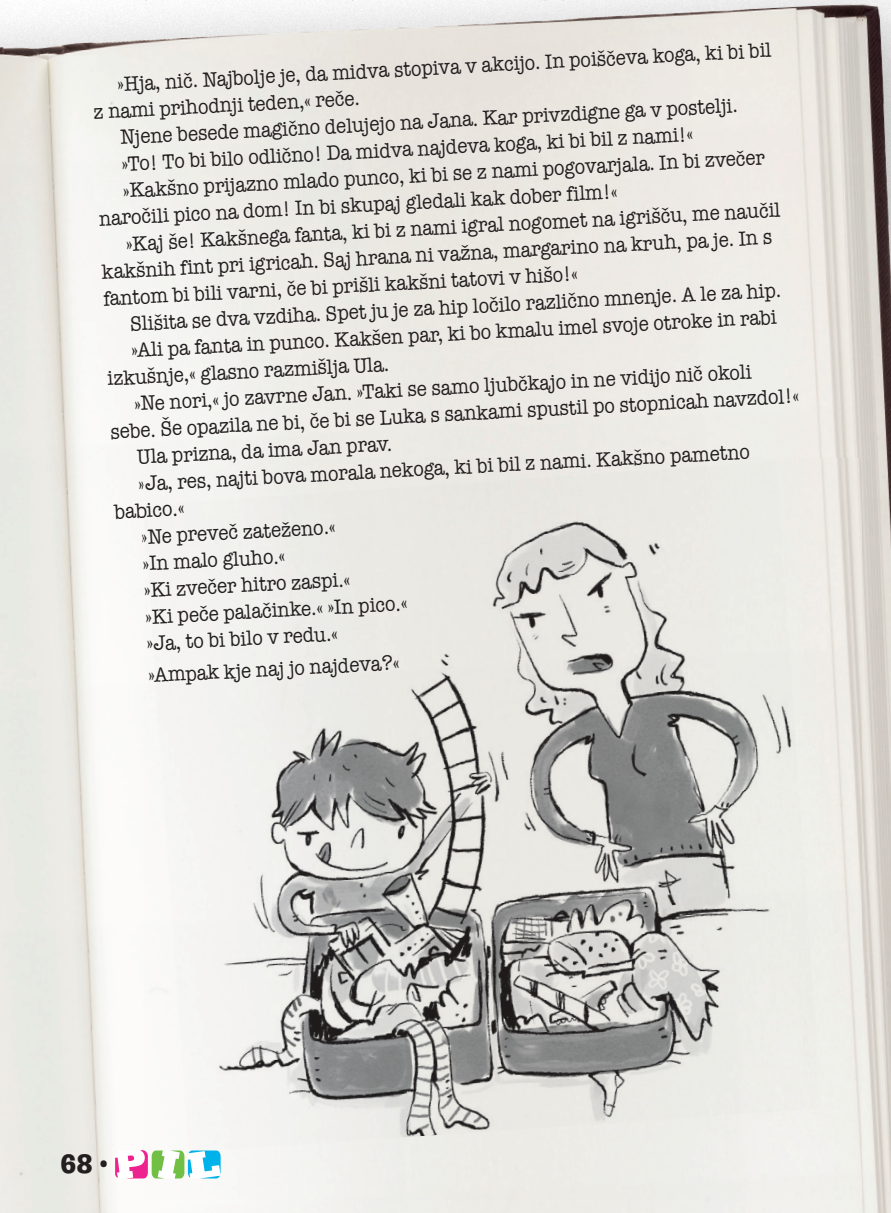

»Hja, nič. Najbolje je, da midva stopiva v akcijo. In poiščeva koga, ki bi bil z nami prihodnji teden,« reče.

Njene besede magično delujejo na Jana. Kar privzdigne ga v postelji.

»To! To bi bilo odlično! Da midva najdeva koga, ki bi bil z nami!«

»Kakšno prijazno mlado punco, ki bi se z nami pogovarjala. In bi zvečer naročili pico na dom! In bi skupaj gledali kak dober film!«

»Kaj še! Kakšnega fanta, ki bi z nami igral nogomet na igrišču, me naučil kakšnih fint pri igricah. Saj hrana ni važna, margarino na kruh, pa je. In s fantom bi bili varni, če bi prišli kakšni tatovi v hišo!«

Slišita se dva vzdiha. Spet ju je za hip ločilo različno mnenje. A le za hip.

»Ali pa fanta in punco. Kakšen par, ki bo kmalu imel svoje otroke in rabi izkušnje,« glasno razmišlja Ula.

»Ne nori,« jo zavrne Jan. »Taki se samo ljubčkajo in ne vidijo nič okoli sebe. Še opazila ne bi, če bi se Luka s sankami spustil po stopnicah navzdol!«

Ula prizna, da ima Jan prav.

»Ja, res, najti bova morala nekoga, ki bi bil z nami. Kakšno pametno babico.«

»Ne preveč zateženo.«

»In malo gluho.«

»Ki zvečer hitro zaspi.«

»Ki peče palačinke.« »In pico.«

»Ja, to bi bilo v redu.«

»Ampak kje naj jo najdeva?«

Babica Štefi

Ko morata oba starša hkrati na službeno pot in so babice in dedki zasedeni, pa tete in strici in bratranci do sedemnajstega kolena nimajo časa, Jan in Ula za varuško najdeta gospo Štefanijo – staršem namreč ne uspe. Zares je sploh ne poznata – ampak njuna taborniška vodnica je rekla, da je Štefi nekdanja tabornica in da je fajn in da ima čas. To, da je upokojena učiteljica, je zamolčala. Pa to, da te zna zbuditi z vodno pištolo, tudi. Nikjer ni bilo omenjeno, da pripravlja carske zajtrke, niti da včasih zahteva železno disciplino. V resnici druge možnosti sploh ni bilo – sami niso mogli biti, in ne mama ne oče jih nista hotela s sabo.

Brez mame in očeta

Hmmmm … kako bi se počutili vi, če bi se v vaš dom naselil nekdo, ki ga sploh ne poznate? Bi vas kdaj zaskrbelo, da v resnici načrtuje vašo ugrabitev? Ali pa bi si mislili, njen čaj je okusen, poskrbi za malega bratca, malce je sicer nadležna, ampak v resnici pa je prav kul? Ker brez staršev je dom seveda nekaj drugega in z babico Štefi so tudi pravila drugačna. Če ne vstaneš pravi čas, ni zajtrka – če pa popoldne predlagaš plezanje po drevesih, lahko svet vidiš z druge perspektive. Brez staršev ponedeljek ni spet isti ponedeljek in brez staršev

lahko štiriletnik v roke dobi nož, Jan pa kosilnico – ja, ta pravo. Aja – pa telefonov ni ves teden. Kar v resnici sploh ni tako slabo, čeprav si je to težko priznati. Kot tudi to, da babi Štefi res obvlada – tudi umirjanje nadležnih in nasilnih sošolcev. In odpihovanje slabe volje. En teden brez staršev lahko svet postavi na glavo – ali pa le v nekoliko drugačne tirnice. Kar v resnici sploh ni tako slabo.

Knjiga govori o petčlanski družini. Oba starša morata na nujno potovanje, otroke pa pustita v varstvo sposojeni babici Štefi. **Knjiga je res napeta in dobi čisto knjižno petko!**

Lara Rodman

Zabavna in smešna zgodba. Všeč mi je slog pisanja. **Ocenim s 5!**

Maša Teršar

Karen M. Mcmanus:

Najslabši dan v življenju

Učila International, 2022

Kako se lahko začne najslabši dan v življenju? Pogosto tako kot vsak drug dan ali pa povsem drugače. Za Ivy je bilo slabih že kar nekaj mesecev, potem pa je izgubila še dijaške volitve, edino stvar, kjer je prekašala svojega genialnega mlajšega brata, in izgubila je proti glavnemu šolskemu klovnu Brianu oziroma Boneyu. Najraje se sploh ne bi več prikazala v šoli. Mateo imel resnejše razloge, da si ni želel biti v šoli – ob mamini bolezni in propadu njenega podjetja sta oba s sestrično delala, da bi lahko plačevali dodatna zdravila, zato bi mu par ur spanja prišlo še kako prav. Cal pa, no, razšel se je s še enim dekletom in bil nekoliko melanholičen – ne prav izrazit razlog. A po naključju so se trije nekdanji prijatelji znašli skupaj in v podobnem stanju na šolskem parkirišču. In beseda je dala besedo – namesto v razredu so se znašli v avtu in nato v mestu in nedolgo tega na mestu zločina. Včasih gre res hitro. Da je bilo še bolj pestro, je bil mrtvec prav Boney. Le kdo ga je umoril – morda celo Ivy, saj ga res ni prenašala … Ko se dan tako začne, sta možnosti dve – lahko gre na bolje, lahko pa še na mnogo slabše. Hmmm … lahko postane najslabši dan v življenju.

Nagradno vprašanje

Podarjamo 3 knjige Sposojena babica Štefi založbe Miš. Odgovori na nagradno vprašanje in sodeluj v žrebanju!

KAJ JE BILA BABICA ŠTEFI PO POKLICU?

Odgovor pošlji **do 26. oktobra 2023 na PIL, 1536 Ljubljana**, ali na **pil@mkz.si**, s pripisom **Bralni grižljaj**. Odgovoriš lahko tudi na **www.pil.si**. Med prispelimi pravilnimi odgovori bomo **28. oktobra 2023** izžrebali 3 srečneže in jim podarili po eno knjigo. Več o varstvu osebnih podatkov in pravilih nagradnih iger na **strani 9**.

Knjižna lestvica

Glasuj za knjigo, ki ti je najbolj všeč.

Glasuješ lahko na Pilovi spletni strani **WWW.PIL.SI** ali po e-pošti **PIL@MKZ.SI** in seveda po klasični pošti **PIL, 1536, LJUBLJANA**.

Predlagaš lahko tudi knjigo, ki je še ni na lestvici.

1. **JK Rowling:** Harry Potter 7: Svetinje smrti
2. **Rick Riordan:** Junaki Olimpa: Izgubljeni junak
3. **Desa Muck:** Blazno resno o šoli
4. **Enid Blyton:** Pet prijateljev: Znova na Kirrinovem otoku
5. **Sebastijan Pregelj:** Deček Brin na domačem kolišču

Oktobrsko lestvico je postavilo vaše glasovanje.

Naslednji mesec

Novembra bomo govorili o knjigi

Kristina Gudonytė:

Dnevnik poredne punce,

Malinc 2021

Ti je bila knjiga všeč? Zakaj? Kakšne misli so se ti porajale ob branju? Piši nam!

Mnenje naj bo kratko, nekaj stavkov. Lahko poveš tudi, kakšno oceno si zasluži (ocene od 1 do 5). Odgovor pošlji do **do 26. oktobra 2023** na PIL, 1536 Ljubljana, ali na **pil@mkz.si**, s pripisom **PILOVA KNJIGA**. Mnenje lahko deliš z nami na spletnih straneh **WWW.PIL.SI**.

Tri najzanimivejša mnenja bomo objavili in nagradili.

Več o varstvu osebnih podatkov in pravilih nagradnih iger na **strani 7**.

Besedilo: Jolanda Bertole | **Fotografije:** Reuters

ODBOJKA

Tokratni športni kolaž začenjamo z odbojko. Slovenska moška odbojkarska reprezentanca je znova zablestela, osvojila je že četrto medaljo na evropskih prvenstvih, na sicer že svojem desetem prvenstvu stare celine. Po treh srebrnih odličjih je tokrat osvojila bronasto. V Varni so se po sedmih zmagah uvrstili v končnico najboljših štirih, ki so v Rimu odločali o medaljah. Na vsem prvenstvu so izgubili zgolj eno tekmo, in sicer proti Poljski. Po poškodbi Gregorja Ropreta je bil vpoklican Dejan Vinčić. In še kot zanimivost, poljski odbojkar Wilfredo Leon zna udariti žogo pri servisu tako močno, da leti s hitrostjo blizu 140 km/h. V boju za tretje mesto so Slovenci nato premagali olimpijske prvake Francoze, izid je bil 3 : 2. Izstopal je Rok Možič, ki je dosegel kar 26 točk. Skupno na prvenstvu je osvojil kar 153 točk in bil tako najučinkovitejši odbojkar prvenstva. Trener Gheorghe Cretu je šel po zmagi na kolena. Slovenija je tako še četrtič na zadnjih petih evropskih prvenstvih osvojila kolajno. Prvaki so postali Poljaki po borbi z branilci naslova Italijani, ki so sicer aktualni svetovni prvaki.

ATLETIKA

Medalje so se to poletje kar vrstile. Za atletsko je na svetovnem prvenstvu v Budimpešti v dramatičnem finalu poskrbel lanski prvak v metu diska Kristjan Čeh, letos je postal podprvak, premagal ga je le olimpijski prvak Daniel Stahl, in to v zadnjem metu. Tina Šutej je bila z državnim rekordom četrta v skoku s palico. V finalu diamantne lige je Čeh zasedel drugo mesto, prav tako Tina Šutej v skoku s palico, Maruša Mišmaš Zrimšek je bila s svojim drugim dosežkom kariere v teku na 3000 metrov z zaprekami šesta.

JADRANJE

Toni Vodišek, jadralec na deski s padalom, formula kite, je bil dolgo v igri za še en svetovni naslov, a ga je prav v zadnjih finalnih regatah premagal Singapurec Maximilian Maeder in je tako osvojil srebrno medaljo. Bo pa eden glavnih slovenskih kandidatov za olimpijsko odličje prihodnje leto.

KOŠARKA

Slovenska moška košarkarska reprezentanca je odšla na svetovno prvenstvo z željo osvojiti kolajno. Prve štiri tekme je dobila, nato pa je prišla Nemčija, kasnejša prvakinja, ki je zaustavila slovensko vrsto. Sledil je še poraz v četrtfinalu s Kanado, nato še z Litvo, tako da so se naši košarkarji na koncu borili za sedmo mesto in ga v dvoboju z Italijo tudi osvojili. Svetovni zvezdnik Luka Dončić ima tudi na Japonskem ogromno navijačev, tribune so bile polne gledalcev v njegovem dresu. Izbran je bil v prvo peterko prvenstva, opravil pa levji delež v reprezentanci. V povprečju je dal 27 točk na tekmo in tako postal prvi strelec prvenstva. Dal je več kot 200 točk, natančno 216, imel 57 skokov in 48 podaj. Na prvenstvu je igralo kar 55 igralcev iz lige NBA.

KAJAK-KANU

London je gostil svetovno prvenstvo v slalomu na divjih vodah v kajaku in kanuju, Slovenija je osvojila tri medalje. Svetovni prvak kanuist Benjamin Savšek je osvojil še eno svetovno krono. Kanuistke so bile ekipno bronaste, kajakašica Eva Terčelj pa je v krosu zasedla tretje mesto.

RITMIČNA GIMNASTIKA

Jekaterina Vedenejeva je Sloveniji znova priborila odličje na svetovnem prvenstvu. Ponovno je osvojila bron v vaji s trakom. Zagotovila si je tudi nastop na olimpijskih igrah v Parizu.

NOGOMET

Kariero je končal nekdanji vratar slovenske nogometne reprezentance Samir Handanović. V Interju, kjer je bil tudi kapetan, je igral enajst let, postal je tudi prvak v sezoni 2020/21. V letih 2022 in 2023 je bil italijanski pokalni in superpokalni prvak. Ima 26 nastopov v Ligi prvakov. V italijanski ligi je v skoraj dvajsetih letih zbral 566 nastopov, 455 v dresu Interja. Trikrat je bil najboljši vratar italijanske lige. Zaigral je tudi v finalu evropske lige in Lige prvakov, a je obakrat ostal brez lovorike. Za Slovenijo je v enajstih letih odigral 81 tekem, zadnjo leta 2015. Jan Oblak pa se je v španskem prvenstvu veselil zmage na mestnem, madridskem derbiju Atletica z Realom, še prej pa zmag z reprezentanco nad Severno Irsko in San Marinom v kvalifikacijah za evropsko prvenstvo. V Ligi prvakov je Benjamin Šeško v ekipi Leipziga dosegel svoj prvi gol v tem tekmovanju in tretjega za zmago s 3 : 1.

ŠPORTNO PLEZANJE

Koper je drugo leto gostil tekmo svetovnega pokala v težavnostnem plezanju. V ženski konkurenci sta za veliko veselje poskrbeli kar dve slovenski plezalki. Prvo ime tega športa Janja Garnbret je osvajala vrhove in na koncu zmagala pred številno domačo publiko, na tretje mesto pa se je povzpela Vita Lukan. Svetovni pokal se je končal s tekmo na Kitajskem, kjer po dobrem začetku naših nato v finalu ni plezal nihče. So pa Slovenke prepričljivo zmagale v pokalu narodov svetovnega pokala v težavnostnem plezanju. Janja Garnbret je bila druga, Vita Lukan pa tretja.

KOLESARSTVO

Po Franciji in Italiji je bila na sporedu še tretja velika tritedenska kolesarska dirka – po Španiji. Sama dirka je bila nadvse zanimiva, saj so bili v boju za zmago kar trije tekmovalci iste ekipe, Jumbo-Visme, med njimi tudi Primož Roglič. Z Jonasom Vingegaardom sta bila kapetana in v ospredju, v boj pa se je vmešal še tretji član ekipe Sepp Kuss, ki je nosil rdečo majico vodilnega. Odločitve vodstva ekipe so mnoge razburjale, zmagovalec bi bil lahko kdorkoli od teh treh, a so se v ekipi odločili za taktiko, da dajo prednost Kussu. Tako so vsi trije kolesarji osvojili po eno veliko dirko letos in s tem pokazali premoč ekipe. Jumbo-Visma je tako postala prva ekipa, ki je v isti sezoni osvojila tri največje dirke. Roglič je Vuelto končal na tretjem mestu. Tako je že sedmič stal na stopničkah tritedenskih dirk.

Nagradno vprašanje

Katero mesto je osvojila moška odbojkarska reprezentanca na letošnjem evropskem prvenstvu?

Odgovor pošlji do **27. 10. 2023** na **PIL, 1536 Ljubljana**, ali na **pil@mkz.si**, s pripisom **ŠPORT**. Odgovoriš lahko tudi na **WWW.PIL.SI**.

Med prispelimi pravilnimi odgovori bomo 28. 10. 2023 3 izžrebance nagradili.

Več o varstvu osebnih podatkov in pravilih nagradnih iger na strani 7.

Besedilo: Jelka Šutej Adamič | Fotografija: Matic Holobar

ALI OGRIZEK: Šepet avtista

V prvi polovici oktobra bo slavnostna premiera slovenskega celovečernega mladinskega filma Šepet metulja režiserja Alena Pavšarja, ki z zgodbo o ljubezni do sebe in drugih sledi velikim sanjam o poslovni poti, premagovanju ovir ter vztrajanju.

Mladinski film Šepet metulja je zgodba o Janu, 17-letnem navdušencu mehatronike in avtističnem najstniku. V razredu, ki ga vodi neizprosni učitelj Frenk, ki ne odobrava posebnih potreb učencev in hodi po robu z drugačnimi metodami praktičnega pouka, Jan kljub vsem oviram učitelja in sošolcev dokaže, da zmore. »Film pripomore k razbijanju stereotipov ter spodbujanju vključevanja otrok s posebnimi potrebami v običajno šolo in sprejemanja. Zgodba glavnih junakov je dokaz, da lahko vsak pripomore k bolj sočutnemu in raznolikemu svetu, ki sprejema vsakega posameznika, ne glede na njegove posebnosti. Čustev poln film je izjemna priložnost za povečanje ozaveščenosti in razumevanja avtizma. Vsak posameznik s spektrom avtizma namreč s seboj nosi edinstvene talente in perspektive,« je svoje občutke ob ustvarjanju filma delil režiser in scenarist Alen Pavšar.

Osrednjo vlogo v filmu Šepet metulja je odigral Ali Ogrizek, ki je glavnemu junaku vnesel tudi svoje osebne izkušnje z avtizmom. Povedal je, da se je zelo zabaval med snemanjem filma, spoznal je tudi veliko novih prijateljev in je vesel, da bodo ljudje lahko spoznali njegovo izkušnjo. Prosili smo ga za pogovor.

Ali, si se sam prijavil na avdicijo ali so te že prej izbrali?

Ne, na avdicijo se nisem prijavil, temveč sem bil izbran. To mi je in mi še pomeni veliko, da sem bil izbran in da sem del tega projekta.

Si že imel igralske izkušnje? Morda iz šolskega dramskega krožka?

Ne, nikoli prej nisem igral, sem pa letos sodeloval pri dramskem krožku, ko smo snemali prireditev za kulturni dan.

Kako si prepletal svoje lastne izkušnje z avtizmom z vlogo v filmu?
Pretekle izkušnje sem zelo dobro prepletal z vlogo v filmu, saj sem nekaj tega doživel tudi sam. Na tem mestu pa se moram zahvaliti tudi svojemu prijatelju in bivšemu dijaku naše šole Luki, ki je bil poleg mene in drugih inspiracija za lik. Danes pa je zelo uspešen v grafičnem oblikovanju in zaposlen v podjetju MIK Celje.

Ali si režiserju kdaj tudi predlagal svoje ideje?
Ja, svojemu šefu – kot sem ga in ga še vedno kličem – sem tudi nekajkrat predlagal svoje ideje. Večina je bila odobrena, nekaj pa tudi ne, zaradi tega se nisem sekiral, ampak sem šel z dvignjeno glavo naprej.

Kako te kot avtista sprejemajo v šoli?
Nekateri me sprejemajo zelo lepo, drugi pa ne. Seveda mi je zaradi tega včasih hudo, ampak se skušam obdati z ljudmi, ki so prijazni.

Rad se smeješ, saj praviš, da ste se med snemanjem veliko smejali in zabavali. Kdo je bil najbolj zabaven?
To je vse res in tudi to so bili eni od najlepših trenutkov, ki smo jih imeli med snemanjem. Zelo dobro smo se razumeli tako igralci kot tehnična ekipa, saj smo bili med sabo zelo povezani in se imeli radi. Če bi moral izpostaviti najbolj zabavnega člana ekipe, bi se verjetno vsi soglasno strinjali, da je bil to prvi asistent režije Matic, ki je mene in vse druge vedno znal nasmejati s svojimi tako imenovanimi »bučkami«. Sam je večkrat v šali rekel, da ni za igralca, ampak je t. i. »dvorni norček«.

In povedal si, da si kdaj tudi zadremal. Je bilo snemanje naporno?
Snemanje je bilo tudi kdaj naporno, in ko nisem bil v sceni, sem dobil dovoljenje, da sem lahko zadremal, se sprostil in bil pripravljen za nadaljevanje dneva.

Kako pogosto ste ponavljali prizore?
Prizore smo zelo, zelo pogosto ponavljali, saj brez tega na snemanju ne gre. Spomnim se, da je bil največkrat ponovljen prizor, ki smo ga posneli kar trinajstkrat.

Si kdaj pozabil besedilo?
Pozabil sem ga nekajkrat, ampak tukaj gre zahvala moji prijateljici in moji skript supervizorki Aneji, ki mi je pomagala pri tem, da sem besedilo znal.

Kaj te v življenju zanima? Rad bereš, sestavljaš lego kocke, gledaš filme, poslušaš glasbo, rišeš ...?
V življenju me poleg sestavljanja lego kock, poslušanja klasične glasbe ter risanja najbolj zanimajo avtomobili, avtobusi, vlaki, traktorji … vsa prevozna sredstva. Prav tako imam rad montažo in snemanje televizijskih prispevkov, oddaj, filmov ter vse, povezano s tem. Rad pa tudi pomagam, če kdo karkoli potrebuje.

Kateri je tvoj najljubši bend? Zakaj?
Poleg mojih prijateljev Šank Rockovcev ter Bepopovk najraje poslušam klasično glasbo, ki ni vokalna. Najraje poslušam klavirske skladbe ali tiste za orgle in čembalo. Verjetno zato, ker me klasična glasba pomirja in me naredi veselega in srečnega.

In knjige?
Moja najljubša knjiga je knjiga Velika biografija Steva Jobsa Walterja Isaacsona.

Kako so te sprejeli v tvojem razredu kot igralca v mladinskem filmu?
Veliko sošolcev in sošolk je bilo veselih in upam, da jim bo film všeč tako, kot je meni.

Se bodo vsi udeležili premiere?
Za enega vem, da se bo udeležil, druge pa bom še vprašal.

Kako pa so te spodbujali starši?
Oba starša sta zelo ponosna name in vesela sta tudi, da mi je uspelo in da nekaj znam.

Ali že veš, kako boš nadaljeval šolanje? Kaj bi rad postal?
Najraje bi postal montažer, saj me to delo veseli in se rad ukvarjam s tem.

Vstopnice za premiere najstniške romantične drame Šepet metulja, ki se jih bodo udeležili vsi glavni igralci in ustvarjalci filma, so že v prodaji. Premiere bodo 10. 10. v Cineplexxu v Ljubljani (Rudnik), 11. 10. v Cineplexxu Celje in 12. 10. v Cineplexxu Maribor. Od 12. 10. bo film na rednem sporedu v vseh slovenskih kinematografih.

Besedilo: Aleš Nosan | **Fotografije:** Wikipedia, Shutterstock

Ali so Američani res pristali na Luni?

Ne zanikamo, teorije zarote so v modi. Pravzaprav nikoli niso prišle iz nje. Skoraj vedno se ob nekem težje dosegljivem dosežku pojavijo tudi dvomljivci. Tako stvar postane še bolj zanimiva. Mediji pograbijo senzacionalne zamisli. Ali veste, dragi pilovci, katero je glavno pravilo današnjega časa? Če nisi v medijih, te ni. Zveni precej kruto. Kakorkoli že, raziskovanje vesolja - o tem pišemo danes - je bilo vedno odlična podlaga za različne teorije zarote. Tudi za morda najbolj znamenito med vsemi.

Prvi pristanek na Luni

Na hitro obnovimo slavno zgodbo – 20. julija 1969 je lunarni modul ameriške odprave Apollo 11 pristal na delu Luninega površja, ki so ga poimenovali Morje tišine. Dva člana posadke – Neil Armstrong in Edwin Buzz Aldrin – sta v razmaku dvajsetih minut drug za drugim zlezla po lestvi na tla. Tretji – Michael Collins – je ostal v matični ladji. V štirih dneh so prepotovali 400.000 kilometrov.

Na Luni sta zapičila ameriško zastavo in pustila tablico z napisom: *»Tu so ljudje s planeta Zemlja prvič stopili na Luno. Prišli smo v miru za vse človeštvo.«* Na tablici so bili podpisi astronavtov in tedanjega ameriškega predsednika Richarda Nixona. Armstrong, ki je kot poveljnik stopil na Luno prvi, se je zapisal v zgodovino s stavkom, ki ga pozna skoraj vsak človek na Zemlji: »To je majhen korak za človeka, toda velik za človeštvo.«

Tri kratke zgodbice kot uvod v teorijo zarote

Mnogo kasneje je Armstrong v nekem zasebnem pogovoru povedal, da si je ta stavek nekdo izmislil. Obenem je razložil, kaj je dejansko rekel. Njegove besede so bile: »Good luck, Mr. Gorski.« Na videz nedolžne besede imajo seveda svoje ozadje. Ko je bil Armstrong v zgodnjih najstniških letih, je v sosednji hiši stanovala družina, ki se je pisala Gorski. Neke poletne noči je ob odprtem oknu slišal pogovor v sosedovi spalnici, v katerem je mož gospod Gorski ženi razlagal, da

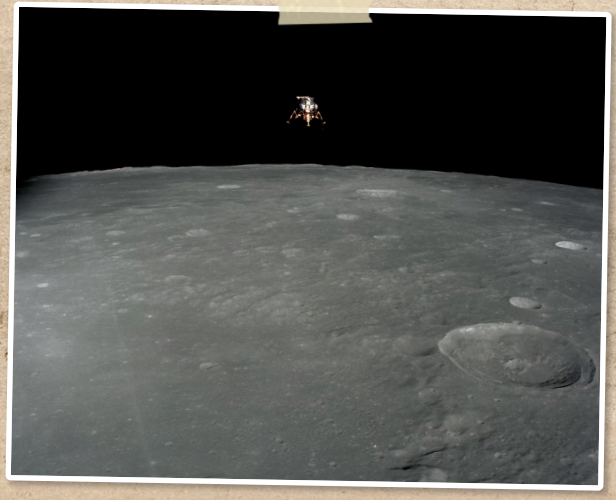

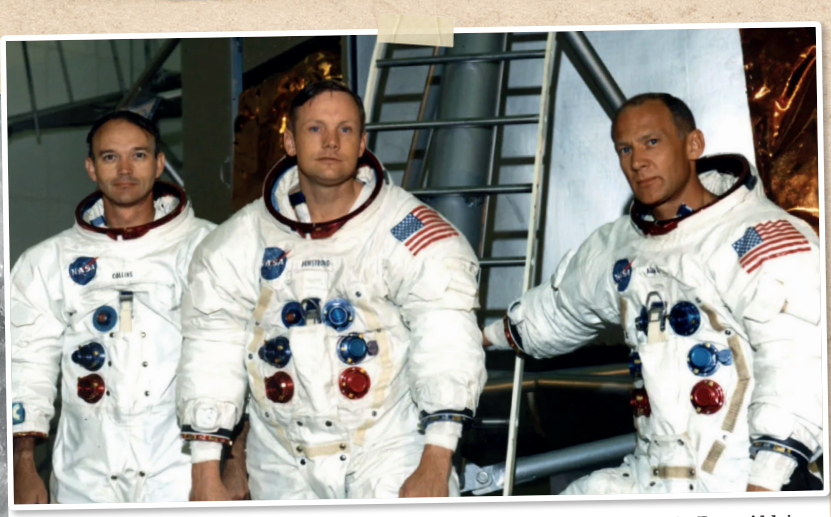

Astronavti Apolla 11 so bili z leve Michael Collins, Neil Armstrong in Edwin Buzz Aldrin.

si želi spolni odnos. Njen odgovor si je bodoči astronavt dobro zapomnil: »Dragi moj, to boš dobil, ko bo sosedov mulec hodil po Luni.« Je vse jasno, kajne? Pomislite, kakšna je bila dejanska možnost, da se sosedine besede uresničijo. Vendar so se.

Druga simpatična zgodbica s pristankom na Luni sicer ni povezana, pa vendarle … V nekdanji Sovjetski zvezi, ki je tekmovala z Američani v vesoljski tekmi, so astronavte imenovali kozmonavti. Sergej Krikaljov, zadnji sovjetski kozmonavt, je v vesolje poletel maja leta 1991. Ob koncu leta je še vedno krožil okoli Zemlje, saj so kar malo pozabili nanj. Ko je končno pristal, njegov potni list ni več veljal, ker njegove države Sovjetske zveze ni bilo več. Pristal je na istem mestu, vendar v drugi državi. Vesoljsko izstrelišče Bajkonur se je med njegovo odsotnostjo namreč znašlo v samostojni državi Kazahstan.

In še tretja – ta je najkrajša. Ameriška imigracijska služba je od svojih astronavtov vedno zahtevala, da podpišejo izjavo, da se jim med poletom ni pridružil noben tujec. ☺

Teorija zarote

Kot rečeno, dvomi o ameriškem pristanku na Luni so vedno obstajali, so se pa še dodatno okrepili, ko je Fox TV o tem leta 2001 posnel dokumentarec. Za utemeljitelja teorije zarote velja Bill Kaysing, ameriški pisec. Nekoč je bil zaposlen v tovarni raket Rocketdyne. Trdil je, da so mu inženirji ponudili razloge za dvom, ki naj bi temeljil na treh predpostavkah:

1) vesoljska agencija Nasa tehnično ni bila sposobna izpeljati poleta,
2) na fotografijah z Lune ni oblakov prahu, ki bi jih morali povzročati motorji lunarnega modula,
3) inšpektor za letenje, ki je preiskoval nesrečo zgorelega Apolla 1 leto prej, je umrl kot žrtev nesreče v nenavadnih okoliščinah.

Kot glavnega osumljenca, ki naj bi pristanek na Luni zrežiral, so teoretiki zarote označili Stanleya Kubricka. Slavni režiser je prav istega leta na filmskem platnu prikazal svojo znamenito Odisejo 2001, ki se seveda dogaja – v vesolju.

Kaysingovi simpatizerji so ob tem neprestano razvijali nove in nove argumente:

4) zastava naj bi plapolala v vetru, kar je nemogoče,
5) na fotografijah ni zvezd,
6) astronavt, ki stoji v senci, bi bil viden samo, če bi obstajal umeten (studijski) vir svetlobe,
7) ko je Armstrong fotografiral kolega, se v vizirju Aldrino vega skafandra ne vidi, da bi fotograf v rokah držal fotoaparat,
8) pričevanja ljudi, ki naj bi med neposrednim televizijskim prenosom na robu posnetka videli ležati steklenico kokakole.

Znanost marsikoga ne prepriča

Nenavadno je, da ni tako malo ljudi, ki pravzaprav ne verjamejo znanosti. Ne zanimajo jih razlage, da je zastava na videz plapolala, ker je bila podprta, in da je imel Armstrong kamero vgrajeno v skafander in je zato pač ni držal v roki. Eden od teoretikov zarote je pod pretvezo, da bo naredil intervju, Buzza Aldrina nadlegoval z zahtevo, naj mu priseže na Biblijo, da je res hodil po Luni. Ko ga je začel zmerjati s prevarantom in tatom, je bilo enainsedemdesetletniku nazadnje vsega dovolj. Zgodba se je končala s silovitim udarcem v čeljust.

In mi, ki beremo Pil? Verjamemo znanosti? »Nimam posebnih talentov. Jaz sem samo strašno radoveden,« je dejal Albert Einstein. Res pa je, da je rekel tudi tole: »Domišljija je bolj pomembna od znanja.« S tem je hotel povedati, da brez domišljije tudi znanosti ni. Ljudje živimo svobodno.

Sergej Krikaljov, zadnji sovjetski državljan, kot mu radi rečejo, po pristanku na Zemlji.

Teta Justi

Ilustracija: Zvonko Čoh

Dragi moji kotičkarji, saj veste, da le redko kdaj potožim, še manj jamram in se sploh ne smilim sama sebi, tudi tokrat ne, čeprav bi mnogi na mojem mestu to počeli. Saj se tudi zdaj ne bom, samo eno prošnjo imam. Sigurno ste opazili, kako je med vami vse več vrstniškega nasilja, besednega in žal tudi fizičnega, in kako so tudi starejši vse bolj tarča posmeha, zanemarjanja, podcenjevanja, pehanja na neki stranski tir, kot da gre za nekakšno nebodigatreba živalsko vrsto. Oni dan je celo pogumni Geza, ko je slišal za nekaj novih primerov nasilja in grdega obnašanja do starejših, zamrmral: »Veš, Justi, da me je kar strah biti star in nemočen.« Dragi moji pilovčki, samo nekaj bi vam položila na srce; ko vam gre kdo na živce, ko vam nekdo ni všeč, ko se kdo obnaša prestrašeno, starčevsko, zadržano, ko se nekdo ne znajde, najsi bo mlad ali star, ko se na telovadbi boji preskočiti kozo ali pa zaradi starosti ne zna uporabiti pametnega telefona, ko zardeva in mu je nerodno zaradi tega, ker je mlad in neizkušen, ker mu je nerodno ali jeclja, ker je star in nesamozavesten ..., nikar ne stopite na stran tistih, ki se iz takšnih oseb delajo norca, ki jih zasmehujejo, žalijo ali celo z njimi fizično obračunavajo. Mi, pilovci, širimo ljubezen, razumevanje, spoštovanje, pilovci smo vedno na strani šibkih, starejših, odrinjenih, bolnih. Pilovci se zavedamo, da nihče ni samoten otok, da vsi potrebujemo toplo roko in nasmeh, in vemo, da smo vsi ranljivi, da lahko zbolimo, da nam ne gre vedno vse po načrtih in da bomo vsi enkrat stari in pomoči potrebni. Saj veste, kaj hočem povedati. Računam na vas, da boste sledili svojemu srcu in razumu in da se boste vedno uprli krivicam!

Vaša Justi

Hej!

Si super tetka in že nekaj časa razmišljam, da bi ti pisala. Imam dve težavici. Vprašanja: 1. Kdaj naj se punca začne ličiti in s čim? 2. Js sm ful zadržana in tko ničesar skor nikomur ne povem. Npr. mami ne bi mogla povedat za menstruacijo, ker sem pač zadržana. Kako naj se pripravim do tega, da bi pač loh sprejela neki pogovor? Hvala, če bo to v Pilu, saj ti pišem prvič ☺

Sry sm pač anonimna/ni, 11 let

Ojla, sramežljiva anonimka!

Bolj malo mladostnikov tvojih let poznam, ki ne bi bili bolj ali manj sramežljivi. Tudi jaz, ki niti slučajno nisem bila pretirano zadržana, sem vendarle kar nekaj časa imela zavore glede odprtosti in zaupanja, le redkim sem se odprla, pa še to samo glede nekaterih vprašanj.

Nisem tekala naokrog kot odprta knjiga. A sem kmalu spoznala, da je v življenju toliko ugank, vprašanj, negotovosti, izzivov, da se je brez deljenja dvomov z drugimi, posvetovanja, in če hočeš, samo navadnega pogovora s starši, prijatelji, sorodniki, učitelji veliko težje spopadati z vsemi temi neznankami, strahovi in težavami. Še danes, ko število sivih las na moji glavi zgovorno pove, da imam kar nekaj življenjskih izkušenj, marsikatero dilemo in vprašanje delim z Gezo ali sosedom Milivojem, jima zaupam težavo, ju poslušam in nikoli mi ni bilo žal, da sem se odločila za skupinsko reševanje problema, pa četudi je včasih šlo za intimne in občutljive zadeve. Seveda moraš za kaj takšnega imeti zaupanja vredno prijateljico, prijatelja. In to je, zavedam se, večji problem kot odpreti dušo in srce drugemu. Toda ali ni mama prva in največja prijateljica? Saj vem, starši so pogosto nervozni, polni drugih skrbi, nimajo časa, a velja poskusiti. S prijazno prošnjo, naj si vzame zate par minut, da potrebuješ nasvet, da ti prav pride umna in izkušena glava (to, da staršem polaskaš glede njihove modrosti, vedno vžge), potem pa ji zaupaš, kaj te muči, in vprašaš, kako rešiti težavo. Za začetek morda kaj manj kočljivega, naslednjič pa tudi, kako se pripraviti na menstruacijo, ki pa je, med nama, tako normalen pojav, kot so vsakodnevno umivanje zob, pisanje kontrolk in obisk babice. Nič takšnega, česar bi se bala ali se sramovala. Ko pa boš imela prijateljico, ki ji boš zaupala in ona tebi, potem ti bo še lažje. In seveda

Teti Justi lahko pišete na naslov:
TETA JUSTI PIL,
1536 Ljubljana
pil@mkz.si,
www.pil.si

majhno opozorilo. Včasih se je težko odločiti, komu lahko zaupamo in komu ne, za to potrebujemo čas, zato najprej deli s prijateljico manj kočljive in občutljive zadeve. Če se izkaže, da ne trobezlja in razkriva naokrog zaupane ji stvari, potem si opravila velik del posla. Pri ličenju pa smo šele na začetku. Babi bi rekla, kadarkoli začneš, je prezgodaj, mama, ko boš polnoletna, starejša sestra ali prijateljica, ki to že počne, pa da čim prej. No, pa bodi pametna. Ja, bodi pametna. Nenaličen obraz je zame najlepši, a dekleta, zadnje čase pa tudi nekateri moški, rada poudarjajo nekatere dele obraza. Stopi pred ogledalo, naliči si ustnice, veke, obraz in si iskreno odgovori, ali si res veliko lepša. Morda drugačna, morda bolj zapeljiva, zanimiva, dvomim pa, da lepša. A pustimo zdaj ta del. Meni se zdi, da je pred koncem osnovne šole za ličenje prezgodaj. Če že, morda za valeto. Rahlo, nepoudarjeno. Tudi pozneje naj ličil ne bi uporabljali v količinah, ki so jih nekoč Indijanci uporabljali, ko so se namazali z bojnimi barvami, da bi prestrašili sovražnika. Začni zelo previdno, rahlo, samo malo nakaži barvo, črtico. Ne pretiravaj, ker boš namesto občudovanja požela posmeh. Še najbolje je, da ti za začetek ličenje pokaže nekdo, ki je tega že vešč. Tako ti bom rekla, kot me je nekoč podučila moja pametna teta Agata: »Deklica moja, za ličenje ni nikoli prepozno, kaj hitro pa zna biti prezgodaj!«

Živijo!

Pač imam en problem, včasih se pogledam v ogledalo in mi res ni všeč, kako zgledam, mam zelo kriva sprednja zoba in to me ful moti, kr k se pogledam v ogledalo in vidim svoje zobe, postanem tok žalostna, kr niso taksni kot od ostalih. Vem, da je to ZELO čudno, ampak vedno ko vidm človeka druge rase kot jaz (belka sm), se počutm RES GROZN in bi bla rada točno taka kot oni, kr mogoč bi pa, če bi bla druge rase, zgledala bolje. In vse k-pop skupine, vsi so tok lepi, js bi tok zlo rada bla kot oni. Včasih k se pogledam v ogledalo, se mi zdi, da sploh ne zgledam zdej tok slabo in da sm cist ok, ampak na keri kol sliki se mi zdi, da zgledam GROZNA, moji zobje štrlijo vn, moj obraz je čudn in to.

Kaj naj nardim, da se bom pocutla boljse? Si najboljša tetka na svetu, hvala da nam pomagaš! Upam, da bo moje pismo prišlo v Pil❤ Hvala že vnaprej!

loaf_cat

Ojla, loaf cat!

Saj poznaš sosedovega Mihca, ki ga večkrat omenim? Včasih sem mu malo pomagala pri šolskih zagatah, vedno pa se družimo pri vrtičkih zadaj za blokom. Simpatičen fant, vljuden, postaven, a včasih ni bil takšen. Mozoljav, štorast, telo in okončine povsem v neskladju, česar se je sicer zavedal, a nikoli pokazal. Pa sem ga nekoč vprašala, kako se je spopadal s svojo nekoč ne pretirano privlačno zunanjostjo. Se je nasmehnil in dejal, da se pač nikoli ni pogledal v ogledalo in je bil čisto zadovoljen sam s seboj. Vem, draga moja, da ti s takšnim odgovorom niti v sanjah ne boš zadovoljna, rada bi ti samo povedala, da počasi, z leti, vse pride na svoje mesto. Da nismo zadovoljni s seboj, da se ne počutimo ravno najbolje v lastni koži in da se nam zdi, da bi nam bilo bolje, da bi bili bolj zadovoljni, če bi bili v koži nekoga drugega, niti ni tako redek pojav. Še posebej v najstniških letih ne. Nikakor pa ne gre stati križem rok in čakati, da pridejo boljši časi, do takrat pa se zadovoljiti z gledanjem drugih in obžalovati, da nas kombinacija genov ni naredila drugačne. Tvoji zobje. Dandanes to ni več takšen problem. Tvoja zobozdravnica te mora poslati k ortodontu, strokovnjaku za, preprosto rečeno, ravnanje zob. Ne gre samo za estetiko, zunanji videz, ampak tudi za urejanje našega ugriza, ki je pomemben tudi za pravilno zaužitje hrane. Ortodont namesti na zobe zobni aparat (zvezdice), ki nam čez nekaj let pomaga do zob, ki bi nam jih zavidali še hollywoodski igralci. Resda je treba biti potrpežljiv, vztrajen, discipliniran, a nagrada je čudovit nasmeh. Nekoč so bili tisti z zvezdicami na zobeh tarča posmeha, danes so tisti brez zobnega aparata čudaki. Podvizaj se, kajti na ortodonta se čaka, pa še mlajši ko smo, lažje in hitreje pridemo do želenega cilja – očarljivega nasmeha in velikega zadovoljstva, ko se zjutraj pogledaš v ogledalo. A pojdiva še malo nazaj. K zgodbi o tem, da bi nam bilo boljše, če bi bili nekdo drug, drugačne rase, denimo. Če bi bili temnopolti ali takšni kot izvajalci k-popa, torej Azijci, Korejci. Res je zanimiv ta pojav, da se mnogim zdi, da bi jim bilo bolje, če bi bili drugačni ali če bi bili nekdo drug. Dobro, slednje še razumem, če bi bili radi kakšna slovita filmska ali glasbena zvezda. Poštar Geza pravi, da je imel obdobje Elvisa Presleyja, oblačil se je kot on, spodaj široke hlače na zvon, malo bleščic, Elvis pričeska ... Jaz se spomnim časov, ko so dekleta z oblačili in pričeskami posnemale Agnetho in Anni Fried iz pop skupine Abba. Danes pa se vse pogosteje srečujem z vse več vaših vrstnikov, ki bi bili raje druge barve ali rase. Naj bi bili lepši, uspešnejši, srečnejši. Sicer za kaj takšnega ni nobenih dokazov, gre samo za občutek, zunanji videz. K-popovci so vsi tako mladi, srečni, priljubljeni. Temnopolti pa so postavni glasbeniki, športniki. A to je vendarle samo zunanji videz. Ne pozabite, da so to ljudje, tako kot vsi mi, s težavami, boleznimi, strahovi, tudi revni in ponižani. Mnogi med tako priljubljenimi zvezdniki niso končali dobro, pa so, bi rekli, imeli vse na svetu. Vem, da bi marsikateri temnopolti takoj zamenjal barvo kože in bi raje bil bel, ker so ponekod beli privilegirani ali pa živijo v bolj varnem in urejenem okolju. Ne pozabimo, da v svet zvezdnikov, temnopoltih ali k-popovcev, ki ga krasijo sreča, bogastvo in slava, v svet, ki ga vidiš na TV ali družbenih omrežjih, sodi samo en odstotek pripadnikov njihove rase ali barve kože. Zato zavist ni na mestu. Na to, od kod prihajamo in kakšni smo, ne moremo vplivati, lahko pa se potrudimo, da svet, v katerem živimo, in svoje življenje naredimo boljše in srečnejše, ne glede na našo barvo kože. Ali raso. Pa sem vem dala temo za razmišljanje in kost za miselno obiranje. Ah, ti, Justi!

Hej, hoj, draga teta Justi

Večinoma vsi pilovci in pilovke začnejo pismo zate na isti način in to tako, da ti povejo, da si najboljša tetka na vsem svetu, tako da ga bom še jaz. Si najboljša tetka v vseh galaksijah in neizmerno sem ti hvaležna, da nam vsem pomagaš najbolje, kot le lahko. No, pa

da preidem na moja, tako rečeno »problemčka«. 1. Ne vem zakaj, a imam že par mesecev občutek, da ničesar ne naredim prav. Vsi me vedno kritizirajo ali komentirajo, da določene stvari ne bi smela narediti tako. Kako se otresem občutka, da me noben ne mara oz. potrebuje? 2. Moja starša sta ločena in se kdaj pa kdaj skregata. Ne na tako grozen način, ampak me prevzame občutek, da se moram postaviti ali na stran mojega očeta ali pa mame, čeprav se nočem. Ne vem, ali boš odgovorila in poskušala pomagati ali ne, ampak je bilo v vsakem primeru lepo to spraviti iz sebe. Pošiljam ti lepe pozdravčke in tudi vsem drugim na Pilu. Vedno tvoja Disney<3

Disneyfan635, 13 let

Hej, hoj tudi tebi, ljuba Disneyfan!

Ne bom se spuščala v razpravo o tem, koliko je galaksij, koliko je tam tetk in ali tudi one pomagajo najstnikom. Meni zadošča, da sem tukaj, z vami in da skupaj bredemo skozi težave in pasti najstniškega življenja. Kritikanstvo, to je, da vseskozi iščemo napake pri drugih, jih okrcamo, kritiziramo, opozarjamo, je takoj za zavistjo naš drugi najbolj priljubljen družbeni šport. Videti pri drugih napake, pri sebi pa ne, niti v sanjah. Vsi drugi so slabši in nesposobni, zgube in štori. Sicer imam neizmerno srečo, da sem obkrožena z ljudmi, ki večinoma najprej pomislijo, kaj je prav in kaj ne, kako bi sami nekaj naredili, da bi bilo prav, in razumejo, če se komu kaj zalomi, preden začnejo bruhati ogenj in žveplo na nekoga, ki je bojda nekaj narobe naredil, čeprav v resnici ni. A vem, da v vsakdanjem življenju ne manjka osebkov, ki bodo kritizirali in krivdo valili na druge, tudi takrat, ko njih ujamejo s prsti v marmeladi. Resda se kakšna stvar morda da narediti drugače, bolje, toda ti nisi več otročiček, trinajst let imaš in se za nekatere poteze, rešitve lahko in moraš odločiti sama, prepričana sem, v najboljši veri, da je tako prav. Včasih to uspe, včasih ne, a sem milijonodstotno prepričana, da ne narediš vsega narobe, in ravno tako sem prepričana, da tisti, ki te kritizirajo, ti solijo pamet in te črtijo, naredijo vsaj toliko napak, slabih odločitev, če ne še kakšno več. Zato je pomembno, da sicer prisluhneš dobronamerni kritiki, se o napaki ali slabi odločitvi pogovoriš, a nikakor ne smeš pristati na to, da si vedno kriva za vse. Sploh ni pomembno, kdo ti na hrbet nalaga vse te očitke, kdo toliko pametuje, starši, prijateljica, starejši brat ali sestra. Pomembno je, da dvigneš glavo in jim rečeš, hvala za nasvete, bom razmislila, toda ukvarjajte se tudi s svojimi napačnimi potezami in odločitvami, ker niste idealni. Pika, konec debate. Lahko se prijazno pogovarjamo, ne bom pa grešni kozel za vse, kar gre narobe, če sploh gre narobe. Kaj hitro se bo pokazalo, kdo te mara in potrebuje. Če ne takoj, pa malo pozneje. Poštar Geza pravi, da je bolje biti nekaj časa sam, kot da bi bil obdan s hinavci in kritikastri. Verjemi mi, da boš hitro našla nekoga ali več ljudi, ki te bodo spoštovali, hvalili in pokazali, da jim veliko pomeniš. Od takšnih pa je tudi kritika dobrodošla. Ko pa gre za izbiro strani mama ali oče, ti bom povedala nasvet moje mame. Tudi moja dva sta se včasih sprla, ni mi bilo prijetno, a mama je rekla: »Ne poznaš vsega ozadja spora, verjetno boš tudi težko razumela, kje si z očetom stojiva nasproti, ker nesoglasja niso vedno logična, zato se ne opredeljuj, ne postavljaj se na nikogaršnjo stran. Nama je pomembno, da imaš oba rada, da nama boš odpustila včasih trapasto obnašanje, problem pa morava midva, jaz in tvoj oče, sama razrešiti.« Torej ne izbiraj strani oziroma bodi na strani mirne in pametne rešitve. To je največ in najbolje, kar lahko narediš.

Živijo,

si najboljša tetka na svetu. Imam en problem. V mojem razredu imamo zelo nadležnega in nesramnega sošolca. Problem je pa to, da je zaljubljen vame. Vedno mi govori »ljubim te« in ne zna nehati, tudi če rečem, da ga sovražim. Večkrat mi tudi sledi domov ali pa za nalašč teži mojim prijateljicam. V četrtem razredu mi je še grozil s pištolo, ker sem rekla, da ga sovražim. Na kratko povedano, ogroža mi življenje. On ne more nehati, jaz pa ne vem, kaj naj naredim. Prosim, pomagaj! Hvala že vnaprej.

Miša, 11 let

Živio, Miša!

Presneto nazaj, pa dobro, od kod se jemljejo takšnile modeli, bi rekel poštar Geza, kadar sliši za osebe, ki jim ne lepa ne grda beseda ne sežeta ne do srca, ne do možganov. Pa jih ni tako malo, sodeč po vaših pismih, dodam, a hkrati moram še pripomniti, da se zaljubljenosti ne da ukazovati. Če ti je nekdo všeč, ti je pač všeč, seveda pa je treba obnašanje držati na vajetih. Nihče ne sme nikoli nikomur težiti, groziti ali ga nadlegovati, pa najsi je zaljubljen še bolj, kot sta bila zaljubljena Romeo in Julija. A na tem mestu moram tudi tebe malo okrcati, draga Miša. Kaj za vraga čakaš in se o tej zoprni zadevi ne pogovoriš s starši in učitelji, z razredničarko vsaj. Saj vidiš, da tvoje zavračanje ne zaleže, da je njegovo obnašanje že prestopilo meje znosnega, in ker ni ne opozorila ne kazni, se zna njegovo besedno nasilje še stopnjevati. Ustavijo ga lahko samo učitelji in njegovi starši, s katerimi se morajo zelo resno pogovoriti. Če se količkaj spoznam na te stvari, korenine problema, torej njegovega obnašanja, sežejo v njegovo družino. Tam so mu zelo na široko postavili meje (ne)dovoljenega, če so mu jih sploh, tam mu je dovoljeno vse, kar običajno ni sprejemljivo, in če se lahko doma tako vede, zakaj se ne bi nasilno, samopašno obnašal tudi drugje in do drugih. Mladostniki morajo dovolj zgodaj spoznati, da NE pomeni NE, drugače se njihovo najstniško verbalno grobo obnašanje pozneje hitro prelevi v fizično nasilje, če jim druga stran ne ustreže in se jim ne podredi. Saj vem, da so časi, ko so dekleta sramežljivo zardela, že če so jih fantje zgolj lepo pogledali, in so se mladeniči urno obrnili vstran, če so dekliči prijazno rekli, da si njihove družbe ne želijo. A to ne pomeni, da je zdaj dovoljeno vse, samo zato, ker so odnosi bolj sproščeni, ker se fantje in punce objamejo, družijo, celo prespijo drug pri drugem, četudi niso uradno fant in punca, zaročenca, mož in žena. Meja, ki je nihče ne sme prestopiti, je jasna – če si nekdo ne želi imeti odnosa z nekom in to jasno pove, je zgodbe v tej točki konec. To je nasilje (o tem govori tudi Ti&jaz v tem Pilu). In to velja tudi za tvoj primer, ki je zrel za to, da se ga lotijo odrasli in za to poklicani. Tako pravi Justi in od tega ne odstopa, niti za milimeter.

Odgovarja: **dr. Nina Prešeren**

Pozdravljeni,

Pozdravljeni, stara sem 12 in nimam menstruacije. Vse jo že imajo, samo jaz ne in me skrbi, če je kaj narobe. Včasih vstanem in se mi kar zamegli pred očmi, da nekaj časa nič ne vidim. Pa še to me zanima - ponoči se zbudim in ne morem zaspati nazaj. Ali kaj pomaga, da se ne bi zbujala, ker sem nenaspana in ne morem slediti v šoli. Hvala za odgovor!

Ana🦊💤, 13 let

Draga Ana!

Prva menstruacija res najpogosteje nastopi okrog 12. leta, možno pa je tudi nekaj let prej ali kasneje (za normalno se šteje vse med 10. in 16. letom). Če nastopi pred 10. letom, govorimo o prezgodnji puberteti, če pa menstruacije tudi po 16. letu še vedno ni, govorimo o zapozneli puberteti (če so odsotni tudi drugi znaki pubertete) oz. primarni amenoreji. V obeh primerih svetujemo obisk zdravnika.

Vsekakor v tvojem primeru ni še nobenega razloga za skrb, treba bo preprosto še malce počakati. Občutek omotice in meglen vid oz. črne pike pred očmi so posledica hitrega padca krvnega pritiska ob spremembi položaja telesa, na katero telesu s svojimi zaščitnimi mehanizmi ne uspe pravočasno odreagirati in pride do kratkotrajnih simptomov. Ti večinoma zelo hitro minejo sami od sebe, redko pa lahko pride tudi do (kratkotrajne) izgube zavesti, čemur rečemo sinkopa. Pri mladih dekletih (sploh tistih bolj suhih ali tistih z močnejšimi menstruacijami, ki so pogosto tudi slabokrvne) se te težave pojavljajo kar pogosto. Same po sebi niso nevarne, treba je le dobro prepoznavati opozorilne simptome in se nanje ustrezno odzvati (se uleči, usesti, nečesa oprijeti in preprosto počakati par sekund, da simptomi minejo), da ne pride do dejanske izgube zavesti in potem morda do poškodbe. Nekoliko si lahko pomagamo tudi s preventivnimi ukrepi: dovolj počitka in spanca, ustrezna hidracija (zaužitje vsaj 1,5–2 l tekočine dnevno, še več ob vročem vremenu ali fizični aktivnosti), redni uravnoteženi obroki, gibanje na svežem zraku, izogibanje kavi, alkoholu, cigaretam ter zdravljenje (preparati železa v primeru slabokrvnosti). Nočno zbujanje je lahko posledica več dejavnikov: psihičnega stresa, podoživljanja dnevnih (stresnih) dogodkov, preveč intenzivne fizične aktivnosti v večernih urah, čezmerne uporabe zaslonov pred spanjem, uživanja kave (sploh v popoldanskih ali večernih urah). Če zelo zgodaj hodimo spat, je možno tudi, da telo enostavno dobi dovolj spanca (seveda takrat, ko se ne zbujaš po par urah spanja, ampak odspiš že vsaj 6 do 8 ur). Včasih pa je lahko v ozadju tudi kakšna bolezen.

Svetujem ti, da najprej res dobro poskrbiš za higieno spanca. Vsak večer hodi spat ob isti uri v isti prostor, ta naj bo temen, ustrezno prezračen, ne prehladen in ne pretopel. Vsaj dve uri pred spanjem ne uživaj večjih obrokov in ne bodi preveč fizično aktivna (kak sprehod seveda ne škodi, odsvetujem pa naporne treninge ali intenzivne aerobne aktivnosti v tem času). Vsaj 30 minut, še bolje pa kako uro pred spanjem se izogibaj uporabi zaslonov (tablice, mobiteli, tv), saj so ti izvor t. i. modre svetlobe, ki lahko vpliva na ritem in kakovost spanca. Odsvetujem ti tudi uživanje kave ali energijskih napitkov, sploh pa v popoldanskih/večernih urah. Če nič od tega ne bo delovalo in se bodo nočna prebujanja nadaljevala, le obišči svojega zdravnika. Kronična nenaspanost in čezmerna utrujenost čez dan imata namreč lahko številne posledice, tako telesne kot psihične.

Zdravo.

Imam eno vprašanje. Že dalj časa mi v sklepu leve noge v dimljah nekako poči. Ko hodim ali tečem, imam občutek, kot da bi se ena kost podrgnila ob drugo. Če dlje tečem, ne potem po končanem teku, sklep boli pri vsakem koraku. Ali je to normalno? Hvala za odgovor.

Ajda, 11 let

Živijo!

Občutek pokanja oz. preskakovanja v dimljah je najverjetneje posledica premikanja tetiv oz. mišic čez kostne izbokline medenice oz. stegnenice. Vzrok za to so najpogosteje prenapete ali zadebeljene tetive v tem predelu, kar pogosto vidimo pri športnikih (sploh v mladosti), npr. plesalcih, pa tudi pri tekačih oz. pri vseh športih ali aktivnostih, kjer prihaja do ponavljajočih se naglih gibov kolka, sploh rotacij. Včasih je preskakovanje lahko tudi posledica določenih prirojenih anatomskih značilnosti posameznika (krajše tetive, večje razdalje med kostnimi izboklinami). Preskakovanje se v tem primeru običajno razvije postopoma in ni povezano z neko akutno poškodbo. Bolečina večinoma ni prisotna, lahko bolj kot neko nelagodje ob preskokih. Vzrok preskakovanju v dimljah oz. kolku je lahko tudi v samem sklepu (kolku) – poškodba kosti oz. hrustanca kolka, natrganje tetiv oz. mišic, premikanje prostih teles (najpogosteje delcev hrustanca, lahko tudi kosti) znotraj sklepa. Takrat pokanje običajno nastane nenadoma, kot posledica neke poškodbe, večinoma pa so pridružene tudi bolečine in omejena gibljivost. Če preskakovanje ne nastane po poškodbi in ne boli, zdravljenja niti ne potrebuje. Če pa je zelo moteče (a večinoma neboleče), svetujemo prilagoditev aktivnosti, začasno opustitev ali celo menjavo športa, določene vaje, po potrebi pa tudi fizioterapevtsko obravnavo. Če je preskakovanje boleče in nastane po poškodbi, je treba čim prej obiskati zdravnika, ki bo opravil ustrezno slikovno diagnostiko in se nato odločil o nadaljnjih ukrepih ali zdravljenju.

Hej!

1. 27. 6. sem dobila prvo menstro. Potem sem jo pa dobila že 19. 7. in je trajala samo 1 dan. A je ok, da je bila v manj kot mesecu in da je trajala samo 1 dan? 2. Kdaj se ti zdi pravi čas, da se briješ po nogah? Ali depilacija boli? 3. Ali je res, da ti v 6. razredu preverijo stanje pubertete? A mi, plis, opišeš! Hvala!!! Si naj zdravnica, saj te lahko brez sramu vprašamo vse!

Salish, skoraj 12 let

Ojla!

Prve menstruacije so lahko zelo neredne, zelo različnega trajanja in jakosti. Čisto mogoče je, da se po eni krvavitvi naslednja pojavi že čez dva tedna ali šele po več mesecih. Vse to je normalno, menstruacije se večinoma uredijo tam nekje do 16. leta. Če se tudi po tem obdobju ne, svetujemo ginekološko obravnavo. Večina deklet oz. žensk začne dlake odstranjevati, ko te postanejo dovolj dolge in očitne. Pri dekletih, ki so bolj poraščene in imajo temnejše dlake, je to običajno bolj zgodaj kot pri tistih bolj svetlopoltih in svetlolasih, ki imajo dlake svetle in komaj opazne. Kdaj točno nastopi »pravi čas«, je odvisno od vsake posameznice posebej, pa tudi od družine (nekaterim starši dolgo ne pustijo britja/depiliranja), finančnih zmožnosti itd. Depilacija s kremami je povsem neboleča, medtem ko depilacija z voskom in/ali trakovi oz. depilacija z mehanskimi depilatorji (naprave, ki dlake pulijo) sprva kar precej boli (kasneje se večina žensk na to navadi).

V 6. razredu na sistematskem pregledu v sklopu telesnega pregleda res ocenijo tudi stadij pubertete, kar pomeni, da dekletom pregledajo dojke, tako dekletom kot fantom pa ocenijo tudi spolovilo. Večinoma je to bolj okviren pregled brez nekega (podrobnega) tipanja (pri nekaterih pediatrih se niti ni treba popolnoma sleči); pediater na hitro pogleda oz. oceni, ali so dojke in splovilo za starost ustrezno razviti, ali je že prisotna poraščenost, ali so se pri fantih moda ustrezno spustila itd. Pregledi potekajo individualno, tako da se ti ni treba slačiti pred nikomer razen pred zdravnikom.

Vem, da zveni grozno, a sam pregled ni noben »bavbav«, zdravnik pa je profesionalec, ki to počne vsak dan in ni tam, da sodi tvoje telo, ampak zgolj preveri zdravstveno pomembne lastnosti.

Zdravnici Nini lahko pišete na naslov:

IZ ORDINACIJE
PIL, 1536 Ljubljana

pil@mkz.si
www.pil.si

Besedilo: V. F. | **Fotografije:** Mango, s'Oliver, H&M, Tally Weijl, New Yorker

V jesen ...

H&M, pulover **68,99 €**

H&M, pulover **19,99 €**

H&M, pulover **79,99 €**

H&M, srajca **22,99 €**

New Yorker, jakna

Tally Weijl, hlače **35,99 €**

Letošnja modna jesen bo v znamenju intenzivnih, veselih barv, ki so sicer značilne za poletna oblačila. Nosili bomo vse odtenke zelene, vijolične, rdeče in modre barve. Roza v stilu filma Barbie, ki smo jo nosili to poletje, bo malo bolj v ozadju, a še vedno in. Veliko oblačil v priljubljeni barvi ciklame bo tudi to jesen na policah trgovin z oblačili. Vedno modne belo, črno in sivo barvo lahko dekleta popestrite z modnimi dodatki, kot so obroči za lase, nogavice, ogrlice in zapestnice, pa tudi obuvala so lahko pisanih barv.

UNSTOPPABLE
GENERATION
TOTALLY EMPOWERED
Tally Weijl, pulover 25,99 €
H&M, pulover 29,99 €
New Yorker, pulover
H&M, pulover 14,99 €
H&M, brezrokavnik 59,99 €
New Yorker, hlače
New Yorker, zapestnica
Tally Weijl, hlače 35,99 €
Tally Weijl, hlače 25,99 €

... z barvami!

H&M,
pulover s kapuco
29,99 €

New Yorker,
majica
29,99 €

Mango,
črtast pulover
25,99 €

New Yorker,
majica
7,99 €

H&M,
ohlapna majica
40,99 €

H&M,
hlače
29,99 €

Fantje ste pri izboru barv običajno manj drzni kot dekleta. A letos bo na izbiro veliko majic ali priljubljenih »hudijev« v zelo intenzivnih barvah. Hlače bodo manj pisane, čeprav lahko najdete tudi bolj intenzivne barvne odtenke. Prevladujejo seveda kavbojke, veliko pa bo tudi zelenih hlač različnih oblik in krojev. Letos se bodo zelo nosila črtasta oblačila, za fante je še vedno na voljo tudi veliko karo vzorcev.

New Yorker, majica **7,99 €**
s'Oliver, brezrokavnik **79,99 €**
s'Oliver, jakna **99,99 €**
New Yorker, pulover s kapuco **19,99 €**
Mango, brezrokavnik **35,99 €**
H&M, cargo hlače **40,99 €**
New Yorker, majica **9,99 €**
New Yorker, baggy fit kavbojke

Vir: Novi recepti Urške Fartelj, Mladinska knjiga | **Slikovno gradivo:** Shutterstock

Kostanjev pire

Jesen je letni čas, ki prinese veliko dobrot, saj dozorijo mnogi plodovi. Tokrat smo izbrali kostanj in pripravili dve čisto preprosti, a zelo okusni sladici. Le po kostanj je treba v gozd, ga nabrati, skuhati in olupiti.

Sestavine:

- 300 g mesa kuhanega kostanja
- 3 žličke sladkorja v prahu (če ste sladkosnedi, naj bodo zvrhane)
- 3 žličke ruma
- 1 vaniljev sladkor

In še:
smetana za stepanje
temni kakav v prahu (ali naribana čokolada)

Postopek

1. Kostanj skuhamo, kar traja približno eno uro, olupimo in iztisnemo meso. To naredimo najlažje tako, da kuhan kostanj prerežemo in z žlico izdolbemo meso. Tako se znebimo tudi notranje kožice, ki bi drugače sladico zagrenila. Če nimamo svežega kostanja, lahko kupimo v trgovini že kuhan oziroma pečen kostanj.

2. Kostanjevemu mesu dodamo sladkor, rum in vaniljo ter dobro premešamo. Multipraktik to opravi odlično in hitro namesto nas.

3. Če želimo, da je kostanjev pire lepo rahel, ga na koncu pretlačimo še s stiskalnikom za krompir.

4. Na dno kozarca damo najprej malo stepene sladke smetane, nato kostanjev pire in na vrh spet smetano. Če so kozarci globoki, smetano in kostanj nadevamo v več plasteh. Kostanjev pire je namreč precej nasiten in ga je treba osvežiti s smetano.

Kostanjeve kroglice

Sestavine:

- 170 g kostanjevega pireja, začinjenega z rumom, cimetom, vaniljo
- 40 g masla, mletih mandljev in mletih piškotov

Postopek

1. Vse sestavine pomešamo med seboj, nato maso postavimo v hladilnik, da se delno strdi.

2. Iz ohlajene mase oblikujemo kroglice. Povaljamo jih v mletih mandljih, čokoladi, sladkorju v prahu ali oblijemo s čokolado.

Pripravili: Bina in Flicka | **Slikovno gradivo:** Shutterstock

POIŠČI RAZLIKE

Na sliki poišči deset razlik.

TRI PIJAČE

Gredo radenska, cedevita in voda v letalo. Ko so visoko v zraku, skočijo ven. Voda in cedevita se ubijeta, radenska pa ne, ker ima tri srca!

ŠTUDENTOVO NEZNANJE

... na izpitu profesorja tako razkači, da mu v indeks nekaj zapiše. Študent prebere: »Popoln idiot!« in se vrne k profesorju. »Oprostite, v indeks ste mi pozabili vpisati oceno, podpisali ste se pa že!«

Kristi, skor 13 let

DVE BAKTERIJI

... se pogovarjata: »Nekam grozno izgledaš.« »Ja, morda sem po nesreči pojedla antibiotik.«

lol, 10 let

VODA

»Janezek, si že zamenjal vodo ribici v akvariju?« »Ne, mama, saj še tiste, ki sem jo nalil zadnjič, ni popila.«

Šaljivka99, 12 let

VEŠ ZA DOBRO ŠALO?

Zaupaj nam jo na Pilovi spletni strani **www.pil.si** v rubriki **Povej vic!**, da se bomo vsi valjali od smeha! **In ne pozabi preveriti, ali je objavljena v Pilu!**

MATURA

Sin vodje gangsterjev se vrne z mature. Oče ga vpraša: »Sine, kako je bilo na maturi?« Sin odvrne: »Krasno. Trije so me spraševali 3 ure, pa jim nisem nič povedal.«

V VELEBLAGOVNICI

Kupec želi kupiti harmoniko. »Kar tisto bom vzel,« reče. »Tisto je radiator, ne harmonika,« odvrne prodajalka.

PIL, mesečnik, oktober 2023, letnik 76, Mladinska knjiga Založba, d. d., Zaledna pisarna, Slovenska 29, Ljubljana.
Predsednica uprave: Simona Mele. Odgovorna urednica: Jana Zirkelbach.
Urednica Vesele šole: Sabina Tamše Kozovinc, tel.: 01 241 3099. Oblikovna zasnova: Simon Kajtna. Oblikovanje in likovno-tehnično urejanje: Simon Kajtna. Lektorica: Vera Jakopič. Naslov uredništva: Slovenska 29, 1000 Ljubljana, ali PIL, 1536 Ljubljana, tel.: 01 241 32 20, faks: 01 425 28 36. Cena ene številke v prosti prodaji je 7,35 €. Cena za individualne naročnike je 6,24 €, za naročnike v šoli 5,88 €. Poštnina in DDV sta vključena v ceno. Naročnina se poravnava v treh obrokih. Odpovedi sprejemamo pisno, in sicer za naslednje obračunsko obdobje. Celoletna naročnina za tujino je 109,20 € in se poravna vnaprej.
Za neporavnane obveznosti zaračunavamo zakonsko določene zamudne obresti. Na leto izide 11 številk, od teh je ena – poletna – obsežnejša in ima višjo ceno. Naročanje revij: Mladinska knjiga Založba, d. d., Služba oskrbe kupcev, Slovenska 29, 1536 Ljubljana, tel.: 080 12 05, med 7. in 17. uro. Naročanje revij po internetu: www.mladinska-knjiga.si/revije. Vodja sektorja Izobraževalne vsebine in center Oxford: Monika Gobec, Monika.Gobec@mladinska-knjiga.si. Vodja oglasnega trženja: Martina Dolgan, tel.: 01 307 80 08. internet: www.mladinska-knjiga.si/o-skupini/trzenje-oglasnega-prostora. ISSN: 0353-7625.Tisk: SALOMON d.o.o., Ljubljana. Nenaročenih rokopisov, risb in fotografij ne vračamo. Elektronska pošta: pil@mladinska-knjiga.si. Za oglase in oglasne priloge je odgovorna Martina Dolgan. Prispevkov, objavljenih v reviji PIL, ni dovoljeno kakor koli reproducirati brez pisnega dovoljenja uredništva. Tiskana naklada: 9.500 izvodov.

Fotografija: Aleš Bravničar
Ilustracija: Matej de Cecco

Cicido Cici zabavnik CICIBAN mojplanet PIL GEA

MREŽA

V mreži poišči vse besede. Išči jih vodoravno, navpično ali po diagonali, tudi od zadaj naprej v vseh smereh. Posamezna črka je lahko del več besed. Iz preostalih črk sestavi rešitev.

PETELIN
HOBOTNICA
RAKOVICA
HIJENA
RACAK
EMU
SNEŽNI LEOPARD
KRAVA
BOBER
PAPAGAJ
VOLK
MAČKA
MIŠKA
KOKOŠ
PLAVČEK
GOS
ŽELVA
DELFIN
KOALA
KONJ
KUŽA
KENGURU
PANDA
MEDVED
ZAJEC
GAD
OPICA
ZMAJ
SOKOL
ORKA
RIBA
ŠKOLJKA
OSA
ČLOVEK
LIŠČEK
MORSKI PAJEK

P	S	I	K	E	Č	V	A	L	P	V	O	L	K
E	N	J	Š	K	O	L	J	K	A	I	K	I	D
T	M	A	Č	K	A	T	K	E	N	G	U	R	U
E	G	U	R	O	L	A	R	B	D	A	A	A	A
L	V	R	A	K	O	V	I	C	A	P	M	C	A
I	K	E	A	O	K	L	B	I	O	A	I	A	V
N	E	B	L	Š	O	E	A	E	K	P	Š	K	A
K	V	O	A	I	S	Ž	L	T	O	A	K	K	R
H	O	B	O	T	N	I	C	A	Z	G	A	D	K
I	L	N	K	I	N	T	S	M	A	A	G	E	E
J	Č	L	J	Ž	A	O	A	A	J	J	A	V	Č
E	V	A	E	Č	G	J	O	Ž	E	R	K	D	Š
N	K	N	I	F	L	E	D	U	C	A	R	E	I
A	S	K	E	J	A	P	I	K	S	R	O	M	L

ŠTIRJE MORSKI VELIKANI SO:

_____, _____, _____, _____ IN _____.

REBUS

K = G

T = D

~~1~~ Č = L

S = Z
K = T

~~2~~

~~1~~ E = I

P = N
A = I
~~5~~

REŠITEV:

JESENSKA IZPOLNJEVANKA

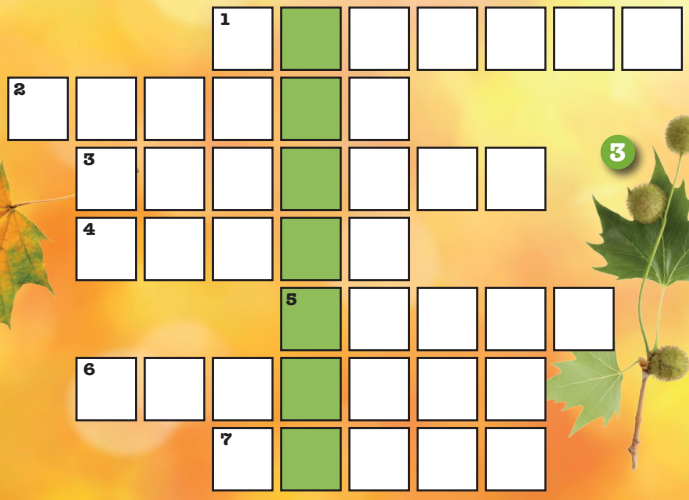

Nagradno vprašanje

Pošlji eno rešeno uganko, objavljeno v Razvedrilu, in sodeluj v nagradnem žrebanju.

Več o varstvu osebnih podatkov in pravilih nagradnih iger na strani 7.

Odgovor pošlji do **27. 10. 2023** na **PIL, 1536 Ljubljana**, s pripisom **Razvedrilo**. Med prispelimi odgovori bomo **30. 10. 2023** izžrebali in nagradili dva srečneža.

Rešitve iz septembrske številke:

Napni oči:

Živalska abeceda: CVETNA BOGOMOLKA

Rebus: JAZ PO PRVEM DNEVU ŠOLE.

Sestavil: Marko Bokalič | **Ilustracije:** Maja Lubi

VISOK ŽENSKI PEVSKI GLAS		MASTNA TEKOČINA		»ZAČETEK« IN »KONEC« ROMANA	NEKDANJI TENISAČ AGASSI 4	MITIČNO BIVALIŠČE UMRLIH, NAVJE	EDEN OD ČUTOV	NADLOGA, TEŽAVA		PRIJETEN VONJ
									1	
RJAVA PLAST NA ŽELEZU		5		NAPRAVA ZA DVIGANJE / MI, VI, ?						
VISOK MOŠKI PEVSKI GLAS						?, RE, MI / MESTO, KJER JE KAJ SPOJENO			DIM BREZ »ZAČETKA« / NADSTROPJE	
		ŽENSKO IME					ALFA, ?, GAMA / DELOVNO PODROČJE MINISTRA			
					ČISTITI Z VODO / JEZDEC, JAHAČ					GASILNI ?, BRIVSKI ?, SLUŠNI ?
MOŠKO IME, KI SE BERE V OBE SMERI ENAKO			3	ANGLEŠKI JOŽE / »POLOVICA« BULE			2	NEKDANJI NASLOV TURŠKIH ČASTNIKOV		
»KONEC« ŽURA			DEBEL FANT / NAPIŠE JO PESNIK					PRIŠITEK NA OBLAČILU / PRVOTNI NOVOZELANDCI		
				6		VELIK KOS POHIŠTVA / »SREDINA« OVOJA				
? IN PRIIMEK				ENERGETSKO POLJE TELESA / ANG. VRSTA PIVA					CEVAST PREHOD POD ZEMLJO	ČRKA MED P IN S / GRŠ. ČRKA IZ ISTIH ČRK KOT IKS
			7				VELIK ČRNO-BELI KIT / PLAVALNI KLUB			
POPULARNA ANGLEŠKA PEVKA						NEZASEDEN				8
PREBIVALEC NEMČIJE								9		AVTOR MARKO BOKALIČ

1	2	3	4	5	6	7	8	9

Nagradno vprašanje

Geslo pošlji do **25. oktobra 2023** na **PIL, 1536 Ljubljana**, ali po e-pošti pil@mkz.si, s pripisom KRIŽANKA. Odgovoriš lahko tudi na **www.pil.si**.

Ne pozabi pripisati svojih podatkov (ime in priimek, naslov). Podatke naj podpiše eden od tvojih staršev oziroma skrbnikov; s podpisom dovoljuje, da posredueš te podatke in sodeluješ v tej nagradni igri.

MED PRAVILNIMI ODGOVORI BOMO 3 IZŽREBANCE NAGRADILI.

Več o varstvu osebnih podatkov, nagradah, pravilih nagradnih iger in nagrajencih na strani 7.

Slovarček

ALE – grenko angleško pivo z zelo malo hmelja

AVRA – energetsko polje, ki ga izžareva telo

Piše: Lunca | Ilustracije: Maja Lubi

Zvezde v oktobru

OVEN (21. 3.–20. 4.)

Oktober bo mesec, ko boš o sebi spoznal/a veliko novega. Odkrival/a boš nove hobije in interese. Sprejmi svojo ustvarjalno plat in si daj duška pri ustvarjanju, pa naj gre za risanje, glasbo, pisanje ali kaj drugega. Tvoja pozitivna energija in radovednost bosta nalezljivi, kar bo v tvoj krog privabilo nove prijatelje in prijateljice.

Prijateljstvo: ★★★★
Ljubezen: ♥♥♥
Šola: ■■■■

BIK (21. 4.–20. 5.)

Oktobra se bikci osredotočite na iskanje ravnovesja med šolskimi obveznostmi in prostim časom. Zdelo se ti bo, da ti za vse pomembne reči zmanjkuje časa, zato je nujno, da se vzameš v roke in na novo sestaviš svoj urnik. Osredotoči se na prioritete in ne izgubljaj časa s prijatelji, ki si tega naziva ne zaslužijo. Srečno!

Prijateljstvo: ★★★★
Ljubezen: ♥♥♥
Šola: ■■■■

DVOJČKA (21. 5.–21. 6.)

Ker bodo šolske obveznosti oktobra vse bolj zahtevne, si ne pozabi vzeti dovolj časa zase in za stvari, ki te veselijo. Mir lahko najdeš tudi v naravi, če bo stres prehud, pa naredi nekaj globokih vdihov in izdihov, preden odhitiš k naslednji obveznosti. Vse, kar se ti bo zdaj zdelo zahtevno, te bo okrepilo in na koncu meseca boš močnejši/a.

Prijateljstvo: ★★★★★
Ljubezen: ♥♥♥
Šola: ■■■■

RAK (22. 6.–22. 7.)

Ta mesec bo v središču tvojega sveta komunikacija. Ko se s kom pogovarjaš, si zapomni, da je ključno, kako stvari predstaviš, pa naj gre za pogovor s prijatelji, učiteljico ali starši. Ne vznemirjaj se in ohrani mirno kri. Če pride do konflikta, ga čim prej razreši, da iz muhe ne nastane slon. Na ta način boš nepričakovano okrepil/a neko prijateljstvo.

Prijateljstvo: ★★★★★
Ljubezen: ♥♥♥
Šola: ■■■■

LEV (23. 7.–23. 8.)

Poletje je res že mimo in čas je, da nehaš žalovati za toplimi poletnimi večeri in sprejmeš spremembe. Oktober je priložnost za nov začetek in tudi jesen je lahko zelo zabavna. Ne boj se stopiti iz svojega »območja udobja«. Preizkusi nov hobi in ogovori sošolca, s katerim običajno nimaš veliko stikov. Brez težav se boš povezal/a z drugimi.

Prijateljstvo: ★★★★★
Ljubezen: ♥♥♥
Šola: ■■■■

DEVICA (24. 8.–23. 9.)

Oktobra boš poln/a nove samozavesti. Uporabi to energijo, da uresničiš svoje sanje; pojdi na avdicijo za pevski zbor, šolsko predstavo ali kaj tretjega. Čaka te nepričakovana priložnost, ki jo velja izkoristiti. Zaradi svoje energije boš imel/a veliko oboževalcev, med katerimi lahko najdeš dobre prijatelje. Ne pozabi na šolo!

Prijateljstvo: ★★★★
Ljubezen: ♥♥♥♥♥
Šola: ■■■

Znamenje meseca: TEHTNICA (24. 9.–23. 10.)

Oktobra bo čas, da zasiješ. Z lahkoto boš očaral/a vse okoli sebe in v svoj krog pritegnil/a tudi nove prijatelje in simpatijo. Osredotoči se nase in na svoje želje ter ne odstopaj od začrtane poti – samo ti veš, kaj je najboljše zate. Uspe ti lahko, karkoli si zamisliš, a bodi potrpežljiv/a. Uživaj, to je tvoj mesec! Pa vse najboljše!

Prijateljstvo: ★★★★
Ljubezen: ♥♥♥♥♥
Šola: ■■■■

Pomembni dnevi: 8. 10., 13. 10. in 19. 10..
Misel meseca: Kokodaka lahko vsak, ne more pa vsak znesti jajca.
Znane device: Kim Kardashian, Eminem, Will Smith, Serena Williams, Bella Thorne …

ŠKORPIJON (24. 10.–22. 11.)

Tvoja supermoč v oktobru bo sposobnost organizacije. Točno boš vedel/a, kako organizirati čas za domače naloge in učenje ter prostočasne aktivnosti, tako da boš iz vsega potegnil/a kar največ. Tvoje uspehe bo lahko opazil/a tudi simpatija, ki bo navdušena nad lahkotnostjo, s katero ti vse uspeva. Pri težkih odločitvah se posvetuj s prijatelji.

Prijateljstvo: ★★★★★
Ljubezen: ♥♥♥
Šola: ■■■■■

STRELEC (23. 11.–21. 12.)

Pred tabo je zanimiv mesec, ki bo poln nepričakovanih dogodivščin tako v šoli kot v prostem času. Ne boj se stopiti na nove poti in zaupaj, da zmoreš premagati strah. Pogum se bo obrestoval in videl/a boš, da lažje obvladuješ vsakodnevne izzive. Ko si v dvomih, lahko za nasvet vprašaš brata ali sestro. Srečno!

Prijateljstvo: ★★★★
Ljubezen: ♥♥♥♥
Šola: ■■

KOZOROG (22. 12.–20. 1.)

Oktobra se splača osredotočiti na šolo, sicer se bo nabralo ogromno snovi, ki jo boš kasneje le stežka nadoknadil/a. Ko boš utrujen/a, si baterije napolni z dobro knjigo, športom ali sprehodom v naravi. Vedno ti lahko pomaga tudi klepet s prijateljico ali druženje s hišnim ljubljenčkom. Ne posegaj preveč po nezdravih prigrizkih.

Prijateljstvo: ★★★
Ljubezen: ♥♥♥♥♥
Šola: ■■■■

VODNAR (21. 1.–19. 2.)

Oktobra boš zelo družabno razpoložen/a. Ves čas boš želel/a biti v središču pozornosti in sošolke bodo uživale v tvoji družbi. Prekipeval/a boš od energije – presežek energije lahko porabiš za športne ali ustvarjalne aktivnosti. Ne pozabi na domače naloge in pazi, da med poukom ne klepetaš preveč, sicer v šoli ne bo več prijetno.

Prijateljstvo: ★★★★★
Ljubezen: ♥♥♥♥
Šola: ■■■

RIBI (20. 2.–20. 3.)

Tvoja domišljija bo oktobra delovala s polno paro. Ne živi samo v oblakih, temveč poskusi nekaj časa preživeti še v realnosti. Videl/a boš, da je tukaj prav lepo! Mesec bo kot nalašč za ustvarjanje, zato lahko poskusiš napisati pesem ali zgodbo (objaviš jo lahko v Pisalnici na Pilovi spletni strani!). Odkriješ lahko nov talent.

Prijateljstvo: ★★★★★
Ljubezen: ♥♥
Šola: ■■

KO UČENJE POSTANE ZABAVA

Mobilna aplikacija UČIMse

Z interaktivnimi vajami aplikacije UČIMse bo vašim najmlajšim učenje postalo zabavno. Aplikacija jim približa učenje na spontan in zabaven način, ponuja alternativo drugim vsebinam ter spodbuja zdravo uporabo digitalnega sveta.

NALOGE, NE NADLOGE

Mobilna aplikacija ponuja številne izobraževalne igre za otroke, stare od 6 do 12 let, in je v celoti prilagojena slovenskim uporabnikom. V aplikaciji so igre razdeljene po vsebini, načinu igranja in težavnosti, vsak uporabnik pa ima dostop do vseh vsebin v aplikaciji.

Z ZNANJEM DO NAGRADE

Z uspešnim reševanjem nalog otroci zbirajo školjke, s katerimi lahko kupijo dodatno pomoč, prikupne avatarje in še veliko več. Veliko iger vključuje lestvice najboljših, tako da lahko otrok spremlja svoj napredek glede na druge igralce, kar pripomore k večji zavzetosti.

KAKO DO APLIKACIJE?

1. V Mojem Telekomu na svojem mobilnem ali fiksnem razmerju aktivirajte UČIMse.
2. Določite podatke za prijavo v mobilno aplikacijo UČIMse.
3. V trgovini Google Play oz. AppGallery si naložite aplikacijo in se vanjo prijavite s prej določenimi podatki.

OD ZZZZ DO ZABAVNO

Otroci utrjujejo znanje prek interaktivnih spletnih ugank, kvizov in iger. Z igrami razvijajo logično razmišljanje in širijo besedni zaklad, pri tem pa jih spremlja osrednji lik, prijazni papagaj Nande, ki jih spodbuja in ocenjuje njihovo znanje. Z njim se bodo podali na številne zabavne in poučne pustolovščine. Aplikacija trenutno vsebuje več kot 600 nalog. Nabor nalog nenehno dopolnjujemo, predvidoma bo letno dodanih 100 novih nalog.

Mobilna aplikacija je nastala v sodelovanju Telekoma Slovenije in Mladinske knjige, ki ima dolgoletno tradicijo ustvarjanja poučnih in igrivih vsebin za otroke. Aplikacija UČIMse je v slovenščini in je na voljo ekskluzivno za naročnike Telekoma Slovenije. Aplikacija UČIMse je ob prvem naročilu prvi mesec na voljo brezplačno, po enem mesecu pa se začne zaračunavati mesečna naročnina.

telekom.si

TelekomSlovenije
Vedno na boljše.

OGLASNO SPOROČILO

Nezgodno zavarovanje
Pazi name

Kjer vi vidite likalno desko, otroci vidijo desko za surfanje.

Ob sklenitvi zavarovanja prejmete darilo:
brezplačen dostop do digitalne knjižnice Mladinska knjiga PLUS za šolsko leto 2023/2024.

triglav

Vse bo v redu.
triglav.si

OGLASNO SPOROČILO